

T.C.
GAZI ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

AFYONKARAHİSAR İLİ, SİNANPAŞA İLÇESİNDE
BULUNAN İŞLEMELİ EL DOKUMALARI
VE YENİ TASARIMLAR

SULTAN GÜRBÜZER

EL SANATLARI ANABİLİM DALI

EKİM 2020

**AFYONKARAHİSAR İLİ, SİNANPAŞA İLÇESİNDE BULUNAN İŞLEMELİ
EL DOKUMALARI VE YENİ TASARIMLAR**

Sultan GÜRBÜZER
DANIŞMAN Dr. Öğr. Üyesi H. Serpil ORTAÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EL SANATLARI ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

EKİM 2020

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Sultan GÜRBÜZER

13/10/2020

AFYONKARAHİSAR İLİ, SİNANPAŞA İLÇESİNDE BULUNAN İŞLEMELİ EL
DOKUMALARI VE YENİ TASARIMLAR

Yüksek Lisans Tezi

Sultan GÜRBÜZER

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Ekim 2020

ÖZET

Araştırma konusu olarak, Afyonkarahisar ili Sinanpaşa ilçesi işlemeli el dokumaları ele alınmıştır. Bu yerlerde işlemeli el dokumalarına sahip olan insanlarla görüşerek tesadüfi örneklem yöntemiyle 40 ürün seçilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. İncelenen her bir ürün için hazırlanan bilgi formlarında ürüne ait genel özellikler belirtilmiştir. Seçilen ürünlerden 10 tasarım yapılmış ve 2 tasarım ürün haline getirilmiştir. Geleneksel kültürü en güzel şekilde temsil eden işlemeli el dokumalarına ait sanatsal ürünler günümüz şartlarına kullanılmadığı için ancak sandıklarda kalmıştır. Bu araştırma ile Afyonkarahisar ili Sinanpaşa ilçesi işlemeli el dokuma örnekleri belgelenmiş ve bu alanda eksikliği hissedilen bilimsel bir doküman hazırlanmıştır. Yörede işlemeli el dokuma ürünlerin çoğunluğu orta yaş ve üstü insanlarda bulunduğu ve onlara da çeyiz yolu ile geçtiği görülmektedir. Bunun sebebi genç bireyler tarafından artık bu el sanatı fazla önemsenmemekte ve gittikçe önemini kaybetmektedir. Yörede incelenen işlemeli el dokuma örneklerinde canlı renklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Çözgü renkleri genellikle beyaz olmakla birlikte ham keten rengi, kahverengi ve lacivert nadiren kullanılmıştır. Bezayağı dokuma üzerine, hesap işi, Türk işi ve kanaviçe teknikleri kullanarak geometrik, bitkisel motifler ağırlıkta olup, nesneli motiflerin işleme yapıldığı görülmektedir. Günlük kullanım ürünleri arasından önlük, uçkur, peşkir, yağlık, başörtüsü, yazma ve sandık üstü ya da yatak örtüsü olarak kullanılan çarşafalara ulaşılarak incelenmiştir.

Bilim Kodu : 40616
Anahtar Kelimeler : Afyonkarahisar el sanatları, Sinanpaşa el sanatları, mekikli dokuma, işleme, işlemeli el dokuması, peşkir, önlük, çarşaf.
Sayfa Adedi : 170
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi H. Serpil ORTAÇ
ORCID ID : 0000-0001-7143-949X

EMBROIDERED HAND-WOVENS OF AFYONKARAHİSAR PROVINCE SİNANPAŞA
DISTRICT AND NEW DESIGNS

Master Thesis

Sultan GÜRBÜZER

GAZI UNIVERSITY
ENSTITUTE OF FINE ARTS

October 2020

ABSTRACT

As the subject of research, embroidered hand weavings of Sinanpaşa district of Afyonkarahisar province are discussed. This print is not 40 products and their photographs were taken by the random sampling method by interviewing people who have hand-woven embroidery. General characteristics of the product are specified in the information forms given for each product examined. 10 designs were made from the products and 2 designs were turned into products. Hand-woven art, which represents the traditional culture in the best way, has remained in the chests because it has not been taken into today's conditions. With this research, the elaboration of Sinanpaşa district of Afyonkarahisar province has been documented and its deficiency has been prepared in a proven way in this field. It is seen that most of the embroidered hand weaving in the region are of middle age and above and passed to them by dowry. The reason for this is that this handicraft is not regarded as much by young people anymore and it gradually loses its importance. Vivid colors were determined for the embroidered handwoven samples examined in the region. Among the warp types, raw linen color, brown and dark blue are rarely used for a long time. It is seen that floral motifs are predominant and object motifs are embroidered by using calculation work, Turkish work, and cross-stitch style on plain weaving. Daily use aprons, knitwear, napkins, greaseproof, headscarves, writing, and bedsheets used as over the chest or as bedspreads were found and examined.

Science Code : 40616
Key Words : Afyonkarahisar handicraft, Sinanpaşa handicraft, shuttle weaving, embroidery, embroidered hand woven, napkins, head cloth, apron, bed sheet.
Number of Pages : 170
Advisor : Assist. Prof. Dr. H. Serpil ORTAÇ
ORCID ID : 0000-0001-7143-949X

TEŞEKKÜR

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü El Sanatları Anasanat Dalı kapsamında hazırlanan “Afyonkarahisar İli Sinanpaşa İlçesi İşlemeli El Dokumaları ve Yeni Tasarımlar” adlı yüksek lisans tezi; giriş, kavramsal çerçeve, yöntem, bulgular ve yorumlar, sonuç ve öneriler, ekler olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.

Konu seçimimde ve çalışmalarımın her aşamasında beni destekleyen, fikir, öneri ve eleştirileri ile her daim bana yol gösteren, bilgilerini ve manevi desteğini benden esirgemeyen, hep ve her zaman yanımda olan değerli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi H. Serpil ORTAÇ’a teşekkür ederim.

Alan araştırması sırasında beni yalnız bırakmayan Afyonkarahisar’daki evlerini açan, her türlü desteklerini esirgemeyen ve bilgilerini aktaran; Ayşe YİĞİTER’e, Nazik KOÇ’a ve bu eşsiz ürünleri annesinden beri saklayıp, bugün bana mesleğimde yol gösteren en büyük destekçim olan sevgili annem, Latife GÜRBÜZER’e sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xi
ÇİZİMLERİN LİSTESİ	xii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem	5
1.4. Varsayımlar/Sayıtlar.....	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Afyonkarahisar İli.....	7
2.1.1. Sinanpaşa ilçesi.....	8
2.1.2. Yörede yapılan el sanatları.....	9
2.2. El Sanatları Tanımı ve Sınıflandırılması	14
2.3. Dokumacılık	16
2.4. El Dokumacılığın Sınıflandırılması.....	20
2.4.1. Mekikli dokumalar.....	21
2.4.2. Mekikli dokumalarda kullanılan araçlar	24
2.4.3. Mekikli dokumalarda kullanılan gereçler	31
2.5. İşleme	33
2.5.1. İşlemenin sınıflandırılması.....	37
2.5.2. İşleme tekniklerinde kullanılan araçlar	42

2.5.3. İşleme tekniklerinde kullanılan gereçler	42
2.6. İlgili Araştırmalar	43
3. YÖNTEM	51
3.1. Araştırmanın Modeli	51
3.2. Evren ve Örneklem	51
3.3. Veri Toplama Teknikleri	51
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	52
4. BULGULAR VE YORUM	53
4.1. Ürün Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	53
4.2. Ürün Bilgi Formları	63
4.3. Yeni Tasarımlar	144
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	157
5.1. Sonuç	157
5.2. Öneriler	158
KAYNAKLAR	161
EKLER	167
EK-1. Bilgi Formu	168
ÖZGEÇMİŞ	169

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 4.1. İşlemeli Dokumalarının Ürün Çeşitlerinin Dağılımı	53
Çizelge 4.2. İşlemeli Dokumalarda Uygulanan Tekniklerin Dağılımı	54
Çizelge 4.3. İşlemeli Dokumalarda Kullanılan Gereçlerin Dağılımı	54
Çizelge 4.4. İşlemeli Dokumalarının Dokuma Sıklıklarının Dağılımı	55
Çizelge 4.5. İşlemeli Dokumaların Ebatlarının Dağılımı	56
Çizelge 4.6. İşlemeli Dokumaların Dokuma Yüzeyinde İşleme Yüksekliklerinin Dağılımı.....	57
Çizelge 4.7. İşlemeli Dokumalarda Kullanılan Renklerin Dağılımı	58

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 2.1. Bezayağı Örgü Raporu.....	22
Şekil 2.2. D 2/2 (Z) Örgü Raporu	23
Şekil 2.3. D 2/2 (S) Örgü Raporu.....	23
Şekil 2.4. 5’li Saten Örgü Raporu	23

ÇİZİMLERİN LİSTESİ

Çizim 4.1. Uçkur.....	59
Çizim 4.2. Yağlık.....	59
Çizim 4.3. Uçkur.....	60
Çizim 4.4. Peşkir.....	60
Çizim 4.5. Uçkur Dokuma.....	61
Çizim 4.6. Peşkir Dokuma.....	61
Çizim 4.7. Başörtüsü.....	62
Çizim 4.8. Yazma.....	62
Çizim 4.9. Uçkurdan Yastık Tasarımı.....	145
Çizim 4.10. Uçkurdan Elbise Tasarımı.....	146
Çizim 4.11. Uçkurdan Süveter Tasarımı.....	147
Çizim 4.12. Uçkurdan Şal Tasarımı.....	148
Çizim 4.13. Peşkirden Çocuk Elbisesi Tasarımı.....	149
Çizim 4.14. Yazmadan Pantolon Tasarımı.....	150
Çizim 4.15. Yağlıktan Sweat Tasarımı.....	151
Çizim 4.16. Uçkurdan Yelek Tasarımı.....	152
Çizim 4.17. Uçkurdan Kupa Tasarımı.....	153
Çizim 4.18. Uçkurdan Uygulanan Kupa Tasarımı.....	154
Çizim 4.19. Yağlıktan Ceket Tasarımı.....	155
Çizim 4.20. Yağlıktan Uygulanan Ceket Tasarımı.....	156

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. Afyonkarahisar İli Genel Görünümü	7
Resim 2.2. Sinanpaşa İlçesi Genel Görünümü	9
Resim 2.3. Tezgâh Ana Parçaları.....	26
Resim 2.4. Tezgâh	26
Resim 2.5. Afyonkarahisar Sincanlı Tınaztepe Köyünde Kamçılı Tezgâh	27
Resim 2.6. Yün Tarağı.....	27
Resim 2.7. Kirman	28
Resim 2.8. Teşi	29
Resim 2.9. Gülcan.....	29
Resim 2.10. Çıkırıktaki Masuraya İp Sarılması.....	30
Resim 2.11. Mekik ve Masura	30
Resim 2.12. Mekik Yuvası ve Mekik İpi.....	31
Resim 4.13. Uçkur	64
Resim 4.14. Uçkur Detay.....	64
Resim 4.15. Uçkur	66
Resim 4.16. Uçkur Detay.....	66
Resim 4.17. Uçkur	68
Resim 4.18. Uçkur Detay.....	68
Resim 4.19. Uçkur	70
Resim 4.20. Uçkur Detay.....	70
Resim 4.21. Uçkur	72
Resim 4.22. Uçkur Detay.....	72
Resim 4.23. Uçkur	74
Resim 4.24. Uçkur Detay.....	74
Resim 4.25. Uçkur	76

Resim 4.26. Uçkur Detay.....	76
Resim 4.27. Peşkir	78
Resim 4.28. Peşkir Detay.....	78
Resim 4.29. Peşkir	80
Resim 4.30. Peşkir Detay.....	80
Resim 4.31. Peşkir	82
Resim 4.32. Peşkir Detay.....	82
Resim 4.33. Peşkir	84
Resim 4.34. Peşkir Detay.....	84
Resim 4.35. Peşkir	86
Resim 4.36. Peşkir Detay.....	86
Resim 4.37. Peşkir	88
Resim 4.38. Peşkir Detay.....	88
Resim 4.39. Peşkir	90
Resim 4.40. Peşkir Detay.....	90
Resim 4.41. Peşkir Detay.....	92
Resim 4.42. Peşkir	92
Resim 4.43. Yağlık	94
Resim 4.44. Yağlık Detay.....	94
Resim 4.45. Yağlık	96
Resim 4.46. Yağlık Detay.....	96
Resim 4.47. Yağlık	98
Resim 4.48. Yağlık Detay.....	98
Resim 4.49. Yazma.....	100
Resim 4.50. Yazma Detay	100
Resim 4.51. Çarşaf.....	102
Resim 4.52. Dokuma Örgüsü.....	102

Resim 4.53. Saçak Detay	102
Resim 4.54. Başörtüsü	104
Resim 4.55. Başörtüsü Detay.....	104
Resim 4.56. Başörtüsü	106
Resim 4.57. Başörtüsü Detay.....	106
Resim 4.58. Saçak Detay	106
Resim 4.59. Başörtüsü	108
Resim 4.60. Başörtüsü Detay.....	108
Resim 4.61. Başörtüsü	110
Resim 4.62. Başörtüsü Detay.....	110
Resim 4.63. Başörtüsü	112
Resim 4.64. Başörtüsü Detay.....	112
Resim 4.65. Saçak Detay	112
Resim 4.66. Başörtüsü	114
Resim 4.67. Başörtüsü Detay.....	114
Resim 4.68. Başörtüsü	116
Resim 4.69. Başörtüsü Detay.....	116
Resim 4.70. Dokuma Örgüsü.....	116
Resim 4.71. Önlük	118
Resim 4.72. Önlük Detay.....	118
Resim 4.73. Önlük	120
Resim 4.74. Önlük Detay.....	120
Resim 4.75. Önlük	122
Resim 4.76. Önlük Detay.....	122
Resim 4.77. Önlük	124
Resim 4.78. Önlük Detay.....	124
Resim 4.79. Önlük	126

Resim 4.80. Önlük Detay.....	126
Resim 4.81. Önlük	128
Resim 4.82. Önlük Detay.....	128
Resim 4.83. Önlük	130
Resim 4.84. Önlük Detay.....	130
Resim 4.85. Önlük	132
Resim 4.86. Önlük Detay.....	132
Resim 4.87. Önlük	134
Resim 4.88. Önlük Detay.....	134
Resim 4.89. Önlük	136
Resim 4.90. Önlük Detay.....	136
Resim 4.91. Önlük Kullanımı.....	136
Resim 4.92. Önlük	138
Resim 4.93. Önlük Detay.....	138
Resim 4.94. Önlük	140
Resim 4.95. Önlük Detay.....	140
Resim 4.96. Seccade	142
Resim 4.97. Seccade Detay.....	142
Resim 4.98. Dokuma Örgüsü.....	142

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sanat; insanoğlunun güzele ve güzelliklere olan ilgisinden ortaya çıkmış ve insanlık tarihi kadar eski, insanın kendini anlatma, kendi dışındaki dünya ile iletişim kurma ve etkileme gibi dürtüleri ile ortaya çıkan bir olgudur. İnsanlığın bugüne kadar geçirmiş olduğu evreleri öğrenmede önemli bir yere sahip olan sanat; belirli bir çevredeki, belirli bir çağdaki, belirli bir topluluğun kendine has biçim ile kendini anlatma tarzı, o topluluğun kendini temsil etme değeri olarak tanımlanabilir (Aytaç, 1981, s.2; Alpaslan, 1981, s.1).

Sanat ürünlerinin doğal nesnelere farkı sanatın niteliğini ortaya koymasındır. Sanatın asıl özelliği bir nesneyi üretmeyi amaçlayan etkinlik olmasıdır. Bu özellikleri içeren ve toplumda yer edinmiş olan sanatlarından biride el sanatları olmuştur (Tercüman, 1989, s.954).

El sanatları, sanat değerinden başka halkın sosyal yapısını yansıtması bakımından da büyük önem taşır. Her biri halkın dilini, inançlarını, adetlerini, felsefesini ve köklü bir sanat geleneğini ifade eder. Aynı zamanda geçmişin değer ölçülerini geleceğe aktarırken, nesilden nesile süren geleneksel bir bağ oluşturur. Topluma damgasını vurur ve gelişmiş kültür sanatlarına yön, şekil ve anlatım kazandıran bir temel kaynak oluşturur (Tercüman, 1989, s.954).

Türk el sanatlarının tarihi çok eskilere dayanır. “Dünyanın hiçbir ulusu halk sanatı konusunda Anadolu kadar zengin kaynaklara sahip değildir” (Onuk, 1988, s.7). El sanatları; insanlığın var oluşuyla başlayarak gelişen, toplumları birbirinden ayıran veya müşterek özelliklerini ortaya koyan kültür ve kişiliğin en önemli belgeleridir (Tercüman, 1989, s.954).

El sanatları başlangıçta tabiat şartlarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Örtünmek, korunmak ve süslenmek amacıyla ilk örneklerini vermiştir.

Başlangıçta basit araç ve tekniklerle sadece fayda için yapılan işler, zamanla kişinin ve toplumun bütün sanat görüşleri ile yeteneklerini ile birleşerek bir sanat eseri halini almıştır.

En eski sanat faaliyetlerinden olan el sanatları kişinin ve ailenin çeşitli ihtiyaçlarını içine alarak günlük işlerin yanında ikinci plandaki işlerden sayılmıştır. Bu işler her ne kadar ihtiyaçları karşılamak amacıyla yapılmakta ise de yapanın sanat kabiliyetini işlemesi, onu bir zevk ve hüner haline dönüştürmüştür. Geçmişten günümüze kuşaktan kuşağa gelişerek değişen ve zenginleşen el sanatları ürünleri toplumların kültürel özelliklerini, beğenilerini yansıtmaktadır (Sügertin, 1987, s.1; Güler, 2010, s.4).

El sanatları, sadece korunma ve ihtiyacı karşılayan ürünler olmamakla birlikte, gelenek ve göreneklerin devamlılığıyla bir milletin kültürünü yansıtan ürünleri de kapsamaktadır. Üretimi basit araçlar ile olabildiği gibi her türlü hammaddeden yararlanarak, emek isteyen, zaman gerektiren her çeşit uğraş el sanatları içerisinde yer almaktadır (Ortaç, 2007, s.20-21).

Yüzyıllar boyu toplumun yaşam zevkini, duygularını, düşüncelerini ve buna bağlı olarak da sanat anlayışını bünyesinde toplayan, aksettiren Türk el sanatları çok zengin ve köklü bir geçmişe sahiptir. Nesiller boyu süregelen el sanatlarından birisi de dokuma sanatıdır. İnsanoğlu, dokuma yaparak duygu ve düşüncesini dokumaya yansıtmış ve geçmişle gelecek arasında köprü vazifesi gören eserler ortaya koymuştur (Önlü, 1994, s.331).

Dokumacılığın tarihine bakıldığında Anadolu'da ve Orta Asya'da düzenli gelişmeler gösterdiği izlenmektedir. Yapılan arkeolojik araştırmalarda ortaya çıkarılan dokumacılığa ait bulguların izleri sürüldüğünde, dokumacılığın geçmişinin Neolitik çağa kadar dayandırıldığı görülmektedir. Bugün dünyanın en eski kumaşları olarak kabul edilen en önemli iki bulgu; Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunda yer alan Çatalhöyük kazılarında elde edilen dokuma parçaları ve İstanbul Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda yer alan Mısır'da bulunmuş Kopt kumaşlarıdır.

1962 yılında Çatalhöyük kazılarında elde edilen Neolitik Devire ait (M.Ö. 6000) dokuma parçaları, Anadolu'da dokumacılık tarihinin çok eski olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu dokuma parçaları en basit örgü olan bezayağı örgü ile dokunmuştur (Yağan,1978, s.52). Anadolu'da çok eski tarihlerden beri süregelen dokumacılık geleneği ve dokuma kültürü nesilden nesile aktarılarak kumaş dokuma sanatının gelişimini ve sürekliliğini sağlamıştır.

Günümüzde hala Anadolu'da yaygın olarak üretimi devam eden ve özgün adlarıyla yaşayan bazı örneklerden söz edebiliriz. Bunlar; selalmaz, çekmeli, sarı kıvrak, ihram, meydanıye, kutnu, taraklı kutnu, makaslı peştamal,

Antep abası, Buldan bükülüsü, bürümcük, şal-şapık, mavi bez, Boyabat çemberi, elmali öncek, cacala, savan, feretiko gibi yerel adlarıyla üretimi devam eden örneklerdir (Atalayer, 2007, s.3).

Türk kadınları yaşadığı ortam, iklim, dil, din, örf ve adetleriyle zengin bir kültür meydana getirmişler, zevk ve el becerileriyle güzel sanatlar içinde önemli bir yer tutan Türk El Sanatlarının yaşamasını ve zenginleşmesini sağlamışlardır. İşlemelerin el sanatları içinde özel bir yer tuttuğu görülmüştür. İşleme sanatı diğer el sanatları gibi, insanların günlük ihtiyacı karşılığı, giyecek ve kullanılacak eşyaları bezemek arzusu ile doğmuştur. İnsanoğlunun, iki parçayı birbirine ekleme, düz dikişi dekoratif anlamda yapma fikri ile gelişmiş bir sanat dalıdır. Tekstil eserlerinde çeşitli süsleme teknikleri içerisinde önemli bir yere sahiptir ve ister iğne ile ister tığ ile birçok farklı kumaş, hatta deri üzerine, çeşitli ipliklerle yapılan bir süsleme sanatıdır (Yılmazkurt, 2002, s.4; Köklü, 2002, s.1; Sürür, 1976, s.7).

Yapıldığı yörede Anadolu insanının simgesi ve yaşam biçiminin bir parçası haline gelen geleneksel el dokumaları günümüzde emeğinin karşılığında ekonomik olarak teknoloji ile yarışamayarak önemini yitirmiş olup üretimi de azalmıştır. Geleneksel özellik taşıyan el sanatlarının ve unutulmaya yüz tutmuş kültürel unsurların gelecek nesillere iletilebilmesi için arşiv çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Bu nedenle Afyonkarahisar ili, Sinanpaşa ilçesi ve kasabalarına ait geleneksel işlemeli el dokumaları çalışmasıyla yörede çeşitli nedenlerle unutulmakta olan dokuma geleneğinin tespiti ve gelecek kuşaklara tanıtılması hedeflenmektedir.

1.2. Amaç

Yapılan bu araştırmanın genel amacı; Türk kültür ürünlerinden kaybolmak üzere olan, Afyonkarahisar ili, Sinanpaşa ilçesi ve çevresine ait geleneksel el işlemleri ile süslenmiş el dokuması ürünlerde kullanılan genel özellikleri ele alınarak; teknikler, yüzey süslemeleri, kullanılan araç-gereç, renk ve kompozisyon özellikleri ile ürün çeşitlerinin geleneksel ve kültürel açıdan değerlendirilerek bilimsel bir doküman oluşturulması ve araştırmanın materyalini oluşturan dokumandan esinlenerek güncel ürünler tasarlamaktır.

Araştırma kapsamında, belirlenmiş olan bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1-Yörede işleme yapılmış dokuma çeşitleri nelerdir?

2-Yörede el dokumalarının üzerine yapılan işleme teknikleri nelerdir?

3-Yörede işleme yapılmış dokuma çeşitlerinde ve işlemlerinde kullanılan araç ve gereç özellikleri nelerdir?

4-Yörede işleme yapılmış dokuma çeşitlerinde ve işlemlerinde kullanılan teknikler nelerdir?

5-Yörede işleme yapılmış dokuma çeşitlerinde ve işlemlerinde kullanılan renk, motif ve kompozisyon özellikleri nelerdir?

6-Yöredeki, işlemeli el dokumaların kullanım alanları nelerdir?

7-Yöredeki işleme yapılmış dokuma çeşitleri ve işlemleri ile yapılabilecek güncel tasarımlar nelerdir?

1.3. Önem

Türk el sanatlarının; geleneğe bağlı bir özellik taşıması, milli sanat zevkini temsil etmesi, yaratıcılığını geliştirmesi, ailede sanat kültürünü sağlaması, ruhsal yaşamı yansıtması, yöresel karakter taşıması ve aileye gelir temin etmesi gibi birçok yönü vardır (Özbel, 1945, s.4).

Türk el sanatları geleneği içerisinde köklü bir geçmişi olan dokumacılık, günümüzde de varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. Çoğu yörede geçim kaynağı olmuş ve olmaya devam eden bu köklü el sanatının geleneksel özelliklerin korunması yanında, yeni ürün tasarımları ile yaşatılması ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bilim ve teknolojideki gelişmeler, yeni ticaret ve ulaşım yollarının bulunması, yabancı mallara tanınan ayrıcalıklar, sanatkâr örgütlerin yozlaşması ve bozulması gibi nedenler Anadolu el sanatlarının, buna bağlı olarak da el dokumacılığının gerilemesinde en önemli etmendir (Arlı, 1990, s.10).

Teknolojinin ilerlemesi ve günlük ihtiyaçların değişmesi sonucunda artık daha az yapılan el sanatlarının tanınması ve tanıtılması için yöresel el sanatlarına ilişkin alan araştırmalarının yaygınlaştırılması ve yeni tasarımlarla bugünün ihtiyaçlarına yönelik ürünler yapılması gerekmektedir.

Türk el sanatları içinde el dokumaları ve üzerine yapılan işlemler taşıdıkları anlamlarla ve kullanım biçimleri ile kültürel özelliklere sahiptir. Türkiye'nin birçok bölgesinde olduğu gibi Afyonkarahisar'da da el dokumaları üzerine işleme yapılmış ürünler çeşitlilik göstermektedir. Yörede bu konu ile ilgili detaylı bir araştırmanın yapılmamış olması, araştırma konusu olarak seçilmesinde büyük önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar/Sayıtlar

1-Araştırmada kullanılacak kaynaklar problemi ortaya koyma için yeterlidir.

2-İncelenen örnekler evreni temsil edecek özelliktedir.

3-Araştırmada ulaşılabilen kaynak kişilerin yörenin dokuma kültürü hakkında yeterli bilgiye sahiptir.

4-Araştırma içinde belirlenen yöntem ve teknikler ile hazırlanan ürün bilgi formu araştırmanın amacında belirlenen özellikleri ölçecek niteliktedir.

5-Araştırmada yararlanılan yazılı kaynaklardaki bilgiler doğru ve yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

1-Araştırma kapsamında kullanılacak kaynaklar Türkçe kaynaklarla sınırlıdır.

2-Araştırma Afyonkarahisar ili, Sinanpaşa ilçesi ve kasabalarına ait işlemeli el dokuması 40 adet ürünle sınırlıdır.

3-Veri toplama aracı olarak dokuma ürünlere ait bilgi formları ile sınırlıdır.

1.6. Anahtar Sözcükler

Afyonkarahisar el sanatları, Sinanpaşa el sanatları, mekilik dokuma, işleme, işlemeli el dokuması, peşkir, önlük, arşaf.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Afyonkarahisar İli

Tarihi M.Ö. 3000’li yıllara kadar uzanan Afyonkarahisar, Hititler, Frigler, Lidyalılar, İranlılar ve Romalıların egemenliği altında bulunmuştur. Pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış Afyonkarahisar’ın kültür yelpazesi oldukça geniştir. Orta Anadolu ve Batı Anadolu’yu birbirine bağlayan köprü konumundadır. Ankara-İzmir, İstanbul-Konya, Ankara-Antalya demiryollarının kavşak noktasında bulunan Afyonkarahisar, iktisadi öneminin yanında askeri öneme de sahiptir. 30 Ağustos 1922 Dumlupınar Zaferi’ne sahne olan Afyonkarahisar, Büyük Taarruz ’un başlangıç noktası olmanın yanında, düşman işgalinden kurtulan ilk şehir olmasıyla da önem taşımaktadır (Nasrattınoğlu, 1991, s.1; Atabek, 1997, s.402).

Türklerin Anadolu’nun hâkimi olmalarını sağlayan Miryokefalon Savaşı’nın yaşandığı topraklarda Afyonkarahisardır. Şehrin ismi, Osmanlılar zamanında da şehrin ortasında yükselen volkanik tepe oluşumundan kaynaklanarak Karahisar olarak belirlenmiştir. Afyon ismi ise ilin arazisinde yetişen haşhaş bitkisinden gelmektedir (Afyonkarahisar Kent Rehberi,2013, s.18).

Resim 2.1. Afyonkarahisar İli Genel Görünümü (<https://www.aimsaddegi.com/anadolunun-kilidi-zaferin-adi-afyonkarahisar/> 12.01.2020)

2.1.1. Sinanpaşa ilçesi

Sinanpaşa İlçesi Afyon-Uşak-İzmir karayolu üzerinde, il merkezine 33 km uzaklıkta bulunmaktadır. Kendi adını taşıyan ovasında doğu-batı ve kuzey-güney uzantılı, günümüzde izleri görülen antik yolların kavşağında, Cidyessuz (Küçükhöyük) adıyla kurulmuş olup, tarihi Hitit dönemine kadar uzanan önemli bir merkezdir (Afyon İl Yıllığı, 2001, s.291).

Sincanlı ilçe merkezine adını veren Sinan Paşa, Akkoyunlu Devleti'nin ileri gelen beylerinden Mehmet Bey'in küçük oğlu olup, 1473 yılında Fatih Sultan Mehmet ile Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan arasında yapılan Otlukbeli Savaşından sonra babasıyla Fatih Sultan Mehmet'e sığınmıştır. Sarayda ve Enderun'da eğitim görmüş, Rumeli'deki arpalık zeameti köylerine karşılık Sincanlı ovasında Çathöyük ve Küçükhöyük köyleri arpalık olarak verilmiştir. Çathöyük köyü, yani şimdiki Sinanpaşa, Kırka ve Ahmetpaşa köyleri arasında olduğundan bu köy arazisi içinde kurduğu çiftliğinde ve saraçiçi mevkiinde cami, imaret, okul ve hamam yaptırmıştır. Çathöyük halkı sonradan cami etrafına yerleşerek köyü terk etmiş ve çiftlik Sinanpaşa adını almıştır. Sincanlı'nın kadılık merkezi olmuştur. Sinanpaşa 1894 yılında Sincanlı'nın nahiye merkezi olmuştur, bu durum Yunan işgaline kadar devam etmiştir. 30 Ağustos Başkomutanlık Meydan Muharebesiyle perçinleşen Türk zaferiyle birlikte Yunan işgalinden kurtarılmıştır (Afyon İl Yıllığı, 2001, s.292).

Sincanlı Cumhuriyetten sonra 1934 yılına kadar köy olarak kalmıştır, bu tarihten itibaren tekrar "Nahiye Merkezi" olmuştur. 01.01.1948 yılında belediye teşkilatı kurulmuş, 1953 yılında ilçe merkezi haline gelmiştir. İlçe kuzeyden Kütahya'nın Altıntaş ve Afyon merkez ilçesi, batıda Uşak ilinin Banaz ve yine Kütahya ilinin Dumlupınar ilçesi, güneyden Sandıklı ve Hocalar, doğudan Afyon merkez ilçesi ve Şuhut ilçeleriyle çevrilidir (Afyon İl Yıllığı, 2001, s.293).

İlçe ekonomisinde hayvancılık önemli bir yer tutmuştur. Ova kesiminde büyükbaş hayvan besiciliği yanında, kültür ırkı süt inekçiliği de gelişme safhasındadır.

Dağlık bölgelerde daha ziyade küçükbaş hayvancılığı yapılmakta, koyun ve keçi yetiştirilmektedir. İlçe de el dokumacılığı; doğal boyalı kilim ve halı dokumacılığı, işlemecilik gibi el sanatları yapılmaktadır (Afyon İl Yıllığı, 2001, s.293).

Resim 2.2. Sinanpaşa İlçesi Genel Görünümü (<http://sinanpasa.gov.tr/doga> 18.10.2020)

2.1.2. Yörede yapılan el sanatları

Afyonkarahisar’da yapılan el sanatları çeşitlilik göstermekte olup çarşıda bölümler halinde sanatkârlar bir araya toplanmıştır. Saraçlar, Yemeniciler, Keçeciler, Mutaflar ve Demirciler çarşısı alışverişi kolaylaştıran, birlik, beraberlik ve güvenin örneklerini sergileyen atölye ve dükkânları tek çatı altında toplamıştır. Günümüzde bu çarşı isimleri kullanılmakta ama sanatkâr sayıları gün geçtikçe azalmaktadır (Arsoy, 2004, s.383).

Keçecilik: Keçe yapımında bıçak, çubuk, kalıp, makas, tokmak, yay ve kiriş gibi araçlar kullanılmaktadır. Keçe yapımı amacıyla çarşı hamamına gidilmektedir. (Özergin,1966, s.4216, 4217). Keçeciler, Keçeciler İçi veya Keçeciler Aralığı adını alan çarşıda mesleklerini icra edilmektedir (Arsoy, 2004, s.387).

Eskiden insan gücü ile hamamda pişirilerek yapılan keçe, bugün makinalarda pişirilerek yapılmaktadır.

Yörede keçe üretilirken yapan ve yaptıran kişilerin adları yazılmakta veya isteğe göre keçelerin üzerine mavi, kırmızı, yeşil renklerden oluşan motif ve şekiller işlenmektedir. Demiryolu, göbek, yıldız, tavan, ay yıldız Afyonkarahisar keçelerinin üzerinde yer alan motiflerden bazılarıdır. Keçe çeşitleri arasında kepenek, nakışlı keçe, bebe keçesi, belleme, fes, mevlevi sikkesi, yelek, at keçesi, seccade gibi ürünlerden oluşmaktadır (Yüksel,1983, s.79).

Koşumculuk: Atların arabaya koşulması için gerekli hamut, paldım, dizgin, şeker, ok kayışı, sıırım gibi deri ürünlerden yapılmakta olan koşumculuk, kasaplardan alınan manda(camız) derilerini şapladıktan sonra, kayış haline getirilmesiyle ve daha sonra koşum eşyaları haline gelmesiyle yapılmıştır.

Afyonkarahisar’da çok eskilere dayanan el sanatlarından koşumların üzerine dökümden yapılmış saçak ve püsküller süs için konulmaktadır. Koşumculuğa olan ilgi gün geçtikçe azalmıştır (Yüksel,1983, s.79; Akça, 1994, s.51; Afyon Ticaret ve Sanayi Odası,1933, s.42).

At arabacılığı: Koşumculuğa paralel olarak gelişmiş el sanatlarından olmuştur. Şehirdeki çeşitli atölyelerden son derece sağlam ve özenle boyanarak, manzara resimleriyle süslü arabaları yapılmıştır. Çevre illerde satışı yapılan at arabaları, yaylı tatar arabası, fayton olmak üzere çeşitli biçimlerde üretilmiştir. Yaylı arabalar genellikle tek atlı olarak yapılmakta ve tekerleklerine lastik kaplanmış olup, gelenek olarak yaylı arabanın üzerine yapan kişinin adının yazılmıştır. Faytonlar geçmiş zamanların lüks taşıt araçları olduğundan, alabildiğine süslü, ince, zarif ve hafif olarak yapılmıştır ve çift atlı olarak kullanılmıştır (Yüksel,1983, s.80).

Demircilik ve bakırcılık: Afyonkarahisar’daki demirciler başlıca gecenez kapı zinciri, toka, firdöndü, kaşağı, kullap, frank ve törpüsü, gem, hıltar, düğme gibi pek çok eşya yapılmıştır. Demircilik en çok Bayat ilçesinde gelişmiştir (Aydın, 1984, s.94). Eskiden çok önemli olmalarına rağmen endüstrileşme nedeni ile günümüzde özelliklerini yitirmişlerdir. Bakırcıların üzerinde en çok çalıştığı eşyalar güğüm, kazan, tabak, tencere gibi çeşitli ürünler oluşmaktadır. Dövme bakırdan kapların üzerindeki süslemelere “kalem işi”, bu süslerin bulunduğu kaplara da “kalemli” adı verilmiştir.

Bu süsler kezzapla bakır üzerine çizilen çizgilerin oyularak motif haline getirilmesiyle oluşmaktadır. Bu motifler arasında kuş, ağaç, çiçek motifleri, geometrik şekiller, güzel sözler, beyitler, yemekle ilgili dilekler yer almıştır (Özergin, 1968, s.4683-4685).

Bakırdan yapılan kaplar Afyonkarahisar'da yöresel isimlerle anılmaktadır. Derinliği az, yayvan, kenarları geniş servis tabağına “mertebani”, büyük kazana “girge”, bakır maşrapaya “bocutcak”, bakıraca “helke”, küçük leğene “malhazır”, yağ tavasına “yağdıran”, bakır sahana “malazır-arızma”, kevgire ise “ilistir” adı verilmiştir (Önge, 2000, s.406-409).

Yemenicilik: Afyonkarahisar yemenilerinin en büyük özelliği, kısa ve uzun yüzlü olarak dikilmesi, dikilip içinin dışına çevrilmesi ve kıyısından çevrilmesi olmuştur. İyi yapılmış yemeni normal koşullarda yaz kış iki yıl giyilebilmektedir (Arsoy, 2004, s.383-384).

İlde üretilen yemeniler, Osmanlı yemenisi, Fatih yemenisi, Tulumbacı (Basık) yemenisi, Yeniçeri (Mehter) yemenisi, Zenne yemenisi (İbikli), Tokalı (Atkılı) yemeni, Kara (Düz) yemeni, Mokasen (Kapaklı) yemeni, Yengeri yemeni, Çarık yemeni, Çemberli Yemeni gibi adlarla anılmaktaydı (Topbaş, 1991, s.13-14).

Mekikli dokumacılık: Yörede günlük kullanım ve kişisel ihtiyaçlara yönelik olarak yapılan dokumacılık çeşitlilik göstermekte olup, işlemeli el dokumaları olarak peşkir, yağlık, uçkur, önücek, başörtüsü (telli baş bezi) gibi ürünler dokuma işleminden sonra üzerine, hesap işi iğnesi teknikleri kullanılarak süslemeler yapılmıştır.

Kilimcilik: Emirdağ köylerinde kirkitli düz dokuma tekniklerinden kilim, zili, cicim ve sumak çeşitli ürünler halinde dokunmuştur. Çuval, gelin har harı, seccade, terki heybesi, yastık, gibi eşyalar dokunmaktadır. Bu dokumalarda kullanılan motiflere verilen benzetme adlar ve belirli anlatıma dayalı kompozisyonlar adeta kilimlerin dili olmuştur. Gelinparmağı, kız farı, kız yanağı, turna katrı, seher kuşlu, kirli yanışlı, koçboynuzu, aman kız, eli belinde, yıldız, zülûf, yar yâre küstü, çapraz Emirdağ kilimlerinde kullanılan bazı motiflerin adlarını oluşturmaktadır (Yüksel, 1983, s.80).

Dokunan kilim ve benzeri eşyaların yünleri yine Türkmen kadınlarınca eğrilir ve doğal boyar madde ile boyanmaktadır. Basit tezgâhlarda dokunan Türkmen Kilimleri benzersiz el sanatı ürünleri arasında bulunmaktadır.

Son yıllarda doğal boya ile üretime başlayan Afyonkarahisar-Bayat-Dinar-Sincanlı-Hocalar İlçeleri Sosyal Yardımlaşma Kurumları ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Emirdağ Meslek Yüksek Okulu Halı-Kilim Bölümü talebi karşılama zorluk çekmektedir. Bilhassa Bayat ilçesinde dokunan kilimlerin ünü yurt dışına uzanmıştır (Küçük Kurt, 2018, s.336-346).

Halıcılık: Seccade, yastık, heybe, torba, sedir örtüsü, minder, Kur ‘anlık gibi eşyalar dokunmaktadır. Son yıllarda kooperatifçiler ve Sümerbank aracılığı ile Isparta tipi halı dokumacılığı gelişmiştir. Halkın dokuduğu halılarda kilim motifleri hâkim olmuştur. Ticari amaçlı halılar ise halıcıların verdikleri desenle işlenmektedir. Dazkırı, Dinar, Sandıklı ve Şuhut ilçelerinde halıcılık bir aile ekonomisi haline gelmiş, gelir kaynağı olmuştur. Dazkırı bölgesinde özel sektöre ait yapağıdan başlayarak, halı dokunması dâhil tüm evleri otantik ortam içinde gösteren halı satış reyonları kurulmuştur ve turistlerin büyük oranda ilgisini çekmiştir (Küçük Kurt, 2005, s.10).

Örücülük: İnsanların koyunyününü en ilkel biçimde kullandıkları çalışma alanı olan örücülük Afyonkarahisar’da yaygın bir şekilde yapılan el sanatlarından biridir. Koyunyününü kirman, tarak, şiş, iğ gibi basit araçlar kullanılarak çorap, eldiven, kazak, içlik gibi eşyalar haline getirilmektedir. Örülecek erkek çorabı olduğu zaman çoğunlukla düz örgü ya da kendinden motifli örgü çeşitleri kullanılmıştır. Çoraplar beş şişle ve diz yüksekliğinde örülmüştür ve kadın çorapları ise nakışlı yapılmıştır (<https://afyon.ktb.gov.tr/TR-63456/geleneksel-el-sanatlari.html>, 12.01.2020).

Mutaflık: Dokuma ve örme sanatı olan mutaflık Afyonkarahisar’da önemli sanat kollarından biriydi ve şehirde Mutaflar Çarşısı adıyla bir de çarşısı bulunmaktadır. Mutaflar heybe, hayvan çulları, at takımları, yem torbaları, gebre denilen hayvan tımar etmeye yarayan keseler ve kıl çadırlar üretmekteydiler. Her mutaf kendine özgü motif ve işaretler kullanmaktaydı (Yüksel, Yaşayacak, 2003, s.226).

Mutaflığın hammaddesi olan keçi kılı Dinar'dan yetiştiriciler vasıtasıyla büyük partiler halinde (150 ton vb.) getirilerek Uzun Çarşı'daki 20'ye yakın dükkâna dağıtılmaktadır (Yasak, 1991, s.26). Keçilerden kesilen kıllar renklerine göre gruplandırıldıktan sonra atılarak kabartılmaktadır. Çark adı verilen eğirme işleminden geçtikten sonra bükülerek ip haline getirilmektedir. İpler mutaf tezgâhlarında dokunmaktadır (Arsoy, 2004, s.385).

Uzun Çarşı'nın bir kısmında 16 tezgâh(atölye) mutaflıkla ilgilenmektedir. Dükkânları yıktırılınca 2 tezgâh ve 6 dükkân kalmıştır (Atabek, 1997, s.218). 1933'te Uzun Çarşı'da Çaylızade Hacı İbrahim Efendi, Hacı Mahmutzade Hacı Ahmet Efendi ve Toktokoğlu Ali Efendi olmak üzere 3 tane mutaf bulunmaktaydı (Afyon Ticaret ve Sanayi Odası,1933, s.41). Her dükkânda 3-4 tezgâh vardı. 1945'lerde son dönemlerini yaşayan bu tezgâhlarda bir müddet halı da dokunmuştur. Sonraları bu tezgâhlar kalfalara verilmiş, kalfalar da ölünceye kadar bu tezgâhlarda dokumaya devam etmişlerdir (Yasak, 1991, s.26).

Hasır ve boyra örücülüğü: Yakasenek kasabası ve Taşköprü'de bazı yaşlı kişilerce hasır ve boyra örücülüğü yapılmaktadır. Hasır, daha çok Akşehir ve Eber göllerinde yetişen 'Kındıra' adı verilen bir çeşit su bitkisinin işlenerek basit tezgâhlarda dokunması ile halı ve kilim altlarına serilerek kullanılmaktadır.

Boyra (kamuş hasırı) Akşehir ve Eber göllerinde yetişen kamuşın işlenmesinden sonra tezgâhında örülerek, ahşap evlerin tavan kısımlarında üzerine atılacak talaş ve toprakların içlerine sızmasını önlemek için kullanıldığı gibi çeşitli yerlerde dekorasyon ve gizlenmiş malzemesi olarak da kullanılmaktadır. Ancak, gelişen teknolojik yenilikler yukarıda anlattığımız hasır ve boyra' ya karşı olan ilginin azalmasına sebep olmuştur (Afyon Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi, 1990, s.X).

Dantel ve oyalar: Kadınların boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla yaptıkları, süslemeye yönelik el sanatı ürünlerinden olmuştur. Danteller, beyaz veya krem ip kullanılarak örülmektedir. Motifler halinde tek tek örülüp birleştirilen veya bir bütün olarak örülen danteller, çarşaf, yastık, sandık örtüsü gibi eşyaların kenarlarına geçirildiği gibi, su takımı, oda takımı, sehpa örtüsü, karyola takımı, masa örtüsü olarak da yapılmaktadır.

Bamyalar, yelpaze, örümcek, laleler, demiryolu, kaz bacağı, elti eltiye küstü, kaynana yumruğu, dantellerde kullanılan sayısız örneklerden bazıları olmuştur.

Oyalar; tığ, iğne, mekik, firkete gibi araçlarla örülmektedir. Renkli ipliklerle bazen de boncuklar ve pullar kullanılarak yapılan oyalar, tülbent ve yazma kenarları için hazırlanmaktadır. Oyalarda kullanılan örneklerden sarhoş bacağı, bülüş gözleri, karanfil, bademler, ortancalı, günlük oya, pul oya gibi isimler ile yöre kadınının beceri ve duygularının ifade kaynağı olmuştur (<https://afyon.ktb.gov.tr/TR-63456/geleneksel-el-sanatlari.html>, 12.01.2020).

Danteller ve oyalar yörede çeyiz amacı ile geçmişten günümüze yaygın olarak yapılmaktadır.

Mermercilik: Mermerler klasik billurlardan oluşmuş taşlardır. Bunlar kalkerlerin ve bazen de dalomitik sıcaklı ve basınç etkisiyle değişikliğe (metamorfizm) uğraması sonunda meydana gelmişlerdir. Tarihi çok eskilere M.Ö.313 yılına dayanan mermer ocakları Afyonkarahisar'a 25 km. uzaklıkta bulunan İscehisar ilçesinde yoğunluk kazanmıştır. Miladi tarihlerde kullanılan bu mermer ocakları hala işletilmektedir (Erguvanlı, 1985, s.74).

Türk mermerinin içte ve dışta tanınmasıyla mimaride estetik ve tabii malzeme olarak kıymeti kavranmıştır. Turistik tesislerde çevre tanzimi, şehirlerde peyzaj mimari, anıt ve süslemecilikte kullanımıyla estetik kazandırmaktadır.

Mermer yekpare kullanıldığı gibi bakır, alüminyum, metal, ahşap, çini, mozaik ve çelikle kullanımı sonucunda değişik şekillerde hediyelik eşya ve aksesuar olarak ta üretilmektedir (Afyon Valiliği İl Turizm Müdürlüğü, t.y, s.29).

2.2. El Sanatları Tanımı ve Sınıflandırılması

El sanatları; insanların gereksinimlerini karşılayacak uğraşlar şeklinde ortaya çıkmış, yaşayış özellikleri ve iklim koşullarına uygun gelişmeler göstererek, belirli kültürlerin özelliklerini yansıtır hale gelmiştir. El sanatlarında üretim, insanın hatta

toplumun duygu ve düşüncelerini yönenin gereçleri ile kullanılan tekniklere aktarılmasıdır.

El sanatları, sanat değerinin yanında halkın sosyal yapısını yansıtmaları bakımından da büyük önem taşımaktadır. El sanatları halkın dilini, inançlarını, adetlerini, felsefesini ve köklü bir sanat geleneğini ifade etmektedir. Aynı zamanda geçmişin değer ölçülerini geleceğe aktarırken, nesilden nesile süren geleneksel bir bağ oluşturmaktadır (Atay,1987, s.37).

Ulusal kültürün özünü oluşturan halk kültürü, geçmişten günümüze gelen ve süreklilik gösteren sürekli dallarının birini el sanatları oluşturmaktadır. Geleneksel tekniklerle, ana motiflerini koruyan el sanatları; biçim, malzeme ve kullanım açısından gelişerek zenginleşmektedir. Türkiye'nin gelişimine paralel olarak, el sanatları bazı bölgelerde kültürel ve turistik donanımın en önemli ögesi olmuş, aile ekonomisine desteğini artırmış, işsizliğin önemli ögesi olmuştur (Onuk ve ark. 1998, s.1).

El sanatlarının sınıflanmasında ortak özelliklerin en belirginini, ürünün aslını oluşturan hammaddeler kabul edilmektedir. Hammaddeye göre sınıflandırma yedi ana grup altında incelenebilir. Bunlar sıralanacak olursa;

Ham maddesi (hayvansal, bitkisel ve kimyasal) lif olan el sanatları: Halı dokuma, düz dokumalar, mekikli dokumalar, çarpana (kolon) dokuma, hopan (tülü- geve), örgü işleri, oya işleri, mutfak işleri, işlemler, Keçecilik, yazmacılık gibi ürünlerden oluşmaktadır (Arlı,1990, s.18-20).

Ham maddesi ahşap (ağaç) olan el sanatları: El baskı kalıpları, tezgâhlar, ip eğirme araçları, mekikler, masuralar, makaralar, at arabası, karasaban, kağrı, rahle, tesbih, takunya, biblolar, vazolar, bastonlar, minber, kapı kanatları, pencere ve panjur kanatları, müzik aletleri, savaş aletleri, mutfak araçları ve benzeri ürünlerden oluşmaktadır (Arlı,1990, s. 21-22).

Ham maddesi taş olan el sanatları: Mimari elemanlar, mezar taşları, çeşmeler, mihraplar, tarımda kullanılan araçlar, süs taşları (takılar), tesbihler, pipolar, biblolar,

bıçak ve baston sapları, mermer işlemeciliği gibi çeşitli zenginlikteki ürünlerin yapımı bulunmaktadır (Arlı,1990, s.23-24).

Ham maddesi toprak olan el sanatları: Kerpiç yapımı, çanak çömlek işleri, çini eşyalar, seramik eşyalar, vazolar, baca ağızları gibi çeşitli ürünlere sahiptir (Arlı,1990, s.24-25).

Ham maddesi maden olan el sanatları: Demirden yapılan işler; kapı tokmakları, mutfak aletleri, müzik aletleri, bakır-pirinç işler; hamam takımları, çay kahve takımları ve fincan zarfları, duvar tabaklar, altın- gümüş işleri; kuyumculuk, takılar gibi çeşitli ürünlere sahiptir. Göz boncuğu (nazar boncuğu) türleri, çeşmi bülbüller, vitray türleri vb.dir (Arlı,1990, s.30).

Ham maddesi deri ve hayvansal atıklar olan el sanatları: Saraç işleri, deri giyim eşyaları, deriden yapılan günlük kullanım eşyaları (kemer, çanta, sigaralık vb.), kürk giyim eşyaları ve post yapımı, cilt işleri, gölge oyunu tipleri, kemik ve boynuzdan yapılan el sanatları, deniz hayvanı atıklarından yapılan el sanatlarıdır (Arlı,1990, s.30-33).

Ham maddesi kabuk, ince dal ve sap olan el sanatları: Bitkisel örücülük ürünleri, mobilya yapımı, hasır dokumacılığı, hububat sapları ile yapılan örgü ve süs eşyaları, çanta, hasır ve plaj yaygısı olarak kullanılan ürünler bulunmaktadır (Arlı,1990, s.34-36).

2.3. Dokumacılık

Anadolu'daki geleneksel el sanatlarının içinde en yaygın olanlarından biri dokumacılıktır. İnsanların dış etkilerden korunması ve yaşadıkları çevrenin güzel bir şekilde döşenmesini sağlamak gibi önemli gereksinimlerini sağlayan dokumacılık, en eski sanatlardandır (Aytaç, 1982, s.1). İki veya daha fazla iplik grubunun altından, üstünden olmak üzere çeşitli şekillerde birbiri arasından geçirilerek oluşturulan ürüne “dokuma” adı verilir (Deniz,1998, s.1).

Dokumada boyuna uzanan ipliklere çözü (direzi, arış, eriş), çözüler arasından atılan ipliklere atkı (argaç) denir. Dokuma tekniğine göre çözü ipinin çözülüü ve atkı ipinin atılışı deseni meydana getirir (Sönmez, 1995, s.1).

Dokumacılığın tarihi insanlıkla başlar ve en eski sanat dallarından biridir. El dokumacılığı insanların iklim şartlarından korunmak ve barınmak ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Önceleri en ilkel yöntemlerle basit araç ve gereçleri kullanarak yapılan dokumalar zamanla gelişerek farklı teknikleri de içinde barındırmıştır. Böylece dokunan ürünlerde ihtiyacın karşılanmasının yanı sıra sanat anlayışı da gelişmiştir (Ortaç, 2007, s.971).

Cilalı taş devrinde ilk tekstil örnekleri, iplik elde edilmesinde kullanılan iğler, taş, kil ve kemik ağırsakların bulunması Neolitik devirde insanların dokumacılığı bildiklerini göstermektedir. Dokumacılığın temelini iplik oluşturmuştur. Bu çağlara ait en ilkel dokumalarda bataklık otu, hasırotu, saz gibi otlar ile uzun at kıllarının kullanıldığı düşünülmektedir (Yağın, 1978, s.9-11).

Hayvanların ehlileştirilmesi ve yünlü dokumaların başlangıcının yine Neolitik çağa ait olduğu varsayılmaktadır. İlk eğirmenin, liflerin iki el arasında ovuşturularak yapıldığı tahmin edilmektedir. Daha sonraları bu işin, yarı yuvarlak bir taş ile diz üzerinde ovuşturularak yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak her iki şekilde de gerek iki el arasında gerekse yarı yuvarlak taş ile diz arasında ovuşturularak, elde edilen ipliğın uzatılması daima eklemek sureti ile olmuştur (Yağın, 1978, s.9-11).

Dokuma sanatının gelişmeye başlaması, el ile eğirmeye bağlı iplik elde edilmesinden sonra, dokuma sahasında gelişmelerin başladığı görülmektedir. İlk dokuma tezgâhlarının dikey olduğu düşünülmektedir. Bu tezgâhlar iki çatal sopa üzerinde oturtulmuş yatay bir sopadan meydana gelmiştir.

Çözü iplikleri bu yatay sopa üzerine getirilmiş olup serbest kalan uçların iplerin birbirine karışmaması ve düz durması için taşlar bağlanmıştır. Bu tip tezgâhta, çözü ipliklerine el ile tek tek hareket verilmiş ve bunlar arasından atkı ipliği, yumak şeklinde geçirilmiştir. Kısacası, ağızlık hareketi herhangi bir sisteme bağlı değildir.

Uzun bir zaman dokuma işi, bu şekilde ipliklerin el ile tek tek kaldırılıp indirilmesine göre yapılmıştır (Yağan, 1978, s.9-11).

Mısır'da insanların, öldükten sonra tekrar dirilip, öteki dünyadaki ihtiyaçlarını sağlamak için günlük kullanım eşyalarını ve tezgâhlarını mezarlara konulmuş olması, Mısırlıların dokuma tekniklerini, bizlere öğretmiş olduklarının göstergesi olabilmektedir. Buna göre Mısır'da M.Ö 2000 yılına kadar keten dokumaların yere çakılı kazıklara bağlanmış, basit çerçevelerden ibaret, yatay tezgâhlarda yapıldığı anlaşılmaktadır (Aytaç, 1982, s.16).

Keten lifi, Yakın Doğu'da görülmüş ve ketenin kaynağı olarak kabul edilmiştir. Avrupa, Mısır ve diğer sulanabilen alanlara yayılmıştır (Yağan, 1978, s.12). Mısır'da keten lifinden dokunmuş bez parçalarına ise M. Ö. 4500 yılında rastlanmıştır.

Mezopotamya' da dokumacılık konusunda yünlü dokumaların çok yapıldığı bilinmektedir. Orta Asya'da arkeolojik kazılarda çıkan kumaş dokumaların Türklere ait olduğuna kabul edilmektedir. Kurganlarda bulunan kumaş parçaları, eyer takımlarındaki kolon, kuşak ve kordonlar dokumanın varlığını göstermektedir. M.Ö. III. ve IV. yüzyıl olarak tarihlendirilebilen bu örnekler buzullar arasında kaldığı için günümüze kadar gelebilmiştir (Ersoy, 1995, s.1).

Dokumacılığın büyük medeniyet merkezleri olan Mısır, Mezopotamya, Hindistan, Çin, Orta Asya ve Anadolu'da geliştiği yapılan kazılar sonucunda elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır.

Türkler Anadolu'ya geldiklerinde yüzyıllar önce atalarının temelini atmış olduğu ve sonraki çeşitli medeniyetlerin zenginleştirdiği bir dokumacılık bulmuşlardır. 1962' de Çatal Höyük' te yapılan kazılarda Neolitik çağa ait bezayağı örgüsü ile dokunmuş en eski kumaş parçaları bulunmuştur. Elde edilen bulgularda Anadolu'da dokumacılık sanatını MÖ. 6000' li yıllara kadar götürmüştür (Yağan, 1978, s.52; Aytaç, 1982, s.156; Akpınarlı, 1996, s.12). Anadolu'da gerçekleştirilen tekstil üretiminin büyük kısmı ipekli, pamuklu, yünlü ve halılardan, daha az olmak üzere de kenevir ve keten mamullerinden oluşmaktadır. Bütün bu dokuma türlerinden söz edilen, Türk Küçük Asya'sına ait belgeler, 13. yüzyıla kadar dayanmaktadır (İnalçık,

2008, s.14). Selçuklular, kendilerinden önce de Anadolu'da var olan, dokumacılık sanatını daha da ileri götürerek geliştirmişlerdir (Aytaç, 1982, s.15).

Osmanlılar, Beylik Dönemi'nde, Selçuklulardan devir aldıkları ileri düzeyde bir dokumacılık bilgisine sahip olmuşlardır. Devletin zamanla zenginleşmesi, her alanda olduğu gibi dokuma sanatına da yansımıştır (Salman, 2002, s.28).

14. yüzyılda ipekli dokumacılığın merkezi olan Bursa, Osmanlı'nın eline geçtikten sonra bu önemini biraz yitirmiştir. Fatih Sultan Mehmed'in ölümünden sonra sarayda gelişen ölen sultanların giysilerini bohçalayarak saklama geleneği, Osmanlı İmparatorluğu Dönemi kumaş sanatını 15. yüzyılda kısa bir boşluktan sonra 16. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar kopmadan izlememize olanak sağlamaktadır (Akpınarlı ve Balkanal, 2012, s.181).

16. Yüzyıl ortasından itibaren İstanbul'da faaliyete geçen saray atölyesine devlet sahip çıkmıştır. Bilhassa altın ve gümüş tellerle dokunan ağır ipekli kumaş dokumacılığını kendi tekeli altında tutmak istemiştir. Ancak belirli şartlar altında diğer atölyelere izin verilmiştir. 1550'den itibaren İstanbul saray atölyesinde dokunan "seraser, zerbaft, şah-ı benek" gibi kumaşlarda kullanılan kıymetli altın ve gümüş tellerinin israfını önlemek ve kalitesini korumak için sık sık kanunlar çıkarmışlardır (Gürsu, 1988, s.42). İstanbul saray atölyelerinde dokunan dokumaların çözümlü ipliklerinin Bursa'da hazırlandığı arşiv kayıtlarında belirtilmektedir. 16. Yüzyılın ikinci yarısında İstanbul telli ipekli dokumaları ile Bursa ise çatma dokumalarıyla uzmanlaşmıştır (Gürsu, 1988, s. 19; Dalsar, 1960, s.21).

17. Yüzyıldan itibaren dokumaların kalitesindeki azalma ekonomik durum bozulmasıyla başlamış olup, kıymetli madenlerin kullanımı denetim altına alınmasıyla devam etmiştir. İpek ipliğinin ve telin kalitesinin düştüğünü bildiren mahkeme kayıtlarına rastlanmaktadır (Akpınarlı ve Balkanal, 2012, s.182).

18. yüzyılın sonuna doğru birçok nedenden dolayı kumaş kalitesinde gerileme olduğu görülmüştür. İthal kumaşların çoğalması, ustaların daha kısa sürede yetiştirilerek maaşla çalıştırılmaya başlanması, iş ahlakının yitirilmesi bu çözümlenin

ve gerilemenin başlıca sebepleridir. Çözgü ve atkılarından iplik çalmalar, kalitesiz boyaların kullanımı, rekabeti ve kaliteyi azaltmıştır (Sipahioğlu, 1994, s. 427-430).

1786 'da Jacquard'ın desen dokuyabilen bir tezgâh icat etmesiyle, dokuma sanayinde bir çığır açılmıştır. Bu gelişmeler, Osmanlı el dokumacılığına büyük darbe vurmuştur (Tezcan, 1984, s.54-55).

1845' te Abdülmecit tarafından Hereke' de kurulan dokuma fabrikası, saray için döşemelik kumaşlar, Fransız kumaşlarını hatırlatan Batı zevkindeki kumaşlar ve Türk Rokoko üslubunda kumaşlar olmak üzere üç tür kumaş dokunmuştur.1936 yılında Hereke fabrikasının kumaş kısmına son verilerek sadece halı imalatı kalmıştır (Yetkin, 1993, s.342).

1844' te İzmit Çuha Fabrikası kurulmuş, devletin ve ordunun kumaş ihtiyacı buradan karşılanmaya çalışılmıştır. Bu fabrika yapılan ilavelerle 1945' lere kadar çalışmıştır. Bunların dışında 1855' te Bursa İpekli Mensucat Fabrikası, Balıkesir Aba Fabrikası, 1850' de Basmahane Fabrikası, İzmir Pamuklu Mensucat, 1885' te İzmir Şark Sanayii, 1889 'da Yedikule İplik Fabrikası, 1904' te Adana Simyanoğlu Fabrikaları kurularak üretim yapılmaya çalışılmıştır (Özpulat, 1987, s.390).

2.4. El Dokumacılığın Sınıflandırılması

1. Mekikli Dokumalar

1.1.Bezayağı Dokuma

1.2.Dimi

1.3. Saten

2. Kirkitli Dokumalar

2.1. Düz Dokumalar (Kilim, cicim, zili, sumak)

2.2. Havlı Dokumalar (Halı)

3. Çarpına Dokumalar (Aytaç, 1980, s. 2).

2.4.1. Mekikli dokumalar

Mekikli dokumalar, yan yana sıralanmış çözümlü ipliklerinin gruplar halinde gücü denilen çerçevelerle yukarıya kaldırılıp indirilmesiyle, arada oluşan ve ağızlık denilen açıklıktan mekik aracılığı ile atkı ipliklerinin geçirilmesi yoluyla dokunmaktadır (Aytaç, 1982, s.146).

Bir dokumada örgüyü ve dolayısıyla deseni oluşturan, tahardan sonra ikinci öge, gücü çerçevelerinin inip kalkma düzenidir. Bir dokuma tezgâhında ne kadar çok çerçeve kullanılıyorsa, o kadar karmaşık ve zengin görünümlü desenlerin dokuma olanağı sağlanabilmektedir. Dokumacılıkta atkı ipliğinin atıldığı sırada hangi çerçevenin yukarıda hangisinin aşağıda olması gerektiğini gösteren şemalara “armür” denmekte; armür şemalarında, dikey kareler çerçeveleri veya ayakları, yatay kareler ise atkılarını temsil etmektedir (Aytaç, 1982, s.198).

Atkı ve çözümlü ipliklerinin değişik bağlantıları ile çeşitli örgüler oluşturulur. Dokuma örgüler bezayağı, dimi ve saten olmak üzere üç ana grupta toplanır. Diğer dokuma örgüleri bu üç ana dokuma örgüsünden türetilmiştir. Her dokuma örgüsü belli sayıda atkı ve çözümlü ipliğinden sonra tekrar eder. Tekrar sayısı olarak en küçük ve dokuma örgülerinin en eskisi, en çok kullanılanı, bağlantısı nedeniyle en basiti, sağlamı bezayağıdır (Çenet, 2009, s.32).

Bezayağı dokuma

Bezayağı dokuma, dokumanın en basit tekniğidir. İki gücülü tezgâh yeterlidir. Atkı ipliğinin çözümlü ipliklerinin bir altından bir üstünden geçirilmesiyle oluşturulan yüzeylerdir. Dokuması oldukça kolay olan bu tekniğin bağlantı noktaları sık olduğu için dayanıklı bir yüzey oluşturulur (Onuk ve ark. 2005, s. 23).

Bezayağı dokumalarda çözgüler iki eşit grupta toplanır. Bir grup çözgü ipliği yukarıdayken diğer grup çözgü iplikleri aşağıda bulunur. Yani çözgü iplikleri bir atkının altında bir atkının üstünde yer alır (İmer, 1997, s. 18).

$$B \frac{1}{1}$$

4		■		■
3	■		■	
2		■		■
1	■		■	
	1	2	3	4

Şekil 2.1. Bezayağı Örgü Raporu

Dimi dokuma

Dimi dokuma, en az üç pedallı gücülü tezgâhlarda, atkı ve çözgü ipliklerinin kullanılmasıyla yapılan ve mekik adı verilen alete sarılan atkı ipliklerinin çözgüler arasından atlamalı bir şekilde geçirilmesiyle elde edilen verev görümlü yüzeye sahip dokumalardır.

Dimi örgülerde, yan yana bulunan ipliklerin meydana getirdikleri atlamalar, birbirlerine göre aynı ölçüde düşey veya yatay yönde kaymış durumda olmaktadır. Şekil 2.2’de gösterilen basit dimilerde adım terimiyle tanımlanan bu kayma, bir atkı ya da çözgü ipliğinin kalınlığına eşit durumdadır (Başer,1983, s.33).

Atlama uzunluğuna göre çeşitlenen dimi kumaşları isimlendirmek ve kareli desen şeması dışında dokuma örgüsünü, çözgü ve atkı atlama uzunluklarını belirtmek için rakamlarla gösterme de mümkündür. Buna göre basit dimiler, çözgü atlama uzunluğu üstte, atkı atlama uzunluğu altta olmak üzere iki uzunluğu bir çizgiyle ayırarak, 2/1,1/2,2/2,3/3,4/4 olarak gösterilirler (Şekil 2.2. ve Şekil 2.3) (Başer,1983, s.33).

Bu dimilerde dimi çizgileri, kumaşta soldan sağa doğru gitmektedir. Ancak kumaş ters çevrilirse, dimi çizgilerinin sağdan sola doğru dizildikleri görülecektir. Diğer yandan örgü, dimi çizgileri sağdan sola doğru uzanacak biçimde de

düzenlenebilmektedir. Dimi çizgilerinin yönüne göre, sağ dimi ve sol dimi olarak adlandırılırlar. (Başer,1983, s.33-34). Z (sağ) ve S (sol) olarak isimlendirilen bu çizgiler dokumanın dimi eğimini belirtmektedir (İmer, 1997, s. 23).

Dimi dokumalar raporda yer alan atkı ve çözgü ipliğinin dağılımına göre tek yüzlü dimiler ve eşit yüzlü dimiler olarak 2'ye ayrılmaktadır. Bunlar da kendi içerisinde ayrı gruplara ayrılmaktadır;

$$D \frac{2}{2}$$

4			■	■
3		■	■	
2	■	■		
1	■			■
	1	2	3	4

Şekil 2.2. D 2/2 (Z) Örgü Raporu

$$D \frac{2}{2}$$

4		■	■	
3				■
2	■			■
1	■	■		
	1	2	3	4

Şekil 2.3. D 2/2 (S) Örgü Raporu

Saten dokuma

Dimi örgüler kumaş yüzeyinde çözgünün ya da atkının hâkim olduğu kumaşlardır. Ancak atlama uzunluğu arttıkça kumaş yapısı bozulmakta, dimi çizgileri daha belirgin hale gelmektedir. Saten ya da atlas örgü bu sakıncayı gidermek için geliştirilmiştir. Saten örgülerde örgü birimindeki her bir iplik tek bir atlama yapmakta, ancak bu atlamalar birer noktada bağlanmakta olduğundan en az 5 gücülü tezgâhlarda dokunur.

Uzun atkı veya çözgü atlamaların yan yana bitişik ipliklerle çakışmadan dizilmeleri nedeniyle, saten örgü kumaş yüzeyine düzgünlük, kayganlık ve parlaklık verir. Bu nedenle döşemelik, perdelik, örtülük ve astarlık kumaşlarda saten örgü tercih edilir (Başer,1983, s.36).

Örgü büyüklüğünü gösteren tek bir sayı saten numarası olarak nitelendirilmektedir. Uygulanan adım her zaman 1'den büyük olmaktadır. Ayrıca adım saten numarasının bir bölüneni olmayacak şekilde seçilmelidir. Bunun tersi durumda, kare yapılı örgü elde edilmeyecek, bazı atkılar çözgülerle bağlanmayarak açıkta kalacaktır. Şekil 2.4' te, 2

adımlı bir 5'li saten bir bölüni olan adım 2 uygulanıldığında çıkan durum gösterilmiştir (Başer,1983, s.36).

Atkı ipliklerinin çözgü iplikleriyle bağlandığı saten örgülerde, atkı hâkimdir ve kumaş yüzünde atkı görülmektedir. Bu nedenle bu örgülere '*atkı sateni*' adı verilmektedir. Eğer çözgünün kumaş yüzeyinde görüldüğü bir saten örgü istenirse, atkı iplikleri örgü biriminde bir kez yüzeye çıkarılıp çözgülerin üstte kalması sağlanmaktadır. Saten terimi daha çok çözgü sateni için kullanıldığından atkı satenine '*ters saten*' denilmektedir (Başer,1983, s.37).

5			■		
4					■
3		■			
2				■	
1	■				
	1	2	3	4	5

Şekil 2.4. 5'li Saten Örgü Raporu (adım 2)

2.4.2. Mekikli dokumalarda kullanılan araçlar

Tezgâh

Dokumaların üzerinde dokunduğu araçlara, genel olarak "tezgâh" denir (Aytaç, 1982, s.42). İlk insanlar iki çatal sopa üzerine uzun yatay bir sopa yerleştirmek ve üstünden çözgü iplikleri sarkıtıp, her birinin uçlarına ağır taşlar bağlamak suretiyle aralarından el yardımı ile atkı ipliklerini çapraz olarak geçirmişlerdir (Kaya ve Ergenekon, 1989, s.15).

Halı ve düz dokumaların geleneksel olarak üretimlerinde, sarma tip, germe tip ve yer tezgâhları kullanılırken, dokuma kumaşlarda dik, çukur, yüksek ve kamçılı tezgâhlar kullanılır (Öztürk, 2007, s.43).

Dik tezgâhlar, en ilkel tezgâhlar olup bugün artık kullanılmamaktadır. Tezgâhın ağızlık açma sistemi, atkının yumak halinde veya tahta mekikler üzerine sarılarak

atıldığını, atkının sıkıştırma işleminin ise doğrudan doğruya el ile yapıldığı söylenmektedir.

İpliklerin çok ince olması, sıkıştırmanın kirkit ya da benzeri bir araçla yapılmayacağı kanısı uyandırmaktadır. Ancak, el ile bu güç işin nasıl başarıldığı da düşündürücüdür (Aytaç, 1982, s.186).

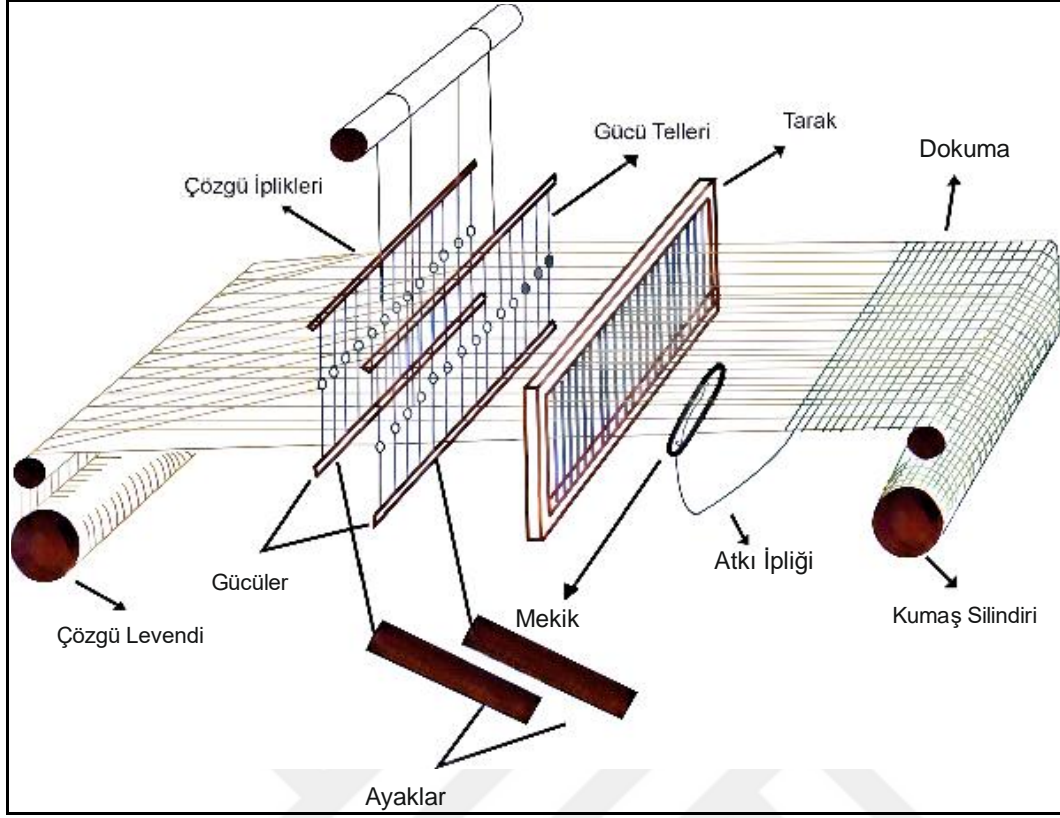
Çukur tezgâh, Anadolu'da çok görülen bir tezgâh türü olarak kullanılmıştır. Dokumacının oturduğu ve pedalların bulunduğu kısmın bir çukur içinde olması, bu adı almalarına neden olmuştur (Aytaç, 1982, s.186).

Yüksek tezgâhları, çukur tezgâhlardan ayıran kurulacak yerin ve kuracak kişinin olanaklarına elverişli olması harici farkları yoktur. Tezgâhlarda iki ayak bulunmaktadır ve dokuyucu tezgâhın çatısına bağlı düz ve genişçe bir tahta üzerine oturarak çalışmaktadır (Aytaç, 1982, s.186-187).

Kamçılı tezgâh, mekiğin el ile değil de kamçının çekilerek mekiğin yuvasında karşı tarafa atıldığı, hızlı bir sistem olarak kullanılan tezgâh tipi olarak kullanılmıştır.

Gücü telleri ve tarakları demirden yapılmıştır. Kolayca taşınması için sökülüp yeniden takılabilecek özelliğe sahip tezgâhlardır (Aytaç, 1982, s.187).

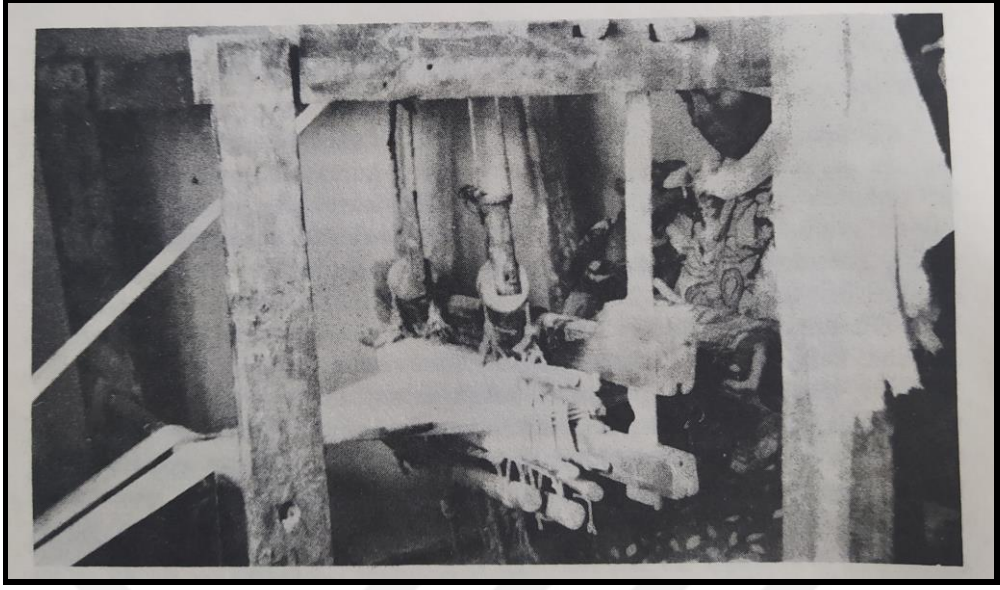
Anadolu'da farklı yörelerde farklı isimlerle bilinen tezgâhlara, culhalık, çulfalık, mekikli tezgâh, düzen, ayakcaklı tezgâh gibi isimler verilmiştir. Cicim savan, örtü, Antep kilimi, perde, minder, çuval, heybe-torba gibi günlük kullanıma yönelik, giyimlik, yünlü ve pamuklu kumaşlar için kullanılan genellikle iki gücülü ve iki ayaklı en basit düzeneğe sahip dokuma tezgâhlarıdır. Bazı yörelerde şayak veya dimi kumaşlar ile diğer desenli dokumalar üretebilmek için dört ve daha fazla gücülü çulhalık tezgâhlar kullanılır (Soysaldı, 2009, s.17).

Resim 2.3. Tezgâh Ana Parçaları

Resim 2.4. Tezgâh (Gürbüzer,2020)

Resim 2.5. Afyonkarahisar Sincanlı Tınaztepe Köyünde Kamçılı Tezgâh (Aytaç, 1982, s.168)

Yün tarağı

Yünün temizleme aşamasında, yabancı maddelerden, kısa liflerden ayrılması ve liflerin paralel hale getirilmesinde kemik saplı, demir dişli bir alet olan yün tarağı kullanılmaktadır. Anadolu'da, yakın zamanlara kadar, hanımların saçlarını taradığı taraklara benzer. Ayrıca desen iplerinin geride kalan pisliklerini temizlemeye yaramaktadır. Kemik saplı ve demir dişli bir alettir (Deniz, 2000, s.70-71).

Kalın bir tahtanın ortasına veya uç tarafına, kısa kenarlarına paralel olarak çakılmış iki sıra, ucu sivri çelikten yapılmış çubuklardan meydana gelmiştir.

Resim 2.6. Yün Tarağı (Gürbüzer,2017)

Kirman

Dokumacılıkta yün lifinin kullanılmasıyla birlikte yün iplikler, liflerin elde eğrilmesi sonucunda elde edilmiştir. İlk eğirme işleminin liflerin iki el arasında ovuşturularak yapıldığı düşünülmektedir. Daha sonra çıkırık, kirman, iğ gibi aletler geliştirilerek daha uzun ve bükümlü iplikler elde edilmeye başlanmıştır (Oyman Büken, 2005, s.73). Kirman halk arasında eğirtmeç adıyla da bilinmektedir. Kirmanın ortasında 30-35 cm uzunluğunda, ahşaptan yapılmış bir çubuk bulunur. Çubuğun orta kısmında da kirmanın kendi eksenini etrafında dönmesini sağlayan + (artı) şeklinde dört kanat bulunur (Deniz, 2000, s.63).

Resim 2.7. Kirman (Gürbüzer, 2020)

Teşi

Yün veya pamuğun eğrilerek sarıldığı, ucu çengelli yarım küre şeklindeki gövde ve ince uzun sap olmak üzere iki kısımdan oluşan iplik büküm aletidir. Çeşitli yörelerde iğ, ağırşak, öreke olarak da bilinmektedir (Karakelle, 2012, s.93).

Resim 2.8. Teşi (Gürbüzer, 2020)

Gülcan

İplik çilelerinin yumak halinde sarılması için kullanılan bir alettir. Ağırlıklı bir zemin üzerine oturtulan bir eksenin etrafında dönen, alt ve üst tarafındaki birbirini kesen dört veya altı çubuğun uçlarını birleştiren birbirine paralel çubuklardan ibarettir. Bu çubukların çevresine çileler geçirilir ve geçirilen çilelerden gelen iplik dolanarak yumak yapılıır (Soysaldı, 2009, s.191).

Resim 2.9. Gülcan (Bakır, 2018, s.24).

Çıkrık

Yünün iplik haline getirilmesinde kullanılan ahşap ve demirden yapılmış, kol ve ayak yardımıyla döndürülen bir kasnak ve bu kasnağa bağlı olarak dönen, eğrilen iplik üzerine sarıldığı bir milden (iğ) meydana gelen iplik eğirme aletidir (Öztürk, 2007, s.35).

Resim 2.10. Çıkırıktaki Masuraya İp Sarılması (Gürbüzer,2015)

Masura

Çıkırıktaki yive takılarak üzerine atkılı ipliği sarılan ve mekik içerisine geçirilerek dokuma sırasında atkılı ipini geçirmede kullanılan araçtır (Soysaldı, 2009, s.21).

Resim 2.11. Mekik ve Masura (Gürbüzer, 2015)

Mekik

Çözgü iplikleriyle atkılı ipliklerinin bağlantı yapabilmesi için, atkılı ipliğinin ağızlığın içinden geçmesini sağlayan araçtır. Eskiden ağaç parçası ya da sopa gibi araçlar mekik görevi görürken daha sonra bu işlerin kolaylaştırılması için yatay, ince ve oval şeklindeki mekik aleti geliştirilmiştir (Oyman Büken, 2005, s.74).

Masuralar üzerine sarılmış atkılı ipliklerinin çözgüler arasındaki ağızlıktan geçmesini sağlamak için, iki ucu sivri, ağaçtan veya kemikten yapılmış araçtır (İmer, 1997, s.257).

Resim 2.12. Mekik Yuvası ve Mekik İpi (Gürbüz, 2015)

2.4.3. Mekikli dokumalarda kullanılan gereçler

Dokumanın meydana gelmesi için en önemli unsur ipliktir. İplik liflerin birbirine eklenmesi ve bükülmesi ile elde edilmektedir. Taş devrinde dokumacılık sanatının ilk temelleri atılmaya başlandıktan sonra, Neolitik çağın sonlarına doğru hayvanların ehlileştirilmesi ile zamanla insanlar iplik eğirmeye başlamışlardır ve böylece yün dokumacılığına geçilmiştir (İmer, 1997, s.1).

Anadolu'da düz dokuma yaygıların malzemesi yündür. Yün her ailenin kendi beslediği koyunlardan elde edilmektedir. İlkbaharda ve sonbaharda kırkılan yünler, yıkandıktan sonra, yün tarağı ile taranıp temizlenir. Kirmen, iğ ve çıkırık ile iplik haline getirilmektedir. Geleb (büyük yumak) şekline sokulan iplikler boyanmak üzere hazırlanır (Deniz, 1998, s.4).

İplikler dokunma işlemine geçmeden önce boyanmaktadır. Çözgü iplikleri genellikle renksiz, atkı iplikleri renkli olarak kullanılmaktadır. Her bölgenin hatta her yörenin kendine özgü iplik boyama yöntemleri bulunmaktadır. Boyanacak iplikler bitkisel ve doğal boyalarla evde boyanır ya da sentetik boyalarla iplik boyayan, bu işi meslek edinmiş kişiler tarafından yapılmaktadır. Bitkisel ve doğal boyalar sonbaharda toplanır, kurutulup ezilir veya boyama sırasında bütün halinde boya kazanına konularak, halkın kendi deneyimleriyle kaynatılmaktadır. Bitkisel ve doğal boyalarla yapılan boyama güç ve zahmetli olmasına rağmen en kaliteli dokumalar da doğal boyalarla yapılan ipliklerden üretilmektedir. Sentetik malzemelerle yapılan boyama daha kolay ama kalitesiz olmaktadır (Deniz, 1998, s.4-5).

Dokumacılıkta kullanılan en önemli gereç çeşitli özellikteki elyaflardan yapılan iplikler olmuştur. Pamuk, yün, tiftik, ipek iplikler geçmişten günümüze dokumacılıkta kullanılmaktadır. Doğal elyaflara alternatif üretilen yapay ve sentetik elyaflardan yapılan ipliklerde dokumacılıkta kullanılmaya başlamıştır. Günümüzde sentetik ipliklerin ucuz olmasından dolayı tercih edilmekle birlikte geleneksel dokumaların devam ettirilmesi ve çeyizler için yapılan dokumalarda tercih edilmemektedir (Akpınarlı vd., 2008, s.115).

Pamuk

Tekstil maddesi olarak kullanılan birçok lif bulunmaktadır. Üretim kolaylığı bakımından çok eski dönemlerden beri Doğuda ve Orta Doğuda birinci derece tekstil maddesi olarak kullanılan bir lif olmuştur (Anmaç, 2004, s.23). Pamuk elyafından meydana gelen ince iplik katlarının bir araya gelerek bükülmüş şekline pamuk ipi denilmektedir. Sade katlanmakta ve hiç bükülmeden kullanılmaktadır (Yandımata, 1984, s.424). Pamuk ipliği, Anadolu'da endüstri hareketinin yayılmasından sonra yaygınlaşmıştır. Genellikle çözümlü ipliği olarak kullanılmıştır.

Keten

İlk çağlardan beri yerleşik toplumlarca bilinen keten elyafı bitkinin sapından elde edilmektedir. Keten bitkisi başlıca tohumu ve lifi için yetiştirilmektedir. Sonbaharda ve ilkbaharda ekimi yapılan keten bir yıllık bir bitkidir, nemli havayı sevmektedir, temmuz ve ağustos aylarında bitki yeşilliğini kaybetmektedir yapraklarını dökünce hasat yapılmaktadır. Boyu en az 60cm olan bitkiden tekstilde kullanılacak lifler elde edilebilmektedir (Anmaç, 2004, s.23; Başer, 2002, s.47).

Yün

Protein bazlı lif türü olan yün diğer liflere göre incelik, uzunluk, elastikiyet ve kıvrım gibi özellikleri yanında, ısıyı iyi tutma, fazla rutubet alma ve keçeleşme yeteneği ile önemli bir iplik hammaddesidir (Harmancıoğlu, 1974, s.311). Birçok ülkede, yün elde edilmesi için koyun üretimi önemli bir endüstri dalı olarak kabul edilmektedir. Dünyanın çeşitli yörelerinden elde edilen yünler kalite farklılıkları göstermektedir.

Yün lifinin üzerindeki pulların şekil ve dizilişleri, lifin temel özelliklerine etki etmektedir (Başer, 2002, s.67). Yün elde edilebilmesi için dört ayrı yöntem kullanılmaktadır. Bunlar; kırkım yünü, tabak yünü, ölü hayvan yünü ve paçavra yünü gibi çeşitlerden oluşmaktadır.

Sadece yünü için yetiştirilen canlı hayvanlardan ilkbahar ve sonbahar aylarında kırılmak suretiyle elde edilen yünlere kırkım yünü denilmektedir. Kırkılan yünler dağıtılmadan bir bütün olarak *tulup*, *tulum* veya *gömlek* adı verilen yöntem ile alınmaktadır. Kasaplık hayvanların kesiminden sonra derilerinin değerlendirilmesi sırasında yünler, deri üzerinden yolunmak veya kimyasal yöntemlerle sökülme suretiyle elde edilmektedir. Bu işleme derinin tabaklanması denildiğinden yüne de tabak yünü denilmektedir (Gürcüm, 2010, s.134).

İpek

Doğal ipek, Doğu Asya ile bazı Akdeniz ülkelerinde yetişen bombyxmori adı verilen ipek böceğinin ürünüdür. Günümüzde azda olsa Bursa ve çevresi başta olmak üzere ipek böceği üretimi hala yapılmaktadır (Başer, 2002, s.90). Doğal lifler arasında tek filament halde elde edilen ipek lifi kozadan koparılmadan 600m ye kadar lif çekilebilir. Doğal lifler içinde uzunluğu nedeni ile mukavemeti en yüksek bir lifdir. Bu liflerin nem tutma özelliği iyi olduğundan boya tutması ve renk parlaklığı oldukça iyidir. Terleme ürünlerde bozulmaya neden olur. İpek liflerinin ısı iletme özelliği yavaş olduğu için sık dokunmuş ipek kumaşlar nispeten sıcak, ince ipek kumaşlar ise serin tutar (Parker, 1997, (çev. t. 2015), s.126).

2.5. İşleme

İpek, yün, keten, pamuk, metal vb. iplikler kullanılarak çeşitli iğneler ve uygulama biçimleri aracılığıyla; keçe, deri, dokuma vb. üzerine yapılan bezeme ve süsleme sanatına 'işleme' denilmektedir (Barışta, 1995, s.1).

İşleme, iki ayrı kumaşın birbirine ekleme yolu aranırken ortaya çıktığı düşünülmektedir. Kumaşların dekorasyon maksadı ile birleştirilmesi dikişli süslemeyi doğurmuştur ve işleme sanatını ortaya çıkaran sebeplerden biri de kesilen

kumaşların kenarlarından atmasını önleyecek bir pekiştirmeye ihtiyaç duyulması olmuştur. Çeşitli işleme tekniklerini ortaya çıkaran, o uygarlığın dünya üzerinde yeri, kültürü ve kullanılan malzemenin niteliğidir (Sürür, 1976, s.8).

Tarihin yazı ile birlikte başlamış olmasına rağmen, işleme sanatının ne zaman ve nerede ortaya çıktığını söylemek kesinlikle mümkün değildir. Eski çağlarda yaşayanlardan kalan örnekler göre Hitit, Mısır, Mezopotamya, Asur, İran, Yunan ve Anadolu Uygarlıklarının çeşitli sanatları ile kaynağı olan Orta Asya'da yaşayanlardan kalan örnekler işlemenin tarihçesi hakkında bilgi vermektedir (Sürür, 1976, s.8). Ayrıca kazılardan çıkan heykellerin üzerindeki elbiselerin işli oluşu, İbrani tarihinde Nuh'un kızının ilk nakışlı kemeri kullandığının anlatılışı bu sanatın eskiliğini göstermektedir (Korkusuz, 1992, s.1).

Türk işleme sanatının ilk örnekleri MÖ. 3. Yüzyılda Mete'nin birçok Asya kavmini egemenliği altına alarak kurduğu Hun devletinden günümüze ulaşan parçalardır. Altay bölgesi, Kem vadisi ve Selenge ırmağı çevresinden çıkarılan ürünler arasında işlemelerle bezenmiş giysi ve örtüler, Hunlar ve komşu Asya kültürleri ile ilgili bilgiler vermektedir (Ögel, 1962, s.60-65).

Pazırık ve Noin Ula kurganlarında bulunan kırmızı, mavi, sarı, beyaz renkli keçe parçalarıyla yapılmış eyer örtüleri, perdeler Asyalıların MÖ. 1. Yüzyılda aplike kordon tutturma iğneleri ile Noin Ula 6. Kurganında ele geçirilen duvar perdesi zincir işininde uygulandığını ortaya koymaktadır. Altın süslerle bezenmiş gömlek, MÖ. 1-2. yüzyıllardaki giyim biçimi yanı sıra aplike çeşitlemelerinden metal plaka aplikenin varlığını belgelemektedir (Ögel, 1962, s.60-65; Barışta, 1995, s.6).

Göktürkler devrinde de Türklerin işleme yaptıklarını yazılı kaynaklar belirtmektedir. 518 yılında Çinli Song Yun Eflalit (Akhunlular) hükümdarının işlemeli ipekli elbiselerle büyük keçeden yapılmış çadırlarda oturduğundan söz etmektedir. Ayrıca 568 yılında Kuça çevresine gönderilen Bizans elçisi Zemarhos seyahatnamesinde büyük Hakan'ın ipek işlemeler ve kakım kürkleriyle süslü çadırda oturduğuna değinmektedir. Rahip Hsuan- Tsang 630 yılında Işık gölü çevresinde Hakan'ın sırmalarla süslü büyük bir çadırda oturduğunu ve subayların işlemeli, ipekten elbiseler giydiğini belirtmektedir (Aslanapa, Diez, 1955, s.13).

7-8. yüzyıllara ait Kuray – Tuyahıt kurganlarında bulunan delikli 12 tane altın plaka dikilmiş kemer ve bitkisel bezeme ile süslenmiş altmış beş plaka ile Orhun harfleri ile bezenmiş toka, Göktürk kemerlerinde metal plaka applike tekniğinin çok yaygın olduğunu göstermektedir (Ögel, 1962, s.170; İnan, 1947, s.70).

Uygurların göçebe hayatını bırakarak yerleşik düzene geçmesi ile kültürü ve sanatındaki köklü gelişmeyi belirgin olarak gösteren örnek, duvar resimleri ve bazı kumaş parçaları aydınlatıcı nitelik kazanmıştır (Sürür, 1976, s.12).

Murtuk ve Bezeklikteki mabet duvar resimlerinde yer alan figürlerin; şal yakası, ön ortası ile tiraz bordürleri işlemlerle bezenmiş ve eteğinin ucu ince suyla çevrilmiş, elbiseler ile giydirilmiş olması bu dönemde de işlemin varlığının devam ettiğine işaret etmektedir. Bitkisel ve geometrik bezemelerle işlenmiş elbiselerde sarma iğnesi uygulanmıştır (Ögel,1962, s.360; Barışta,1995, s.10).

Selçuklular döneminden işleme parçasının gün ışığına çıkmamasına rağmen Kaşgarlı Mahmut' un Divanı Lügati't-Türk kitabında işleme yapılabilecek ürünlerin adları geçmektedir (Barışta,1995, s.12).

Günümüze ulaşan Anadolu Beylikleri Döneminden kalan işleme parçası bulunamayışına rağmen; Marco Polo, İbni Batuta gibi gezginlerin anılarında ve Aşık Paşaoğlu tarihi gibi kaynaklarda Anadolu'daki yaşayış biçimi, kültür düzeyi, örf adet ile ilgili bilgiler verilmekte ve işlemin varlığına değinilmektedir (Barışta, 1995, s.13).

Yazılı kaynaklarca, Timürlenk'in Ankara Savaşından sonra Bursa'ya götürdüğü çeşitli eserler arasında Yıldırım Beyazıt'ın evininden alınan zengin süslemelerle bezenmiş işlemeli bir perdeden söz edilmektedir (Dalsar, 1960, s.25-27).

Beylikler döneminden imparatorluğa geçiş döneminden günümüze ulaşan, somut örnekler yok denecek kadar azdır ve belirlenen nitelikleri minyatürlerden bakılarak tamamlamak gerekmektedir (Barışta, 1995, s.21). Fatih Sultan Mehmed'in ölümünden sonra sarayda gelişen ölen sultanların giysilerini bohçalayarak saklama geleneği Osmanlı Dönemi işlemlerini 15. yüzyılda kısa bir boşluktan sonra 16.

yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar kopmadan izlememize olanak sağlamaktadır (Barışta, 1999, s.13).

Osmanlı İmparatorluğu Döneminde önemli bir yer tutmakta olan işleme sanatı saray ve saray dışı olmak üzere iki ana çevrede üretilmiştir. Çarşı esnafından, sanatkâr düzeyine ulaşan ustaya saray atölyelerine yükselme imkânı verilmesi bu dalda çalışılan sayısını arttırıyordu.

Böylece saray, ev, çarşı etkileşerek girift, eş değerde bir zincirin halkaları gibi birbirini tamamlanıyordu. İşleme sanatı belli bir zümrenin değil herkesin yarar sağladığı, estetik haz duyduğu bir sanat dalı olarak uygulanmıştır (Barışta, 1995, s.20). Toplumun bütün kesimlerinde uygulanan işleme Türk kültürünün yaşam biçimi, duyuş, düşünüş sistemi ve estetik beğenisini ortaya koymaktadır.

17. yüzyıldan kalan ürünlerin çoğuna, 16. yüzyılda da rastlanan çok ince işlenmiş, iki yüzü aynı görüntüyü veren kavuk örtülerinin başörtüsü niteliğine büründüğü; mendil ölçülerinin büyüdüğü ve mendil türlerinin çevreye dönüştüğü gözlemlenmektedir. Abdest almakta kullanılan peşkirlerin aynı zamanda sofrayı tamamlayıcı bir ürün olarak yaygınlaşmıştır. İşleme konularının seçim özelliği olaraktan 16. yüzyılın konuları takip edilmiştir (Barışta, 1995, s.36-38).

17. yüzyılın motiflerinde göze çarpan en büyük özellik, bazı motiflerin şekillerini değiştirmiş olmakla beraber yine sadeliği ve eşyanın şekline uymak esasını kaybetmemiştir. 16. ve 17. yüzyılda en fazla görülen nakışlar; hesap iğnesi, dolgulu hesap, Türk işi, ince iş, pesent, verev pesent, zerduz, sırma işi, anavata, simli ve sırmalı sarma, balıksırtı, tel sarma ve applike işleri olmuştur (Gönül, 1973, s.47-61).

18 ve 19. yüzyıllarda işleme motifleri karışır ve çeşitleri çoğalarak eski sadeliklerini kaybetmişlerdir. Bitki motifleri tamamen doğal şekle uygundur ve bir parça üzerinde menekşeden yabani güle kadar her türlü çiçeğe rastlanmaktadır. Bu devirde en güzel motifler yine havlu ve çevre kenarlarına işlenmiştir. Aynı zamanda renkli ipek veya kadife kumaş üzerine işlenmiş sırma ve simli motifler daha çok kullanılmıştır (Gönül, 1973, s.47-61).

Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerinde başlayan el sanatlarındaki gerileme, Cumhuriyetin ilk yıllarında devam etmiştir. Önceleri, iç giyim parçalarından mutfak örtüleri, torbaları ve yastık kılıflarının süslemesine kadar kullanılan işlemlerin sayısında ev kesiminde de bir azalma olmuştur (Barışta, 1984, s.10).

2.5.1. İşlemenin sınıflandırılması

İşleme el sanatlarının bir kolu olup, Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden biridir. (Barışta, 1995, s.1). Geçmişte tamamı el emeği göz nuru olan ve el işlemleri adını alan işlemlerin pek çoğu, teknolojinin gelişmesi ile birlikte makine ile işlenebilir hale geldiği görülmektedir. Bu bakımdan günümüzde işlemleri el işlemleri ve makine işlemleri olarak ikiye ayırmak mümkündür (Köklü, 2002, s.1).

İğnenin, dokumanın belli bir yerine batırılması ve belli bir yerinden çıkartılmasından oluşan hareketleriyle dokumanın yüzeyini bezeyici bir biçimde farklı nicelik ve niteliklerle kullanılması beş ana teknik grubu altında çeşitlemelerin kümelenmesine ve değişik uygulama biçimlerinin elde edilmesine sebep olmaktadır. İğneye takılı ipliğin dokumanın üstünde, altında yönlendirilmesiyle sağlanan yardımla yapılan bu iğne hareketleri, ana teknik grupları altında kümelenen uygulama çeşitlerinin başka bir deyişle iğnelerin (teknik) oluşmasını sağlamaktadır (Barışta, 1995, s.2).

İşlemler çok çeşitlilik göstermekte olup, araştırmada incelenen ürünlerde kullanılan teknikler dört grupta sınıflandırılmıştır.

Dokuma İplikleri Sayılarak Yapılan İğne Teknikleri

1. Hesap İşi
2. Türk İşi
3. Tel Kırma

Dokuma İplikleri Kapatılarak Yapılan İğne Teknikleri

1. Maraş İşi
2. Aplike
3. Hazır Gereçlerle Tutturma Teknikleri (Fantezi İşlemeler)

Dokuma İplikleri Kesilerek ve Çekilerek Yapılan İğne Teknikleri

1. Antep İşi
2. Ajurlar ve Antikalar

Serbest Stil İğne Teknikleri

1. Basit Nakış İğneleri
2. Çin İğnesi
3. Beyaz İş (Alparslan, 2003, s. 157).

Hesap işi

Hesap işi iğne tekniği elde ve makinede yapılan bir işleme tekniğidir. Kumaşın iplikleri sayılarak yapılan tersi ile yüzü aynı görüntüde olan bir işlemdir. Bu nedenle en ve boy iplik kalınlıkları eşit ve iplikleri sayılabilen keten, ödemiş ipeği, yün tela, Rize keteni gibi yerel dokumalar tercih edilmektedir. Hesap işi, işlem olarak çok basit görünmekte ancak şekil oluşturmak için, iplikleri sayılarak sağa sola yukarı aşağı doğru tekrar edilerek işlemek, oldukça uzun zaman ve dikkat gerektirmektedir. Hesap işi iğneleri; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, ciğerdeldi, antika, susma ve civankaşi, çekme ve kesme ajurlarda yer almaktadır (Yılmazkurt, 2002, s.152; Köklü, 2002, s.81; Özcan, 1994, s.87).

“İşlemeler, iğne çeşitleri ve işleniş tekniklerine göre bir ve iki yüzlü olmak üzere ikiye ayrılır. Bunlar eşyanın kullanılma biçimine göre uygulandıklarından kumaşın altını da üstünü de biçimlendiren iki yüzlü işlemler genellikle ev ve kullanım eşyalarında bulunur” (Sürür, 1976, s.36).

Yörede incelenen günlük kullanım için üretilen uçkur, peşkir, yağlık, başörtüsü ve çarşaf gibi ürünler de süsleme olarak hesap işi iğne tekniği kullanılmıştır.

Düz hesap iğnesi

Hesap işi tekniğinin en fazla kullanılan iğne tekniğidir. İpliği sayılabilen kumaşlar üzerine işlenir. Tersisi ile yüzü aynı görünümündedir. Düz hesap iğnesinin arası gözenek işlendiğinde gözenmiş düz hesap iğnesi adını alır (Köklü, 2002, s.90).

Verev hesap iğnesi

İpliği sayılabilen kumaşlar üzerine işlenmektedir. Tersisi ile yüzü aynı görünümündedir. Verev hesap iğnesi tekniği, desenin verevine isabet eden yerlerinde, dal gibi motifleri işlemede kullanılmaktadır. Karşılıklı işlenen verev hesap iğneleri, karşılaşmış verev hesap iğnesi, gözenek işlenen verev hesap iğneleri ise gözenmiş verev iğnesi olarak adlandırılmaktadır (Köklü, 2002, s.91).

Türk işi

Çıkış yeri Anadolu olan, kumaşa desen çizilerek geçirilen, kasnak veya gergef ile gerilen kumaşlar üzerine dokumanın en ve boy iplikleri sayılarak; iplik ve sim kullanılarak iğne ile işlenen, mürver iğne tekniğinin dışında tersisi ile yüzü aynı görünüşte olan bir işleme çeşidine ‘Türk İş’ denilmektedir (Sain, 1995, s.17).

Türk işi iğnesi tekniğinin tamamlayıcısı olarak kullanılan alt teknikler olarak; düz sarma, verev sarma, balıksırtı, civankaş, susma, hasır iğne, muşabak, mürver, düz pesent, verev pesent, gölgeli pesent, dönerek pesent ve gözemedir (Türkmenoğlu, 2005, s.3).

Afyonkarahisar merkezde ve ilçe kasabasında bulunan başörtüsü, peşkir ve çarşaf gibi ürünlerde süslemeler Türk işi iğne teknikleri kullanılarak yapılmıştır.

Sarma

Tek başına da uygulanabilen teknik daha çok Türk işinde kullanılmaktadır. Türk işlemlerinde çiçeklerin dallarında ve küçük yaprakların kavislerinde sıkça kullanılmaktadır. Sarma tekniği genellikle alt dolgusu yapılarak uygulanır.

Özellikle Türk işlemlerinde sim ya da sırma kullanılarak yapılmaktadır uygulanan bu teknik kullanılmıştır (Köklü, 2002, s.94).

Dokumanın aynı sayıdaki ipliklerini düz yönde bir iplik ara ile bir taraftan çıkıp diğer tarafa batarak doldurulmasıdır. Bu işlem dokumanın verev yönünde yapılırsa *verev sarma* adını almaktadır (Tuncay ve ark. 1994, s.14).

Gözeme

Türk işleminde motiflerin dış veya iç çizgilerini göstermek için uygulanır. Gözemenin en yaygın türü teğel şeklinde gidilen sıranın, boş yerlerinin aynı işlemlerle doldurulması ile elde edilmektedir (Barışta, 1997, s.11).

Kanaviçe

Seyrek telli, sert kumaş (kanava) üzerine iğne ile ve renkli ipliklerle yapılan işleme ev halk işlemleri arasında en yaygın iğne olarak kullanılan çapraz iğne çeşidi olmuştur.

Çarpı işi de denilmekte olan kanaviçe işlemlerde tek renkle ve çok renkle yapılan renklendirmeler görülmektedir (Okan, 1979, s.14; Barışta, 2001, s.49-71; Altun, 2004, s.57).

“Çapraz iğne kanava bezi bir gergef üzerine gerilerek iğneye geçirilmiş renkli yünleri ve bu bezin iplikleri arasında çaprazlama geçirilip sarmak suretiyle işlenir.

Bu iğnenin uzun çapraz iğne, goblen iğnesi, yıldız iğne çift çapraz iğne çeşitlemeleri vardır” (Barışta, 1997, s. 47).

Yörede bulunan günlük kullanım ürünü olan önlüklerin (önücek) kenar süslemeleri olarak kullanılan kanaviçe tekniği dokumanın boyunca uzanan ve zeminde bazen düz renk bazen de dokumanın devamı niteliğinde olan kısımlara işlenmiştir.

Tel kırma

Çıplak altın, gümüş ve bakır tel ile yapılan, genellikle örnekleri süslemek ve zenginleştirmek için kullanılan bir iğne çeşididir. Bartın yöresinde çok uygulandığı için Bartın işi de denilmektedir. Özel başlı basık gümüşten bir iğne ile işleme yapılmaktadır. İğnenin kumaştan çıktığı yerden altı iplik sayılarak verevine çıkılır ve iğne altı iplik yukarıya batırılarak yapılmaktadır. Böylece alttan çapraz, üstten bir N harfi meydana getirilerek Tel kırma tekniğiyle işleme yapılır (Sürür, 1976, s.39). Tel kırma tekniğinin iki ayrı puanı vardır. Bunlar (+) artı ve (x) çarpı puan teknikleridir” (Köklü, 2002, s.114).

Yörede incelenen ürünlerde tamamlayıcı süsleme tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır. Kompozisyonların aralarına serpiştirilmiş olarak uygulanan teknik hemen hemen her üründe bulunmaktadır. Gümüş ve altın renklerinde teller kullanılmıştır.

Pul-boncuk

Genellikle fantezi işlemlerde çeşitli dikiş biçimleri ile dikilen pul tek olarak, yan yana, üst üste ve boncukla makine dikişi ya da blonya iğnesi kullanılarak süsleme yapılmaktadır (Korkusuz, 1992, s.149).

Yörede incelenen önlüklerde süsleme tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır. Gümüş ve altın renklerinde pullar kullanılmıştır. Başörtüsü olarak kullanılan ürünlerin saçak olarak bırakılan iplerine mavi boncuk ve pullar geçirilerek süslenmiştir.

2.5.2. İşleme tekniklerinde kullanılan araçlar

Kasnak ve Gergef; İşlenecek yüzeyin gerilmesinde çoğunlukla gergef ve kasnak kullanılmaktadır. Kasnak, işlemenin kolay, hızlı ve düzgün yapılmasını sağlayan, iç içe geçen ve aralarından kumaş geçirilen iki çemberden meydana gelmektedir. Dış çember iç çemberden büyüktür ve kumaş içte kalacak çemberin üstüne yerleştirilmektedir. İkinci çember kumaşın üstüne geçirilerek gerilir, çemberlerin birbirine temas ettiği yerlere kasnak bezi yerleştirilerek kullanılmaktadır (Yetim, 2017, s.418).

Köşelerinden birbirine geçen çeşitli büyüklükte dikdörtgen ve kare şekil oluşturan çerçeveler, köşelerde tahta çivilerle tutturulmuştur, karşılıklı iki kenarlarda sabit gergef bezleri bulunmaktadır. Kumaş germede, delikli gergef bezleri kullanılmaktadır (Yetim, 2017, s.418).

İşlemeye başlamadan önce desen çizilmiş veya işlemeye hazırlanmış kumaş kasnağa veya gergefe gerilir, işlemeyi yapan kişi kasnak veya gergef başına oturup, iplik geçirilen iğne sağ elde kumaşın (kasnağın-gergefın) üstünde, sol el ise kumaşın altında iğneyi yürüterek işleme tekniği uygulamaktadır (Yetim, 2017, s.418).

2.5.3. İşleme tekniklerinde kullanılan gereçler

Kumaşlar; bitkisel, hayvansal ya da kimyasal liflerden, tezgâhlarda el yardımı ile ya da makinede dokunan her türlü dokumalar işleme gereci olarak kullanılmaktadır (Köklü, 2002, s.17-19).

İplikler; işlemede kullanılan iplikler, kullanılan dokuma kumaşın hammadde özelliğine uygun olarak seçilmektedir. İnce kumaşlar üzerine ince iplikler, kalın kumaşlar üzerine kalın iplikler kullanılmaktadır.

Her nakış çeşidi ve kumaş, belirli bir iplik türüne ihtiyaç duymaktadır. Nakışta kullanılacak ipliklerin, her tarafının aynı kalınlıkta, temiz, pürüzsüz, kolasız, esnek, az bükümlü, sağlam ve parlak olması gerekmektedir (Korkusuz, 1992, s.10-12).

Pul; yuvarlak, ince, yassı, bombeli ya da düz, ortası delik, metal ya da plastik parçalardır (Köklü, 2002, s.22-23).

Sim; altın ve gümüşten yapılmış çok ince teller pamuk veya ipek ipliklerin üzerine makinelerle sarılarak hazırlanır. Rengi gümüş olanına gümüş sim (beyaz sim), rengi altın olanına ise altın sim (sarı sim) denir (Sain, 1995, s. 24).

2.6. İlgili Araştırmalar

İLTER, Neslihan (2006), “Erzincan Yöresi Geleneksel El İşlemeleri Teknikleriyle Yapılmış Salta, Çevre, Uçkur İşlemelerinin Desen, Renk, Kompozisyon Özellikleri ve İşlem Analizleri” adlı Yüksek Lisans Tezinde; Erzincan yöresine ait çeyiz geleneği yoluyla geçmişten günümüze ulaşan geleneksel Türk işlemleri araştırılmıştır. Yörede bulunan, 32 adet ürün bilgi formu ve ürünleri elinde bulunduran 9 bireye uygulanan anket yoluyla bilgi edinilmiştir. Araştırma kapsamına giren bireylerin 45 yaş üzeri, fakülte mezunu, ev hanımı olduğu, teknikleri uygulamayı bilmedikleri, incelenen ürünler geleneksel ve manevi değer taşıdığını, sandıkta sakladıklarını ifade etmişlerdir. Sarma ve Hesap işi ile yapılmış ürünlerin ebatları 90 cm, en büyük boyun 450 cm’ye sahip, uygulanma alanının peşkir olduğuna, yöresel dokumalar (Şayak), üzerine yapıldığına ve iplik çeşitleri arasında ipek, bakır tel, gümüş yassı tel, altın yassı tel arasında en fazla sim kullanıldığını sonucuna varılmıştır. Araştırmaya konu olan ürünlerde figürlü bezeme, geometrik bezeme, nesneli bezeme, yazılı bezeme arasında en çok bitkisel bezemelerin, bağlantılı sıralamalı, simetrik motif, diagonal, atlamalı sıralamalı, dörtlü simetri arasında en fazla düzgün sıralı kompozisyon tekniğinin uygulandığı belirlenmiştir. Kenar temizleme teknikleri arasından antika, iğne oyası, kordon tutturma, saçak yapımı, tığ oyası arasında en çok sarma tekniğinin uygulandığı saptanmıştır.

ÖZSARI, Esra (2014), “Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesinde Bulunan Türk İşi ve Hesap İşi İşlemeli Ürünler” adlı Yüksek Lisans Tezinde; Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesinde bulunan Türk İşi ve Hesap İşi işlemler ile ilgili genel özellikleri hakkında bilgi edinmemizi sağlamak için hazırlanmıştır. Özgün niteliklere sahip, tesadüfî yöntem ile elde edilen 21 adet Türk işi ve 39 adet Hesap işi olmak üzere toplam 60 adet işlemeli ürünlerin gereç, renk, teknik, motif, kompozisyon

özelliklerinin, işleme dönemleri, kullanım türleri, durumları incelenmiştir. Kaynak oluşturacak verilerin toplanması, yöre ve konu ile ilgili literatür taraması, incelenen ürünlerin değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi amacı ile hazırlanan bilgi formlarından elde edilen bilgilere göre;

En fazla %66'da oranla 18. yüzyıla ait olduğu, %63 oranla bugünkü durumları lekeli, ürün çeşidi %51 oranla uçkur, %75 oranla keten dokuma üzerine, %61 oranla verev hesap iğnesi uygulandığı görülmektedir.

İşleme yüzeyinde kullanılan gereçlerde ise %88 oranla çamaşır ipeği, %31 oranla Bartın teli ile süslemeler, kenar temizliğinde kullanılan gereçlere bakıldığında %83 oranla ipek iplik ile %55 oranla elde baskı dikişi yapıldığı ve canlı renklerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen ürünlerin desenleri çizilerek belgelenmesi yapılmıştır.

Müzelerdeki ürünlerin zamanla yıpranmaması için; uzmanlar tarafından ürünler bilgisayar ortamına aktarılmalı ya da bununla ilgili bir katalog hazırlanmasına, bölümünde Türk işi ve Hesap işinin yanı sıra birçok değerli el işlemeli ürünler gün ışığına çıkarılmasına, okullarda müzeler hakkında uzman kişiler tarafından bilgiler sunulması ve müzelerden nasıl faydalanılacağı öğretilmesine değinilmiştir.

ALICI, Fatma (2014), "Afyonkarahisar Müzesinde Bulunan Geleneksel Cepken ve Şalvar Örnekleri İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans Tezinde; Afyonkarahisar Müzesinde bulunan 20. yüzyıla ait 139 adet cepken içerisinden, 25 adet cepken ve 79 adet şalvar içerisinden, 8 adet şalvar örneği incelenmiştir. Afyonkarahisar giysilerindeki folklorik özellikleri, kültürel değerlerini anlamak, korumak ve gelecek nesillere aktarmak, günümüz giysilerine uyarlanarak güncelliğini devam ettirmek için yapılan araştırma da ürünlerde kullanılan malzeme, renk, model özellikleri kesim ve dikiş teknikleri, süsleme özellikleri yönünden incelenmiştir. Her bir örneğin tek tek ön, arka ve kol fotoğrafları çekilerek, cepken ve şalvarlardan alınan ölçüler doğrultusunda kalıpları çıkartılmış. Boyutlar bölümünde bu kalıpların bilgisayar programı yardımıyla yeniden çizilen kalıp çizimleri yer verilmiştir. İncelenen ürünlerin genel özellikleri olarak cepkenlerde mor renkli kadife kumaş ve astar olarak kırmızı pamuklu kumaş; şalvarlarda bordo renkli saten kumaş ve astar beyaz

renkli mermerşahi kumaşı kullanılmıştır. Dikiş teknikleri olarak elde makine dikişi, süsleme malzemesi olarak sim kordon ip, süsleme rengi olarak altın rengi, süsleme tekniği olarak kordon tutturma tekniği ve bitkisel bezemelerin yer aldığı önden açık düğmesiz modellere sahip cepkenlerin, yakalarında hâkim yaka kullanıldığından bahsedilmiştir.

Elde makine dikişi ile dikilen şalvarlar dikdörtgen kesimli, boyuna kesimli, yanlar kumaş katı ve uçurluk kumaşı farklı kumaştan kesilmiş modellere sahip, süsleme tekniği ve malzeme olarak pul, boncuk, tırtıl, sim kordon ip tutturma tekniği, süslemede renk olarak altın rengi ve sarı renklerinin kullanıldığı bahsedilmiştir. Geleneksel cepken ve şalvar örneklerinin büyük oranda birbirine benzediği ve aynı dönem giysileri olduğu düşünülebilir. Süslemelerde kullanılan motiflerin benzer olması dönem içinde yöre insanının birbirlerinden etkilendiklerini göstermektedir

TUNALI, Hatice (2015), “Burdur Müzesi Envanterinde Bulunan El İşlemeli Peşkirler” adlı Yüksek Lisans Tezinde; Kültür varlığımızın en önemli öğelerinden biri olan el sanatları içerisinde işleme sanatının çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Kadının günlük hayatını doldurma zorunluluğu duyduğu boş zamanın olması işleme sanatının gelişmesini sağlamıştır. Peşkirlerin zaman aşımıyla kaybolmaya yüz tutmuş olması ve gün geçtikçe azalması el sanatlarımız açısından büyük bir kayıp olmuştur. Bu çalışmada yok olmakta olan sanatımızı yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak hedeflenmiştir. Bu çalışma, Burdur Müzesi envanterinde yer alan Türk işleme teknikleriyle işlenmiş 256 adet peşkir tespit edilmiştir. Bunlardan 181 adet el işlemeli peşkir olup envanter bilgilerine ulaşılan 129 adet peşkir araştırma materyalini oluşturmaktadır. Tespit edilen peşkirlerin fotoğrafları çekilmiş, ölçüleri alınmış, bilgi formu yardımı ile döküm kayıt edilmiştir. Burdur Müzesi envanterinde yer alan peşkirlerin envanter bilgileri içerisinde hangi döneme ait olduğu belirtilmemiş olduğundan, Barışta (1999), Barışta (1995) ve Çorum (1983) esas alınarak tarihlendirme yapılmıştır. Peşkirlerin desen, kumaş, iplik cinsi, işleme tekniği gibi ipuçlarından yola çıkılarak, yapılan ayrıntılı literatür taraması sonucu peşkirlerin 17. ve 20. yüzyıl aralığına tarihlenebileceği söylenebilmektedir. Belirlenen tarihler peşkirlerin katalog bilgilerinde verilmiştir. Peşkirlerde kullanılan dokumaların örgüsü, atkı ve çözgü bağlantıları 25x&200x mikro lensli Digi-Microscope yardımı

ile tespit edilmiştir. Peşkirlerin zemin dokularının tamamı fotoğraflanmış, bezayağı örgüsünü temsil eden farklı açılardan, üç fotoğraf seçilerek kullanılmıştır. Kompozisyon özelliklerine göre; düzgün sıralamalı, bağlantılı ve alması sıralamalı şeklinde sınıflandırılarak incelenmiştir. İşlemelerinde kullanılan renkler, peşkirler üzerinden hem kumaş hem işleme ipliği olarak ayrı ayrı incelenerek tespit edilmiştir.

Çoğunluğu dikdörtgen formdaki peşkirlerin kısa kenar ölçülerinin 27,5 cm ile 59 cm arasında, uzun kenar ölçüleri ise 52 cm ile 222 cm arasında değiştiği görülmektedir. Peşkirlerde kompozisyon iki kısa kenara işlenmiştir. Kısa kenarlara çoğunlukla karşılıklı aynı desenler yapılmış ya da renkleri birbirine ters gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Çok az peşkirde karşılıklı kenarda küçük renk farklılıkları ve motiflerde az değişiklik görülmektedir. Müzede bulunan peşkirlerin tamamında bezayağı dokuma türü tespit edilmiştir. Peşkirlerin atkı ve çözgüsünde çoğunlukla pamuk ve keten iplik kullanılmıştır. Sadece iki adet peşkirin iplik cinsinin ipek olduğu belirlenmiştir. Bazı peşkirlerin dokumasında pamuk atkı arasına keten ya da keten atkı arasına pamuk iplik atılarak süsleme yapıldığı görülmektedir. Peşkirlerin çözgü ve atkı ipliklerinde; sarımsı beyaz, beyaz ve envanter bilgisi olmayan bir adet peşkirde kırmızı renk kullanıldığı belirlenmiştir. Peşkirlerin işleme ipliklerinde pamuk, tel, yün ve ipek kullanılmıştır. İşleme ipliklerinde renk çeşitliğinin fazla olduğu gözlemlenmiştir. Müzedeki peşkirlerin tamamı depolarda muhafaza edilmektedir. Sadece sayım zamanı havalandırılmaktadır. Kutularda poşetlerin içinde üst üste katlanmış vaziyette naftalinleme işlemi ile eski bir yöntemle korunmaya çalışılmaktadır. Tüm peşkirlerde katlama izi görülmektedir. Bazı peşkirlerin boyamaları birbirine geçmiştir. Tespit edilen ürünlerin çoğunluğu yıpranmamıştır. Az sayıda üründe yırtık, incelme ve sararmalar görülmektedir. Bir peşkir örneğinin orta bölümü yıprandığından sadece işlemeli kısımlar birbirine eklenerek dikilmiştir. Daha geniş ve gelişmiş yöntemlerle korunması halinde önemli bir değere sahip olan peşkirlerimizi gelecek nesillere taşımamız mümkün olacaktır.

PAKIR, Fatmanur (2015), “Amasya Arkeoloji Müzesinde Bulunan İşlemeli Peşkirlerin İncelenmesi ve Yeni Tasarımlar” adlı Yüksek Lisans Tezinde; Araştırma konusu olarak, Amasya ili Arkeoloji müzesi deposunda bulunan ve farklı özelliklerde seçilen 40 adet el işlemeli peşkir, araç- gereç özellikleri, teknikleri, renk,

motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Seçilen ürünlerin fotoğraflarıyla birlikte bilgi formları düzenlenmiştir. Geleneksel kültürümüzde yer alan peşkirler günümüzde kullanım alanlarını yitirmişlerdir. Bu araştırma ile Amasya İli Arkeoloji Müzesinden bulunan el işlemeli peşkir örnekleri incelenerek belgelenmiş ve literatüre katkıda bulunması amacıyla yapılmış olan bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışma yapılmıştır.

Bu amaç ile farklı özelliklerde seçilen 40 peşkirin yüzdeleri hesaplanarak tabloları oluşturulmuştur. Araştırmada incelenen peşkirlerde işleme tekniği olarak en çok verev sarma kullanıldığı tespit edilmiştir. Dokuma tekniği olarak ise bütün peşkirler bezayağı dokuma ile dokunmuştur. Kenar temizleme tekniklerinde en çok saçak bağlamanın kullanıldığı belirlenmiştir. Dokumalarda kullanılan renklerde pamuğun doğal rengi olan beyaz ipliğin en çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırmada farklı özelliklerde seçilen 40 adet peşkirin işleme tekniklerinde kullanılan renklerde en çok beyaz tel kullanıldığı tespit edilmiştir. Motif özelliklerinde geometrik biçimde en çok rozet motifi kullanılırken, bitkisel motiflerde ise en çok yaprak motifinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre el işlemeli peşkirlerin geliştirilmesi ve farklı alanlarda kullanımının artırılmasına yönelik öneriler sunularak peşkirlerin Motif özellikleri kullanılarak 9 adet güncel tasarım elde edilmiş ve bu yeni tasarımlardan 5 adedi ürün haline dönüştürülmüştür. Bu ürünlerin kullanım alanlarının günümüz tasarım alanlarına ayak uydurması açısından, sergilenmek üzere iki adet pano, kullanılmak üzere ise; abajur, tepsi ve şal ürünleri uygulanmıştır.

BİLGİÇ, Burcu (2016), “Ankara İli Beypazarı İlçesinde Bulunan Hesap İşi İşlemeli Ürünlerin Özellikleri” adlı Yüksek Lisans Tezinde; Ankara ili Beypazarı ilçesinde bulunan hesap işi işlemeli ürünlerin özellikleri incelenmiştir. İnceleme sonucu elde edilen verilere göre; Beypazarı’nda bulunan hesap işi işlemeli ürünlerin çeşit, boyut, kullanılan gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyon özellikleri ile bugünkü durumları tespit edilmiştir. Araştırma da işlemeli ürünlerin genelinde sırasıyla düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, tekniklerinin uygulandığı, kullanım alanlarının peşkir, çevre ve uçkur ürünleri olduğu belirlenmiştir. İşlemede kullanılan gereçlerin pamuk iplik, ipek iplik olduğu, ürünlerin zemininde en çok krem ve beyaz renklerinin kullanıldığı saptanmıştır. Araştırmada hesap işi işlemeli ürünlerde

kullanılan kumaş özelliklerinin %64 pamuklu dokumalar, %36 ise keten dokumaların oluşturduğu anlaşılmaktadır. Kenar temizliğinde ise çoğunlukla krem renginin kullanıldığı, işlemler de en çok bitkisel bezeme ve bitkisel ve nesneli bezemenin bir arada kullanıldığı anlaşılmaktadır. En çok kullanılan kenar temizleme tekniklerinin çırpma dikiş, saçak bırakma ve bağlama teknikleri olduğu hakkında bilgiler verilmiştir.

Ankara ili Beypazarı ilçesindeki hesap işi işlemeli örnekleri gereç, teknik, renk, kompozisyon ve motif özelliklerini belirlemek ve bu konuda literatüre kaynak kazandırmak amaçlanmıştır.

TAPIRLI, Nehir (2019), “Keçiören Belediyesi Etnografya Müzesinde Bulunan Türk işi işlemeli uçkur ve peşkirlerin İncelenmesi ve Yeni Tasarımlara Uygulanması” adlı Yüksek Lisans Tezinde; Ankara ilinde bulunan Keçiören Belediyesi Etnografya Müzesinde yer alan Türk işi işlemeli uçkur ve peşkir örneklerini inceleyerek, belgelemek ve yeni tasarım örnekleri oluşturmak amaçlanmıştır. Ürün örnekleri incelenerek envanter bilgilerinden faydalanılmış, fotoğrafları çekilmiş ve desen çizimleri yapılmıştır. Hazırlanan bilgi formlarından elde edilen veriler değerlendirilerek yorumları yapılmıştır. İncelenen ürün örneklerinin teknik, renk, motif vb. özelliklerinden yararlanılarak yeni tasarım örnekleri ortaya konulmuştur. Türk işi işlemeli uçkur ve peşkir örneklerinin 42 adet uçkur ve 8 adet peşkirden oluştuğu belirlenmiştir. 42 adet uçkurun eni; 17-46 cm, boyu; 112-280 cm aralığında, 8 adet peşkirin eni; 35-60 cm, boyu ise 100-135 cm aralığında değiştiği tespit edilmiştir. Dikdörtgen biçimindeki uçkur ve peşkir örneklerinin en ve boy ölçüleri envanter bilgilerinden elde edilmiştir. Zeminde, işlemede ve kenar temizlemede kullanılan gereçlerin çoğunluk sırasına göre zeminde; bürümcük kumaş, pamuk dokuma, keten dokuma ve ipek dokuma, işlemede; sim, yassı tel, ipek iplik ve pamuk iplik, kenar temizlemede ise ipek iplik ve pamuk iplik gözlenmiştir. Zeminde teknik olarak bez ayağı örgüsü kullanılmıştır. İşlemede en fazla sarma, gözeme, düz pesent ve balıksırtı tekniğinin tercih edildiği bununla birlikte verev pesent, ciğerdeldi, muşabak, civankaş ve dönerek pesent tekniğinin de kullanıldığı gözlenmiştir. Kenar temizlemede diğerlerine oranla iğne oyası zürafa tekniğinin ön planda olduğu sırasıyla antika, makine dikişi, oyulgama tekniği, çırpma tekniği,

püskül bırakma, kenar temizleme tekniği uygulanmayan ve saçak bükme tekniğinin takip ettiği görülmüştür. Ürün örneklerinin zemininde tamamına yakın krem renginin, çok az da bej rengin kullanıldığı; kırmızı, siyah, kavun içi ve turuncu rengin ise şerit halinde veya serpilen motiflerde kullanıldığı gözlenmiştir. İşlemelerinde en çok altın rengi ve gümüş rengi kullanılmıştır. Kenar temizlemelerinde ise en çok krem rengi, en az da bej rengi kullanılmıştır.

Çok renkli işlemlere oranla tek renkli işlemlerin tercih edildiği görülmüştür. Bitkisel bezemenin yoğun olarak uygulandığı, bununla birlikte az da olsa nesnel, geometrik ve figürlü bezemelerden yararlanıldığı gözlenmiştir. Bitkisel bezemelerden dal, yaprak ve çiçek motifi neredeyse tamamında görülmektedir. Çiçeklerden en fazla stilize çiçek motifi karşımıza çıkmakta olup az da olsa üzüm, karanfil, tomurcuk, kök, lale ve çam motifi dikkat çekmektedir. Nesnel bezemelerden başta fiyonk motifi olmak üzere vazo, saksı ve kalp motifi tercih edilmiştir. Motiflerin ara boşluklarına genellikle daire formlu geometrik bezemeler yerleştirilmiştir. Figürlü bezemelerden ise sadece tavşan (keçi) motifinin uygulandığı tespit edilmiştir. İşlemede kullanılan motiflerde çoğunlukla düzgün sıralamalar ile oluşan kompozisyonun tercih edildiği, bunu sırasıyla bağlantılı ve bir motiften meydana gelen kompozisyonun takip ettiği görülmüştür. Kenar suyunda ise en fazla bağlantılı sıralamalı, az da olsa düzgün sıralamalı ve atlamalı sıralamalar ile oluşan kompozisyon uygulandığı tespit edilmiştir. Bilgi formlarında yer alan uçkur ve peşkir örneklerinin teknik, renk, motif vb. özelliklerinden yararlanılarak pano, kese, cüzdan, bebe yaka, ayraç, yaka iğnesi ve bebek ayakkabısına Türk işi tekniği uygulanarak yedi adet yeni tasarım örnekleri oluşturulmuştur.

KARABÜK, Nurten (2019), “Amasya Yassıçal Yöresi Mekikli Dokumaları ve Güncel Tasarımlar” adlı Yüksek Lisans Tezinde; Yassıçal Köyünde dokunmuş olan ve Amasya il merkezinde dokunmakta olan mekikli dokumaların günümüzdeki tespit ederek, gün yüzüne çıkarma ve el sanatları açısından literatüre yeni bir çalışma kazandırmak amacı gözetilmiştir. Amasya ili Yassıçal Köyü geçmişten günümüze geleneksel mekikli dokumaları ile ünlü dokuma merkezlerinden biridir. Köylerde ve kasabalarda mekikli dokuma tezgâhları ile dokunmuş bez dokumalara azda olsa rastlanmaktadır. Mekikli dokuma sanatının devam ettirildiği yörelerden biride

Yassıçal köyü mekikli dokumalarıdır. Dokumacılıkla uğraşan 15 bireye karşılıklı görüşme yöntemi ile anket uygulanmıştır. Dokumacılığı aile ve kurstan öğrenen bireyler dokumacılık dışında, tığ örücülüğü, şiş örücülüğü, işleme sanatlarını da bilmektedirler. Amasya merkez ve Yassıçal köyünde yer alan 50 adet mekikli dokumanın tarihsel gelişimi, dokuma tekniği ve özellikleri, kullanılan araç-gereçler, motifler, renk, desen ve kompozisyon özellikleri belirlenmiştir. Dokumaların net tarihi bilinmemekle birlikte 1900-2019 yılları arasındadır.

Tarihsel bilgiler dokumalara sahip bireylerden alınmıştır. Mekikli dokuma tezgahına culhalık-culfalık, kirkitli dokumanın yapında kullanılan tezgâh, kolan dokuma yapımında kullanılan üç ayak tezgahlara davan denildiği tespit edilmiştir. Amasya merkez ve Yassıçal köyü dokumaları renk dağılımı incelendiğinde, en çok kullanılan renklerin krem, kırmızı, bordo, lacivert, sarı, yeşil, mavi, turuncu en az kullanılan renkler hâkî yeşil, açık mor, sıklamen ve gümüş sim olduğu tespit edilmiştir. Amasya merkez ve Yassıçal köyünde üretilmiş dokumaların kullanım alanları incelendiğinde, bez dokumaların daha çok sehpa örtüsü, don, çarşaf ve göynek olarak kullanıldığı, dokuma tekniği olarak da bezayağı tekniği tamamında kullanılmıştır. Tespit edilen dokumalarda, tescillenenek kayıt altına alınmış motifler, sülüman, Eminem, tekke peşkürü, memed dede, çatal menük, içli menük, haşhaş başı, deveci kesmesi, cimcik, sinekli, tahtalı, bükmeli, çizgili ve kayıt altına alınmamış 2 yöresel motif yoğun olarak kullanılmıştır. Tespit edilen bez dokumaların çoğu dokuma sırasında desenlemiş, dokuma sonrası desenlemede, kanaviçe tekniği işlenerek desenlendiği tespit edilmiştir. Yassıçal köyü mekikli bez dokumalarının kompozisyon özellikleri incelendiğinde yöre halkı tarafından “Tahtalı” adı verilen motifin yatay yönde tekrarlı bordür olarak kullanıldığı, ana ve ara motiflerin bordür araların bezendiği görülmüştür. Tema olarak mekikli dokuma motifleri belirlenmiş ve bu motiflerle Yassıçal Köyü mekikli dokumalarından esinlenerek on üç adet güncel tasarım ve üç adet ürün yapılmıştır. Bu çalışma ile Yassıçal Köyü mekikli dokumaları tespit edilmiş ve fotoğraflarla belgelenecek katalog oluşturulmuştur.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma verilerinin, yöntem bölümünde yer alan bilgileri, ilgili kavramlar, terimler ve ilkeler tekniği doğrultusunda verilmektedir. Bunları; araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Afyonkarahisar ili, Sinanpaşa ilçesi ve kasabalarına ait geleneksel işlemeli el dokumalarını incelenme amacıyla planlanıp yürütülmüş olan, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; Afyonkarahisar ili, Sinanpaşa ilçesine ait işlemeli el dokumaları; örneklemini de Sinanpaşa yöresinde ulaşılabilen, işlemeli el dokuması ürüne sahip yörede yaşayan 13 birey ve bu bireylere ait olan yöre özelliklerini yansıtan farklı özelliklerde 40 adet işlemeli el dokuması ürün oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada verileri toplamak için ölçme araçlarının oluşturulmasında literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucu amaca yönelik bilgiler incelenip değerlendirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan ürün bilgi formu kullanılmıştır. Bireysel özellikler el dokumalarına ve üzerlerine yapılan işlemler hakkındaki bilgiler araştırmacı tarafından elde edilmiştir; örneklem olarak alınan işlemeli el dokuması ürünler fotoğraflanarak, araştırma amacı doğrultusunda teknik, ebat, ürün çeşitliği, renk ve kompozisyon özellikleri bilgi formlarına işlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Literatürden elde edilen bilgiler konuların açıklanmasında doğrudan ve dolaylı alıntı olarak aktarılmıştır. Ürünlere ait fotoğrafların ve bilgilerin yer aldığı bilgi formları düzenlenmiştir.

Ürünlere ait bilgi formlarından elde edilen verilerin çetelemesi yapılmış ve frekansları alınıp, yüzdeleri hesaplanarak tablo halinde sunularak uygun başlıklar altında yorumlanmıştır. İstatiksel sonuçlara ($n \times 100: N=f$) formülü ile ulaşılarak ürünlere ait bilgi formları uygun başlıklar altında çizelge dökümleri oluşturulmuş dökümler üzerinden değerlendirilmeler yapılmıştır.

Ürünlerde birden fazla seçeneğe sahip özelliklerin tabloları oluşturulurken, sütunların toplamı ürün sayısından fazla olduğu için yüzdeler toplam ürün sayısı üzerinden hesaplanmış olup toplam satırı yazılmamıştır. Tabloların altına gerekli açıklamaları ve yorumları yapılmıştır.

İncelenen işlemeli el dokumalarından yola çıkarak farklı kullanım alanlarında 10 adet yeni tasarım Illustrator programı yardımı ile yapılmıştır. Tasarımlardan iki tanesi ürüne dönüştürülmüştür.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Ürün Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) İlçesinde bulunan işlemeli dokumalardan elde edilen veriler bu bölüm kapsamında incelenip değerlendirilmiştir.

Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) ilçesinde bulunan işlemeli dokuma ürünlerin çeşitleri incelenmiş olup, elde edilen veriler Çizelge 4.1.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.1. İşlemeli Dokumalarının Ürün Çeşitlerinin Dağılımı

Ürün Çeşitleri	n	%
Önlük	12	30.00
Peşkir	8	20.00
Uçkur	7	17.50
Başörtüsü	6	15.00
Yağlık	3	7.50
Yüklük Örtüsü	2	5.00
Seccade	1	2.50
Yazma	1	2.50
Toplam	40	100.00

Çizelge 4.1'de işlemeli dokuma ürünlerin %30 oranı ile önlük, %20 oranı ile peşkir, %17.50 oranı ile uçkur, %15 oranı ile başörtüsü, %7.50 oranı ile yağlık, %5.00 oranı ile yüklük örtüsü, %2.50 oranı ile yazma ve seccade olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlardan, yörede eskiden kadınlar tarafından dokunan el dokuması kumaşların üzerine işleme yapılarak giysiden günlük kullanım eşyalarına kadar çeşitli ürünler yapıldığı söylenebilir.

Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) ilçesinde bulunan işlemeli dokumalara uygulanan tekniklerin dağılımı incelenmiş olup, elde edilen veriler Çizelge 4.2'de sunulmuştur.

Çizelge 4.2. İşlemeli Dokumalarda Uygulanan Tekniklerin Dağılımı

Uygulanan Teknik	Dokuma Örgüsü		İşleme	
	n	%	n	%
Bezayağı	40	100.00	-	-
Hesap işi iğnesi	-	-	21	52.50
Türk işi	-	-	5	12.50
Kanaviçe	-	-	2	5.00
Pul işi	-	-	4	10.00
Sim sarma	-	-	5	12.50
Tel sarma	-	-	1	2.50
Toplam	40	100.00	43	107.50

n:40

Çizelge 4.2’ de işlemeli dokumaların tamamının bez ayağı dokuma tekniği ile dokunmuş olduğu; Dokumalardan yapılan ürünlerin süslemesinde kullanılan işleme tekniği ise %52.50’inde hesap işi iğnesi tekniği, %12.50’inde Türk işi ve sim sarma tekniği, %10’unda pul işi tekniği, %5.00’inde kanaviçe tekniği, %2.50’inde ise tel sarma tekniğinin kullanılmış olduğu görülmektedir.

Uçkur, peşkir, yağlık, yazma, yüklük örtüsü (çarşaf) ve başörtüsünden oluşan ürünlerin %52.50 oranı ile hesap işi iğnesi ve %12.50 oranı ile Türk işi iğnesi tekniği kullanılmıştır.

Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) ilçesinde incelenen ürünlerin dokumayı oluşturan çözgü ve atkı iplikleri ile işleminde kullanılan ipliklerin ayrı ayrı dağılımı incelenmiş olup, elde edilen veriler Çizelge 4.3’de sunulmuştur.

Çizelge 4.3. İşlemeli Dokumalarda Kullanılan Gereçlerin Dağılımı

Kullanılan Gereçler	Dokuma				İşleme	
	Çözgü		Atkı		n	%
	n	%	n	%		
Pamuk iplik	40	100.00	39	97.50	26	65.00
Keten iplik	12	30.00	15	37.50	-	-
Yün iplik	-	-	21	52.50	3	7.50
İpek iplik	1	2.50	-	-	3	7.50
Sim iplik	-	-	-	-	8	20.00
Tel	-	-	-	-	22	55.00
Pul	-	-	-	-	4	10.00

n:40

Çizelge 4.3 incelendiğinde ürünlerin dokumalarında kullanılan çözgü ipliği tamamında pamuk ipliği olup pamuk ipliğinin yanında %30’unda keten, %2.50’sinde ise ipek iplik; atkı ipliklerinde, %97.50 oranı ile pamuk, %37.50 oranı ile keten, %52.50 oranı ile yün iplik; İşlemelerde ise %65 oranı ile pamuk iplik, %55 oranı ile tel, %10 oranı ile pul, %20 oranı ile sim iplik, %7.50 yün iplik, %7.50 ipek iplik kullanıldığı görülmektedir.

Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) ilçesinde bulunan işlemeli dokuma ürünlerin 1cm’ de atkı ve çözgüdeki sıklıklarının dağılımı incelenmiş olup, elde edilen veriler Çizelge 4.4’de sunulmuştur.

Çizelge 4.4. İşlemeli Dokumalarının Dokuma Sıklıklarının Dağılımı

Dokuma Sıklıkları Adet/cm aralığında	Çözgü		Atkı	
	n	%	n	%
10-19	22	55.00	25	62.50
20-29	13	32.50	12	30.00
30-39	4	10.00	3	7.50
40-49	-	-	-	--
50-59	1	2.50	-	-
Toplam	40	100.00	40	100.00

Çizelge 4.4’ te işlemeli dokumaların atkı sıklığı en fazla; %55 oranı ile 10-19 cm arasında; İşlemeli dokumaların çözgü sıklığı; %62.50 oranı ile 10-19 cm, %30 oranı ile 20-29 cm, 7.50 oranı ile 30-39 cm arasında olduğu görülmektedir.

Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) ilçesinde bulunan işlemeli dokuma ürünlerin ebatlarının dağılımı, en ve boy oranları ile incelenmiş olup, elde edilen veriler Çizelge 4.5’de sunulmuştur.

Çizelge 4.5. İşlemeli Dokumaların Ebatlarının Dağılımı

Ürünlerin Ebatları (cm aralıklarında)	Boy		En	
	n	%	n	%
20-29	-	-	8	20.00
30-39	-	-	1	2.50
40-49	-	-	9	22.50
50-59	-	-	-	-
60-69	2	5.00	1	2.50
70-79	10	25.00	2	5.00
80-89	5	12.50	12	30.00
90-99	5	12.50	5	12.50
100-109	1	2.50	-	-
110-119	1	2.50	-	-
120-129	2	5.00	-	-
130-139	1	2.50	1	2.50
140-149	-	-	1	2.50
150-159	2	5.00	-	-
160-169	3	7.50	-	-
170-179	4	10.00	-	-
180-189	2	5.00	-	-
190-199	-	-	-	-
200-209	-	-	-	-
210-219	1	2.50	-	-
700	1	2.50	-	-
Toplam	40	100.00	40	100.00

Çizelge 4.5 incelendiğinde işlemeli dokumaların enleri 20-149 cm arasında değişmekte olup en çok %30 oranı ile 80-89 cm en az, %2.50 oranları ile 30-39 cm, 60-69 cm, 130-139 cm ve 140-149 cm arasında olduğu görülmektedir.

Ürünlerin boyları da 60-700 cm arasında değişmekte olup; en çok %25 oranı ile 70-79 cm, en az %2.50 oranı ile 100-109 cm, 110-119 cm, 130-139 cm, 210-219 cm arasındadır.

Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) ilçesinde bulunan işlemeli dokuma ürünlerin, işlemleri dokuma yüzeyinin enine ve boyuna göre yapıldığı için motiflerin dokuma yüzeyinde süslediği alanın boy oranları ayrıca incelenmiş olup, elde edilen veriler Çizelge 4.6'de sunulmuştur.

Çizelge 4.6. İşlemeli Dokumaların Dokuma Yüzeyinde İşleme Yüksekliklerinin Dağılımı

Ürünlerin İşleme Yüksekliği (cm aralığı)	Boy	
	n	%
1-9	10	25.00
10-19	11	27.50
20-29	5	12.50
30-39	5	12.50
40-49	2	5.00
50-59	1	2.50
Toplam	36	85.00

n:40

Çizelge 4.6’de işlemeli dokumaların işleme ebatlarının boyu en çok; %27.50 oranı ile 10-19 cm en az, %2.50 oranı ile 50-59 cm arasında olduğu gözlemlenmiştir. İncelenen ürünlerden 4 tanesinin yüzeyinde bulunan süslemeler dokuma teknikleri ile yapıldığı için tabloda yer almamıştır. Afyonkarahisar merkezde ve Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası) ilçesinde bulunan işlemeli dokumalara kullanılmış renklerin çeşitliliği incelenmiş olup, elde edilen veriler Çizelge 4.7’de sunulmuştur.

Çizelge 4.7. İşlemeli Dokumalarda Kullanılan Renklerin Dağılımı

Renkler	Atkı		Çözü		İşleme- Desen	
	n	%	n	%	n	%
Açık kahverengi	-	-	-	-	4	10.00
Beyaz	17	42.50	25	62.50	-	-
Bej	-	-	-	-	17	42.50
Bordo	11	27.50	-	-	7	17.50
Eflatun					9	22.50
Kahverengi ve tonları	-	-	-	-	1	2.50
Kahverengi	2	5.00	1	2.50	4	10.00
Kırmızı ve tonları	-	-	-	-	1	2.50
Kırmızı	2	5.00	-	-	24	60.00
Kiremit rengi	-	-	-	-	4	10.00
Krem	25	62.50	27	67.50	-	-
Lacivert	8	20.00	-	-	15	37.50
Mavi ve tonları	-	-	-	-	6	15.00
Mavi	2	5.00	1	2.50	13	32.50
Mor	-	-	-	-	20	50.00
Pembe	8	20.00	-	-	28	70.00
Sarı	8	20.00	-	-	19	47.50
Siyah	-	-	-	-	12	30.00
Turkuaz	-	-	-	-	2	5.00
Turuncu	-	-	-	-	12	30.00
Yeşil ve tonları	-	-	-	-	23	57.50
Yeşil	9	22.50	-	-	9	22.50
Altın sarısı	-	-	-	-	18	45.00
Gümüş rengi	-	-	-	-	11	27.50

n:40

Çizelge 4.7’de işlemeli dokumalarının renklerin atkıda en çok, %62.50 oranı ile krem, en az, %5.00 oranı ile mavi, kırmızı ve kahverengi kullanılmış olduğu; Çözgüde en çok, %67.50 oranı ile krem, en az, %2.50 oranı ile mavi ve kahverengi kullanılmış olduğu görülmektedir. İşlemelerde ise en çok %70 oranı ile pembe, en az %2.50 oranı ile kahverengi ve tonları, kırmızı ve tonlarıdır.

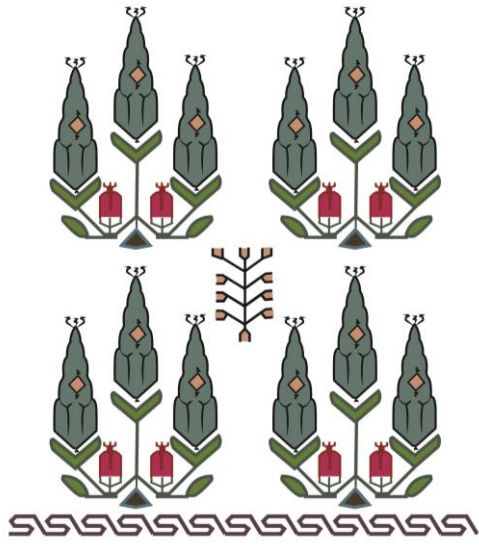
Yöredeki ürünlerde tespit edilen işlemelerde kullanılan motiflerin isimleri ve anlamlarına ait veriler elde edilememiş olup, farklı özelliklerdeki motiflerden sekizinin İllüstratör programında çizimleri yapılarak sunulmuş (Çizim 4.1-4.8).

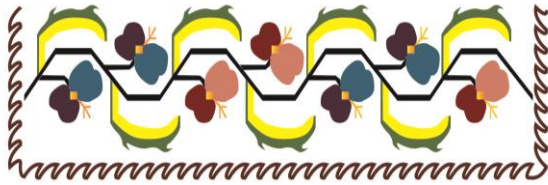
Çizim 4.1. Uçkur

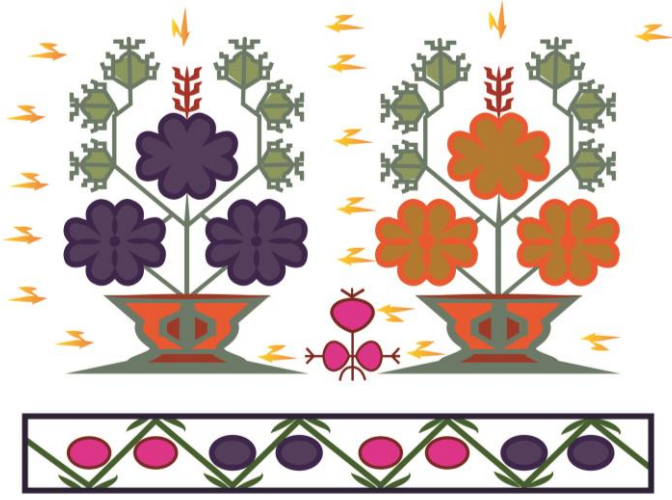
Çizim 4.2. Yağlık

Çizim 4.3. Uçkur

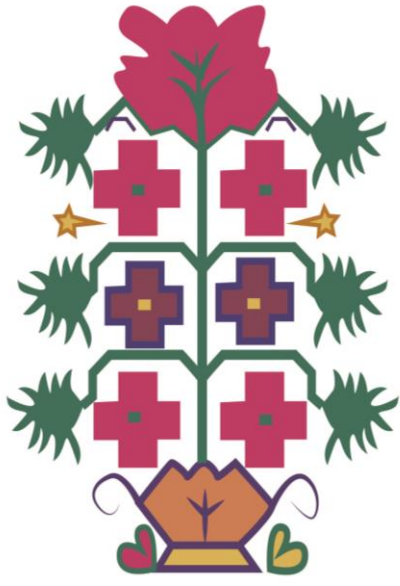
Çizim 4.4. Peşkir

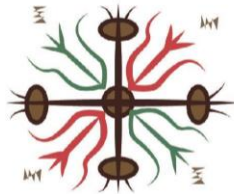
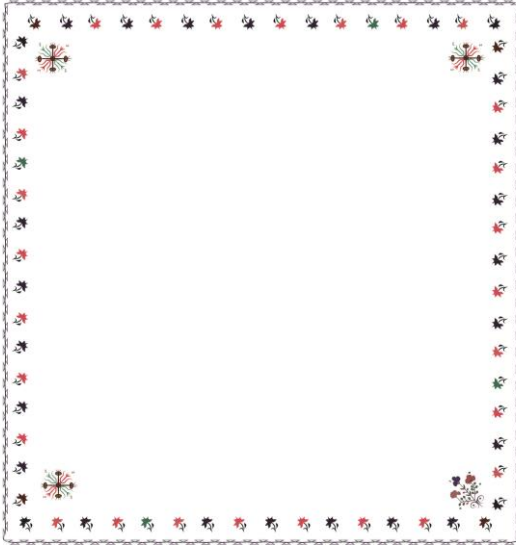
Çizim 4.5. Uçkur Dokuma

Çizim 4.6. Peşkir Dokuma

Çizim 4.7. Başörtüsü

Çizim 4.8. Yazma

4.2. Ürün Bilgi Formları

BİLGİ FORMU 1

Resim 4.13. Uçkur

Resim 4.14. Uçkur Detay

Ürünün Türü	: Uçkur
İnceleme Tarihi	: 25.11.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Uçkur
Boyutları	
En	: 23 cm
Boy	: 88 cm
İşleme	: 15x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 36 sıra
Çözümlü Sıklığı	: 31 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözümlüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözümlüde	: Beyaz, krem
İşlemede	: Mavi ve tonları, yeşil, kırmızı, pembe, mor, lacivert, turkuaz, bej, kahverengi, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen iki motif bulunmaktadır. Motifler haşhaş bitkisinden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir ve dikey ekseninde iki motif arasına tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Uçkurun kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 2

Resim 4.15. Uçkur

Resim 4.16. Uçkur Detay

Ürünün Türü	: Uçkur
İnceleme Tarihi	: 25.11.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Uçkur
Boyutları	
En	: 24 cm
Boy	: 91 cm
İşleme	: 22x2 cm
Dokuma Sıklığı (1cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 29 sıra
Çözü Sıklığı	: 35 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözüde	: Beyaz, krem
İşlemede	: Mavi ve tonları, yeşil, kırmızı, pembe, mor, lacivert, turkuaz, bej, sarı, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen iki motif bulunmaktadır. Motifler lale çiçeğinden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir. Dikey ve yatay ekseninde iki motif arasında tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Uçkurun kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 3

Resim 4.17. Uçkur

Resim 4.18. Uçkur Detay

Ürünün Türü	:Uçkur
İnceleme Tarihi	: 25.11.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Uçkur
Boyutları	
En	: 23 cm
Boy	: 88cm
İşleme	: 20x2 cm
Dokuma Sıklığı (1cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 50 sıra
Çözümlü Sıklığı	: 3 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözümlüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözümlüde	: Beyaz, krem
İşlemede	: Mor, yeşil ve tonları, kırmızı, lacivert, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motifler üzüm salkımından esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir. Dikey ve yatay ekseninde iki motif arasında tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Uçkurun kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 4

Resim 4.19. Uçkur

Resim 4.20. Uçkur Detay

Ürünün Türü	: Uçkur
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Uçkur
Boyutları	
En	: 24 cm
Boy	: 157 cm
İşleme	: 23x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 20 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 18 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüğüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözüğüde	: Krem, beyaz
İşlemede	: Yeşil ve tonları, mavi ve tonları, kırmızı, pembe, mor, siyah, bej, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motifler çam ağacından esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir ve dikey ekseninde iki motif arasına tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Uçkurun kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 5

Resim 4.21. Uçkur

Resim 4.22. Uçkur Detay

Ürünün Türü	: Uçkur
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Uçkur
Boyutları	
En	: 23cm
Boy	: 165 cm
İşleme	: 13x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 27 sıra
Çözümlü Sıklığı	: 13 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözümlüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözümlüde	: Krem, beyaz
İşlemede	: Yeşil ve tonları, mavi, kırmızı, pembe, mor, eflatun, turuncu, sarı, siyah, açık kahverengi, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen iki motif bulunmaktadır. Motifler saksıdaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir ve dikey ekseninde iki motif arasına tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Uçkurun kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 6

Resim 4.23. Uçkur

Resim 4.24. Uçkur Detay

Ürünün Türü	: Uçkur
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Uçkur
Boyutları	
En	: 24 cm
Boy	: 160 cm
İşleme	: 18x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 19 sıra
Çözü Sıklığı	: 20 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözüde	: Krem, beyaz
İşlemede	: Yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, mor, eflatun, siyah, bordo, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve geometrik bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen iki motif bulunmaktadır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir ve dikey ekseninde iki motif arasına tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Uçkurun kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 7

Resim 4.25. Uçkur

Resim 4.26. Uçkur Detay

Ürünün Türü	: Uçkur
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Uçkur
Boyutları	
En	: 21 cm
Boy	: 175 cm
İşleme	: 20x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 21 sıra
Çözü Sıklığı	: 20 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözüde	: Krem, beyaz
İşlemede	: Yeşil ve tonları, mavi, kırmızı, pembe, mor, eflatun, bordo, turuncu, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve geometrik bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen iki motif bulunmaktadır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir ve dikey ekseninde iki motif arasına tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Uçkurun kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 8

Resim 4.27. Peşkir

Resim 4.28. Peşkir Detay

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Peşkir
Boyutları	
En	: 42 cm
Boy	: 108cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 26 sıra
Çözü Sıklığı	: 19 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüde	: Pamuk ve keten iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz, mavi, kırmızı
Çözüde	: Beyaz, krem

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında atkı rengi beyaz, kırmızı ve mavi renkteki pamuk iplikleri ile belirli atlamalar yapılarak dokunmuştur. Bu uygulama tekrarlanarak dokumanın geri kalan yüzeyini oluşturmuştur. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözgü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Dokumanın kısa kenarına tığ ile yapılan oyların uçlarına ponpon sarkıtılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER

Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964

Öğrenimi : İlkokul

Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 9

Resim 4.29. Peşkir

Resim 4.30. Peşkir Detay

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 25.11.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Peşkir
Boyutları	
En	: 47 cm
Boy	: 94 cm
İşleme	: 13x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 33 sıra
Çözümlü Sıklığı	: 24 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk iplik
Çözümlüde	: Pamuk ve ipek iplik
İşlemede	: Pamuk, İpek ve simli iplik, tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Türk işi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözümlüde	: Beyaz, krem
İşlemede	: Yeşil ve tonları, mavi, lacivert, bej, kiremit, gümüş rengi

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve geometrik bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen iki motif bulunmaktadır. Motifler sarmaşık şeklinde çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözümlü iplikleri belirli sıralarda ipek iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya parlak bir görünüm kazandırmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle ve tel ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir ve dikey ekseninde iki motif arasına tel sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Resim 4.34’te bulunan dokumanın işlemeli kısımları kesilmiş durumdadır. Kesilen parçalar applike yöntemi yeni bir kumaşa geçirilip çeyiz olarak kullanılmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 10

Resim 4.31. Peşkir

Resim 4.32. Peşkir Detay

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 25.11.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Peşkir
Boyutları	
En	: 24 cm
Boy	: 94 cm
İşleme	: 34x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 23 sıra
Çözü Sıklığı	: 21 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözgüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk ve simli iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözgüde	: Beyaz, krem
İşlemede	: Kahverengi ve tonları, yeşil ve tonları, mavi, sarı, bej, pembe, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen iki motif bulunmaktadır. Motifler vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen nesneli ve bitkisel bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Resim 4.36’ da bulunan dokumanın işlemeli kısımları kesilmiş durumdadır. Kesilen parçalar applike yöntemi yeni bir kumaşa geçirilip çeyiz olarak kullanılmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 11

Resim 4.33. Peşkir

Resim 4.34. Peşkir Detay

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 25.11.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Peşkir
Boyutları	
En	: 40 cm
Boy	: 150 cm
İşleme	: 13x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 31 sıra
Çözü Sıklığı	: 27 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, kırmızı, mavi
Çözüde	: Krem, kahverengi
İşlemede	: Yeşil ve tonları, mor, eflatun, kırmızı, pembe, siyah, sarı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında; yatay formda yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen kenarsuyu motifini andıran bir kompozisyona sahiptir. Dokumanın, iki uzun kenarlarındaki çözümlü iplikleri kahverengi iplikler ile dört ayrı sıra ile çözülmüştür. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir. Dokumada bulunan işleme, atkı ipliklerinin rengi değiştirilerek çerçeve içine alınmıştır. Kenar temizliği elde saçaklar burğu yapılarak sağlanmıştır. Resim 4.38’ de bulunan dokumanın işlemeli kısımları kesilmiş durumdadır. Kesilen parçalar applike yöntemi yeni bir kumaşa geçirilip çeyiz olarak kullanılmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 12

Resim 4.35. Peşkir

Resim 4.36. Peşkir Detay

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Peşkir
Boyutları	
En	: 40 cm
Boy	: 120cm
İşleme	: 12x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 13 sıra
Çözü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözüde	: Beyaz, krem
İşlemede	: Açık kahve, kahverengi, yeşil, kiremit rengi, mavi, mor, bej, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında; yatay formda kenardan diğer kısa kenara doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin sarmaşık çiçeklerinden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burğu yapılarak kenar temizliğı sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleğı : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 13

Resim 4.37. Peşkir

Resim 4.38. Peşkir Detay

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Peşkir
Boyutları	
En	: 45 cm
Boy	: 116 cm
İşleme	: 19x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 11 sıra
Çözümlü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözümlüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: İpek iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Türk işi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözümlüde	: Krem
İşlemede	: Yeşil ve tonları, pembe, mor, eflatun, bordo, mavi, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında; yatay formda kenardan diğer kısa kenara doğru yönlendirilen, bitkisel ve geometrik bezemelerin yer aldığı bağlantılı sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motifler nar meyvesinden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Dokumanın kısa kenarlardan biri temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Diğer kısa kenarındaki saçaklar elde burğu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır. Peşkirin kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 14

Resim 4.39. Peşkir

Resim 4.40. Peşkir Detay

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Peşkir
Boyutları	
En	: 45 cm
Boy	: 120cm
İşleme	: 16x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 15 sıra
Çözü Sıklığı	: 16 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: İpek iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Türk işi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözüde	: Krem
İşlemede	: Yeşil ve tonları, mavi ve tonları, pembe, eflatun, bordo, açık kahverengi, bej, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında; yatay formda kenardan diğer kısa kenara doğru yönlendirilen, bitkisel ve geometrik bezemelerin yer aldığı bağlantılı sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Dokumanın kısa kenarlardan biri temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Diğer kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır. Peşkirin kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 15

Resim 4.41. Peşkir Detay

Resim 4.42. Peşkir

Ürünün Türü	: Peşkir
İnceleme Tarihi	: 17.04.2018
Bulunduğu Yer	: Afyonkarahisar
Yöresel Adı	: Dolama peşkir, sofrta mendili
Boyutları	
En	: 40 cm
Boy	: 7 m
İşleme	: 15x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 19 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, kahverengi
Çözüğüde	: Krem, mavi
İşlemede	: Mavi, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, mor, eflatun, bordo, sarı, bej, siyah

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan uçkurun peşkirin kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve figürlü bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözümlü iplik rengi olarak 13 sıra mavi renk çözümlü ipliği kullanılmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir Kenar temizliği elde saçaklar burğu yapılarak sağlanmıştır. Dokumanın atkı rengi belirli sıralarda kahverengi pamuk iplikler ile dokunmuştur. 4-4-8-4-4 kahverengi, 4-2-2-4 beyaz renk raporuna sahiptir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Ayşe YİĞİTER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 16

Resim 4.43. Yağlık

Resim 4.44. Yağlık Detay

Ürünün Türü	: Yağlık
İnceleme Tarihi	: 25.11.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Yağlık
Boyutları	
En	: 44 cm
Boy	: 88 cm
İşleme	: 13x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 22 sıra
Çözümlü Sıklığı	: 27 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözümlüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözümlüde	: Krem, beyaz
İşlemede	: Açık kahve, yeşil ve tonları, kırmızı, lacivert

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan peşkirin iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen yedi motif bulunmaktadır. Motifler çam ağacı ve vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir. Kenar temizliği elde baskı yapılarak sağlanmıştır. Peşkirin kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 17

Resim 4.45. Yağlık

Resim 4.46. Yağlık Detay

Ürünün Türü	: Yağlık
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Yağlık
Boyutları	
En	: 40 cm
Boy	: 93 cm
İşleme	: 11x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 17 sıra
Çözü Sıklığı	: 17 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve keten iplik
Çözüde	: Pamuk ve keten iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem
Çözüde	: Krem, beyaz
İşlemede	: Lacivert, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, sarı, turuncu, mor, siyah, bej

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan yağlığın iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen üç motif bulunmaktadır. Motifler haşhaş bitkisinden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın iki uzun kenarlarındaki çözümlü iplikleri belirli sıralarda beyaz renk iplik ile çözülmüştür. Bu uygulama dokumaya renk geçişi kazandırmıştır. Kenar temizliği elde iğne oyası yapılarak sağlanmıştır. Yağlığın kısa kenarlarında bulunan desenlerin sergilenmek amacı ile birbirine dikildiği görülmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 18

Resim 4.47. Yağlık

Resim 4.48. Yağlık Detay

Ürünün Türü	: Yağlık
İnceleme Tarihi	: 17.04.2018
Bulunduğu Yer	: Afyonkarahisar
Yöresel Adı	: Yağlık
Boyutları	
En	: 65 cm
Boy	: 67 cm
İşleme	: En-12 cm, boy-6 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 18 sıra
Çözü Sıklığı	: 21 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk ve simli iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı dokuma
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Beyaz
Çözüde	: Beyaz
İşlemede	: Mavi, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, eflatun, mor, bej, altın sarısı

Kompozisyon: Kare formda bezayağı dokumadan yapılan yağlığın iki uzun kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldığı, motiflerin atlamalı olarak merkez noktasının çevresi sim sarma yapılırken diğer motiflerinde hesap işi kullanılarak düzgün sıralamalarla düzenlenenmiş olduğu görölmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle hesap işi yapılarak çevrelenmiştir ve dikey ekseninde iki motif arasına sim sarma tekniği atlamalı olarak yapılmıştır. Kenar temizliği elde çırpma işlemi yapılarak sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Ayşe YİĞİTER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 19

Resim 4.49. Yazma

Resim 4.50. Yazma Detay

Ürünün Türü	: Yazma
İnceleme Tarihi	: 16.11.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Yazma
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 84 cm
İşleme	: 5 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 23 sıra
Çözü Sıklığı	: 21 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözüde	: Krem
İşlemede	: Yeşil, pembe, mor, siyah, bordo

Kompozisyon: Kare formda bezayağı dokumadan yapılan yazmanın drtkenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel bezemelerin yer aldđđı düzgün sıralamalarla dzenlenenmiş olduğu görülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldđđı kenarsuyu motifi tamamlanmaktadır. Kompozisyonda kullanılan haşhaş bitkisinden esinlenilmiş olduğu düşünülen motif üç köşede kullanılmıştır. Kenar temizliği elde çırpma işlemi yapılarak sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
ğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 20

Resim 4.51. Çarşaf

Resim 4.52. Dokuma Örgüsü

Resim 4.53. Saçak Detay

Ürünün Türü	: Çarşaf
İnceleme Tarihi	: 02.02.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli Çarşaf, Yüklük Örtüsü
Boyutları	
En	: 130cm
Boy	: 138cm
İşleme	: 22x2cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 23sıra
Çözüğü Sıklığı	: 24sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Türk işi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözüğüde	: Krem
İşlemede	: Mavi ve tonları, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, bej, gümüş rengi

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün üç ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Kumaşın dokumasında atkı ipliğinin kalınlığı değiştirilerek, yapılan üçgen motifleri ile yüzeyde açık ve koyu görünüm sağlanmıştır. Aynı teknikle işlemenin yatay yönünde geometrik motif ile çerçeve içine alınmış. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan çarşaf iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın bir kısa kenarı elde baskı yapılarak diğer kısa kenarı ise saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nazik KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 21

Resim 4.54. Başörtüsü

Resim 4.55. Başörtüsü Detay

Ürünün Türü	: Çarşaf
İnceleme Tarihi	: 02.02.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli Çarşaf, Yüklük örtüsü
Boyutları	
En	: 142 cm
Boy	: 214 cm
İşleme	: 36x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 12 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 16 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözüğüde	: Krem
İşlemede	: Lacivert, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, sarı, turuncu, mor, bej, gümüş rengi

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün üç ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Zeminde dokuma sırasında atkı yün iplik ile belirli sıralarla değiştirilerek dokunmuştur. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan çarşaf iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Yöresel olarak ‘pancarlı’ denilen motif kullanılmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nurcan Dalyan
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1979
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 22

Resim 4.56. Başörtüsü

Resim 4.57. Başörtüsü Detay

Resim 4.58. Saçak Detay

Ürünün Türü	: Başörtüsü
İnceleme Tarihi	: 02.02.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli baş bezi
Boyutları	
En	: 88 cm
Boy	: 183 cm
İşleme	: 55x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 15sıra
Çözümlü Sıklığı	: 21sıra

Kullanılan Gereçler**Atkıda** : Pamuk ve yün iplik**Çözüde** : Pamuk iplik**İşlemede** : Pamuk iplik ve tel**Uygulanan Teknik****Dokuma** : Bezayağı**İşleme** : Hesap işi iğnesi**Kullanılan Renkler****Atkıda** : Krem, beyaz**Çözüde** : Krem**İşlemede** : Lacivert, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, sarı, turuncu, mor, bej, gümüş rengi

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün iki ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Zeminde dokuma sırasında atkı ipliğinin kalınlığı ve yönü değiştirilerek oluşturulan geometrik motif ile dokunmaya başlanmıştır. Dokuma sırasında atkı yün iplik ile belirli sıralarla değiştirilerek dokunmuştur. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan baş bezi iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Yöresel olarak ‘pancarlı’ denilen motif kullanılmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi**Adı ve Soyadı** : Nazik KOÇ**Doğum Yeri ve Yılı** : Afyonkarahisar/1976**Öğrenimi** : İlkokul**Mesleği** : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 23

Resim 4.59. Başörtüsü

Resim 4.60. Başörtüsü Detay

Ürünün Türü	: Başörtüsü
İnceleme Tarihi	: 27.09.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli baş bezi
Boyutları	
En	: 90cm
Boy	: 180 cm
İşleme	: 40x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 12 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 16 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözüğüde	: Krem
İşlemede	: Lacivert, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, sarı, turuncu, mor, bej, siyah, gümüş rengi

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün iki ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Zeminde dokuma sırasında atkı ipliğinin kalınlığı ve yönü değiştirilerek oluşturulan geometrik motif ile dokunmaya başlanmıştır. Dokuma sırasında atkı yün iplik ile belirli sıralarla değiştirilerek dokunmuştur. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan baş bezi iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Yöresel olarak ‘pancarlı’ denilen motif kullanılmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Meryem KOÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1986
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 24

Resim 4.61. Başörtüsü

Resim 4.62. Başörtüsü Detay

Ürünün Türü	: Başörtüsü
İnceleme Tarihi	: 19.06.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli baş bezi
Boyutları	
En	: 94cm
Boy	: 175 cm
İşleme	: 36x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 14 sıra
Çözü Sıklığı	: 16 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözüde	: Krem
İşlemede	: Lacivert, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, sarı, turuncu, mor, siyah, bej, gümüş rengi

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün iki ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Zeminde dokuma sırasında atkı ipliğinin kalınlığı ve yönü değiştirilerek oluşturulan geometrik motif ile dokunmaya başlanmıştır. Dokuma sırasında atkı yün iplik ile belirli sıralarla değiştirilerek dokunmuştur. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan baş bezi iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Yöresel olarak ‘pancarlı’ denilen motif kullanılmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Reyhan AYAS
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1971
Öğrenimi : Ortaokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 25

Resim 4.63. Başörtüsü

Resim 4.64. Başörtüsü Detay

Resim 4.65. Saçak Detay

Ürünün Türü	: Başörtüsü
İnceleme Tarihi	: 19.06.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli baş bezi
Boyutları	
En	: 70 cm
Boy	: 170 cm
İşleme	: 36x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 15 sıra
Çözü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel

Uygulanan Teknik

Dokuma : Bezayağı
İşleme : Hesap işi iğnesi

Kullanılan Renkler

Atkıda : Krem, beyaz
Çözüde : Krem
İşlemede : Lacivert, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, sarı, turuncu, mor, siyah, kiremit rengi, gümüş rengi

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün iki ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Zeminde dokuma sırasında atkı ipliğinin kalınlığı ve yönü değiştirilerek oluşturulan geometrik motif ile dokunmaya başlanmıştır. Dokuma sırasında atkı yün iplik ile belirli sıralarla değiştirilerek dokunmuştur. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan baş bezi iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Yöresel olarak ‘ibrikli ya da güğümlü’ denilen motif kullanılmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak, aralarına cam boncuk ve pul takılarak kenar temizliği sağlanmıştır. Ürünün kısa kenarında hurma çekirdeğinden süsleme yapılmıştır. Nazar değmesin diye yapıldığı düşünülmüştür.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Rahime ŞEN
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1973
Öğrenimi : Ortaokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 26

Resim 4.66. Başörtüsü

Resim 4.67. Başörtüsü Detay

Ürünün Türü	: Başörtüsü
İnceleme Tarihi	: 27.09.2019
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli baş bezi
Boyutları	
En	: 90cm
Boy	: 160 cm
İşleme	: 46x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 12 sıra
Çözü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Hesap işi iğnesi
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Krem, beyaz
Çözüde	: Krem
İşlemede	: Lacivert, yeşil ve tonları, kırmızı, pembe, sarı, turuncu, mor, siyah, bej, gümüş rengi

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün iki ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Zeminde dokuma sırasında atkı ipliğinin kalınlığı ve yönü değiştirilerek oluşturulan geometrik motif ile dokunmaya başlanmıştır. Dokuma sırasında atkı yün iplik ile belirli sıralarla değiştirilerek dokunmuştur. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan baş bezi iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin vazodaki çiçeklerden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Yöresel olarak ‘pancarlı’ denilen motif kullanılmıştır. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Kompozisyonda kullanılan motiflerin kenarları, koyu tondaki ipliklerle gözeme yapılarak çevrelenmiştir. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 27

Resim 4.68. Başörtüsü

Resim 4.69. Başörtüsü Detay

Resim 4.70. Dokuma Örgüsü

Ürünün Türü	: Başörtüsü
İnceleme Tarihi	: 02.02.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Adı	: Telli baş bezi
Boyutları	
En	: 92 cm
Boy	: 177 cm
İşleme	: 36x2 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 14 sıra
Çözü Sıklığı	: 14 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik ve tel

Uygulanan Teknik

Dokuma : Bezayağı
İşleme : Türk işi

Kullanılan Renkler

Atkıda : Kahverengi, beyaz
Çözüde : Krem
İşlemede : Mavi ve tonları, yeşil ve tonları, kırmızı, sarı, turuncu, pembe, eflatun, bej, kiremit rengi, altın sarısı

Kompozisyon: Tezgâhın enine göre dokunmuş olan ürün iki ayrı parçanın birleşimi ile çeyizlik olarak yapılmıştır. Dokuma sırasında atkı yün iplik ile belirli sıralarla değiştirilerek dokunmuştur. Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan baş bezi iki kısa kenarında; dikey formda kenardan merkeze doğru yönlendirilen, bitkisel ve nesneli bezemelerin yer aldığı düzgün sıralamalarla düzenlenen motifler bulunmaktadır. Motiflerin karanfil çiçeğinden esinlenmiş olduğu düşünülmektedir. Kompozisyonu, bağlantılı sıralamalarla düzenlenen ve geometrik bezemelerin yer aldığı kenarsuyu motifi tamamlamaktadır. Dokumanın kısa kenarındaki saçaklar elde burgu yapılarak kenar temizliği sağlanmıştır.

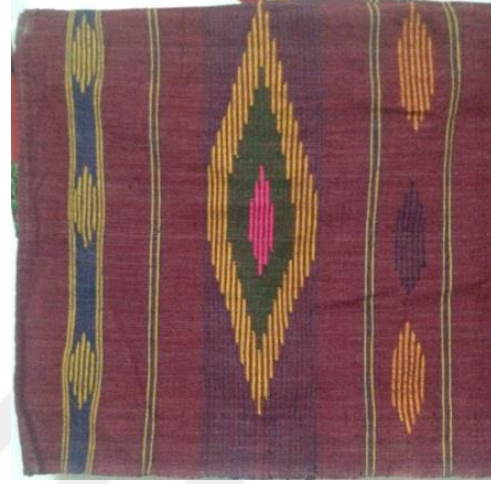
Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Ayşe YİĞİTER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 28

Resim 4.71. Önlük

Resim 4.72. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 78 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 17 sıra
Çözü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
Desende	: Yün İplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo
Çözüde	: Beyaz
Desende	: Lacivert, sarı, yeşil, pembe

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavalara yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Reyhan AYAS
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1971
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 29

Resim 4.73. Önlük

Resim 4.74. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 76 cm
İşleme	: 5 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 22 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Kanaviçe
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, beyaz, lacivert, sarı, yeşil, pembe
Çözüğüde	: Beyaz
İşlemede	: Mavi, kırmızı, pembe, yeşil

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesiyle oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavalara yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına elde kanaviçe tekniği ile işleme yapılmıştır Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Latife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 30

Resim 4.75. Önlük

Resim 4.76. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 85 cm
Boy	: 71 cm
İşleme	: 5 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 31 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 27 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Kanaviçe
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, lacivert, sarı, yeşil, pembe
Çözüğüde	: Beyaz
İşlemede	: Sarı, kırmızı, mavi

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavalara yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına, geometrik bezemelerden oluşan kompozisyon kanaviçe tekniği ile işleme dikey formda yapılmıştır. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Sıdıka SAVAŞ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 31

Resim 4.77. Önlük

Resim 4.78. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 85 cm
Boy	: 78 cm
İşleme	: 6 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 15 sıra
Çözü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Pul ve tel
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Pul işleme, tel sarma
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, lacivert, sarı, yeşil, pembe
Çözüde	: Beyaz
İşlemede	: Gümüş rengi

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavaların yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına elde pul işleme ve tel sarma tekniği ile işleme yapılmıştır. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Sultan ESEN
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1995
Öğrenimi : Ortaokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 32

Resim 4.79. Önlük

Resim 4.80. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 89 cm
İşleme	: 6 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 19 sıra
Çözü Sıklığı	: 13 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Simli iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Sim sarma
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, lacivert, sarı, yeşil, pembe
Çözüde	: Beyaz
İşlemede	: Altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavalara yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına elde pul işleme ve tel sarma tekniği ile işleme yapılmıştır. Önlükleri genellikle kullanabilmek için üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılırken bazı önlüklere takılmamıştır. Bu durum kullanılmadığını çeyiz olarak saklandığını göstermektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Sultan DUMAN
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1980
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 33

Resim 4.81. Önlük

Resim 4.82. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 78 cm
Boy	: 76 cm
İşleme	: 5 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 22 sıra
Çözümlü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözümlüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Simli iplik, pul
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Sim sarma, pul işleme
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, lacivert, sarı, yeşil, pembe
Çözümlüde	: Beyaz
İşlemede	: Altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavalara yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına dikey formda, elde pul işleme ve tel sarma tekniği ile işleme yapılmıştır. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp dikmişlerdir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Hanife GÜRBÜZER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1979
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 34

Resim 4.83. Önlük

Resim 4.84. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 91 cm
Boy	: 71 cm
İşleme	: 5 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 17 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 24 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Simli iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Sim sarma
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, lacivert, sarı, pembe, yeşil
Çözüğüde	: Beyaz
İşlemede	: Altın sarısı, pembe, yeşil

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavaların yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına dikey formda, elde tel sarma tekniği ile işleme yapılmıştır. İşlemenin yüzeyine farklı renklerde ipliklerle atlamalı olarak sarma işlemi tekrar etmiştir. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp dikmişlerdir. Önlüğün iki uzun kenarına belirli aralıklarda farklı renklerde ponponlar takılarak süsleme yapılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Nursel ERGÜL
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1972
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 35

Resim 4.85. Önlük

Resim 4.86. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Öntücek
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 78 cm
İşleme	: 5 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 17 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Simli iplik, pul
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Sim sarma, pul işleme
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, beyaz, lacivert, sarı, yeşil, pembe
Çözüğüde	: Beyaz
İşlemede	: Sarı, gümüş rengi, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavaların yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına dikey formda, elde pul işleme ve tel sarma tekniği ile işleme yapılmıştır. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Lilfi KARSAK
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1945
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 36

Resim 4.87. Önlük

Resim 4.88. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 78 cm
İşleme	: 5 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 17 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
İşlemede	: Simli iplik, pul
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
İşleme	: Sim sarma, pul işleme
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo, beyaz, lacivert, sarı, yeşil, pembe
Çözüğüde	: Beyaz
İşlemede	: Sarı, gümüş rengi, altın sarısı

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavaların yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin iki uzun kenarına dikey formda, elde pul işleme ve tel sarma tekniği ile işleme yapılmıştır. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Sultan DUMAN
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1980
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 37

Resim 4.89. Önlük

Resim 4.90. Önlük Detay

Resim 4.91. Önlük Kullanımı

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 66 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 24 sıra
Çözü Sıklığı	: 17 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo
Çözüde	: Beyaz
Desende	: Lacivert, sarı, yeşil, pembe

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavalara yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Kadınlar, beline bağlaya bilmek için önlüklerin üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı	: Nursel ERGÜL
Doğum Yeri ve Yılı	: Afyonkarahisar/1972
Öğrenimi	: İlkokul
Mesleği	: Ev hanımı

BİLGİ FORMU 38

Resim 4.92. Önlük

Resim 4.93. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 17.04.2018
Bulunduğu Yer	: Afyonkarahisar
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 89 cm
Boy	: 70 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 14 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 16 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Bordo
Çözüğüde	: Beyaz
Desende	: Lacivert, kırmızı, pembe, sarı, turuncu

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde üç tane üst üste büyük bir altıgen, aralarındaki çizgilerin içlerinde de üçer küçük altıgen veya baklavalara yer aldığı bu düzenleme üst üste iki defa tekrar etmektedir. Dokuma yüzeyin kenar temizliği tığ ile yapılan oyaların dikilmesiyle sağlanmıştır. Bu oyalar kuplarında da kullanılmıştır. Önlük modernize edilerek günümüz mutfak önlükleri gibi boyundan askılı bir formdadır. Kumaşın göğüs kısmına kenarlardan katlanarak pile verilmiştir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Ayşe YİĞİTER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

BİLGİ FORMU 39

Resim 4.94. Önlük

Resim 4.95. Önlük Detay

Ürünün Türü	: Önlük
İnceleme Tarihi	: 19.03.2018
Bulunduğu Yer	: Afyonkarahisar
Yöresel Ad	: Öncek, Önücek
Boyutları	
En	: 82 cm
Boy	: 76 cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 22 sıra
Çözü Sıklığı	: 15 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Pamuk ve yün iplik
Çözüde	: Pamuk iplik
Desende	: Yün iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Beyaz
Çözüde	: Beyaz
Desende	: Yeşil, turuncu, pembe, siyah, bordo

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan önlük iki parça kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Kumaşların enlerinden birleştirilerek önlüğün uzun kenarı elde edilmiştir. Dokumanın desenleri ince ve kalın çizgilerin içinde baklavalara yer aldığı bu düzenleme sıralı düzende tekrar etmektedir. Önlükleri genellikle kullanabilmek için üst kısmına pile yaparak parça kumaşlardan iki tarafına kulp takılırken bazı önlüklere takılmamıştır. Bu durum kullanılmadığını çeyiz olarak saklandığını göstermektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Ayşe YİĞİTER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

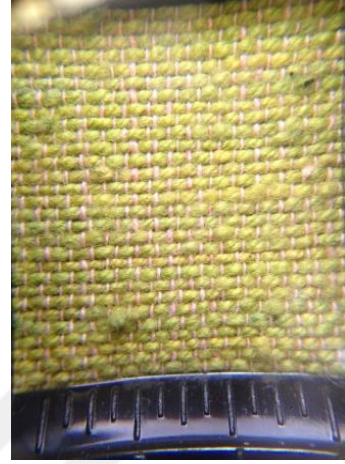
BİLGİ FORMU 40

Resim 4.96. Seccade

Resim 4.97. Seccade Detay

Resim 4.98. Dokuma Örgüsü

Ürünün Türü	: Seccade
İnceleme Tarihi	: 17.04.2018
Bulunduğu Yer	: Sinanpaşa (Ahmetpaşa Kasabası)
Yöresel Ad	: Seccade
Boyutları	
En	: 39 cm
Boy	: 97cm
Dokuma Sıklığı (1 cm'de)	
Atkı Sıklığı	: 12 sıra
Çözüğü Sıklığı	: 12 sıra
Kullanılan Gereçler	
Atkıda	: Yün iplik
Çözüğüde	: Pamuk iplik
Desende	: Yün iplik
Uygulanan Teknik	
Dokuma	: Bezayağı
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Yeşil
Çözüğüde	: Krem
Desende	: Mavi, yeşil ve tonları, sarı, kırmızı ve tonları

Kompozisyon: Dikdörtgen formda bezayağı dokumadan yapılan seccade, geometrik motifler ile bezenmiştir. Baklava dilimi şeklinde olan yöresel adı “melek kanadı ve çakmak” motifleri sıralı düzende uygulanmıştır. Seccadenin mihrap bölümü suyolu motifi gibi olup girintili çıkıntılı uygulanmış. Ayakların geleceği bölge boş bırakılmış ve üst bölümüne tığ işi uygulanmış. Kenar temizliği tığ ile örgü yapılarak sağlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı : Ayşe YİĞİTER
Doğum Yeri ve Yılı : Afyonkarahisar/1964
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Ev hanımı

4.3. Yeni Tasarımlar

Tasarım belirli amaç gözeten yaratıcı bir eylemdir. Bu amaç doğrultusunda tasarımcı, bir sanatçı kişiliğiyle duygu, düşünce ve hayal gücünü, çizgiler, biçimler, renkler gibi fizik olgulara aktarır ve ürünü ortaya koyar (Alparslan, 1981, s. 20-21).

“Tasarımcının, bir problem karşısında, yaratıcılığını keşfederek, sözel ve görsel düşüncelerle fikir üretmesi ve bunları görsel ifadelerle anlatması, sezginin ve aklın dengesi ile gerçekleşen tasarım sürecinin temelidir. Bu bağlamda, tasarı süreci de tasarımcının kendini keşfetme ve ifade etme sürecidir. Bu sürecin her aşamasının, şeffaflaştırılarak yansıtılması hem tasarım farkındalığının artmasını hem de tasarımın iletişim aracı olarak kullanılabilirliğini sağlayacaktır” (Koçkan, 2012, s.3).

Günümüzde ihtiyaçlar ve teknoloji giderek değişmektedir. Bu yüzden Afyonkarahisar’a ait işlemeli el dokumaları sandıklarda yok olup unutulmaktansa yeni özgün tasarımlarla, yöresel etkinliklerde insanlara tanıtılmalı ve pazarlanabilir üretimler piyasaya sürülmelidir.

Bu bölümde Afyonkarahisar İli, Sinanpaşa İlçesinde incelenen işlemeli el dokumalarının geleneksel motif ve kompozisyon örnekleri kullanılarak on adet tasarım yapılmış olup desenlerine bağlı kalınarak iki adet tasarım ürün haline getirilmiştir.

Tasarım 1

Çizim 4.9. Uçkurdan Yastık Tasarımı

Tasarım 2

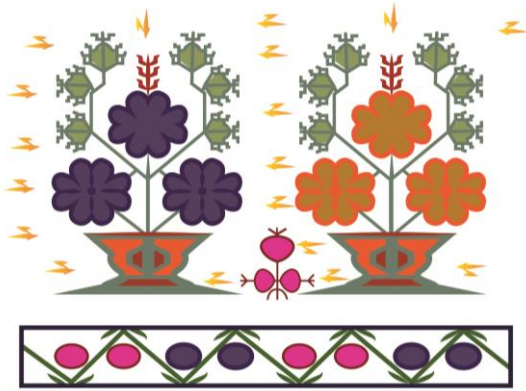
Çizim 4.10. Uçkurdan Elbise Tasarımı

Tasarım 3

Çizim 4.11. Uçkurdan Süveter Tasarımı

Tasarım 4

Çizim 4.12. Uçkurdan Şal Tasarımı

Tasarım 5

Çizim 4. 13. Peşkırden Çocuk Elbisesi Tasarımı

Tasarım 6

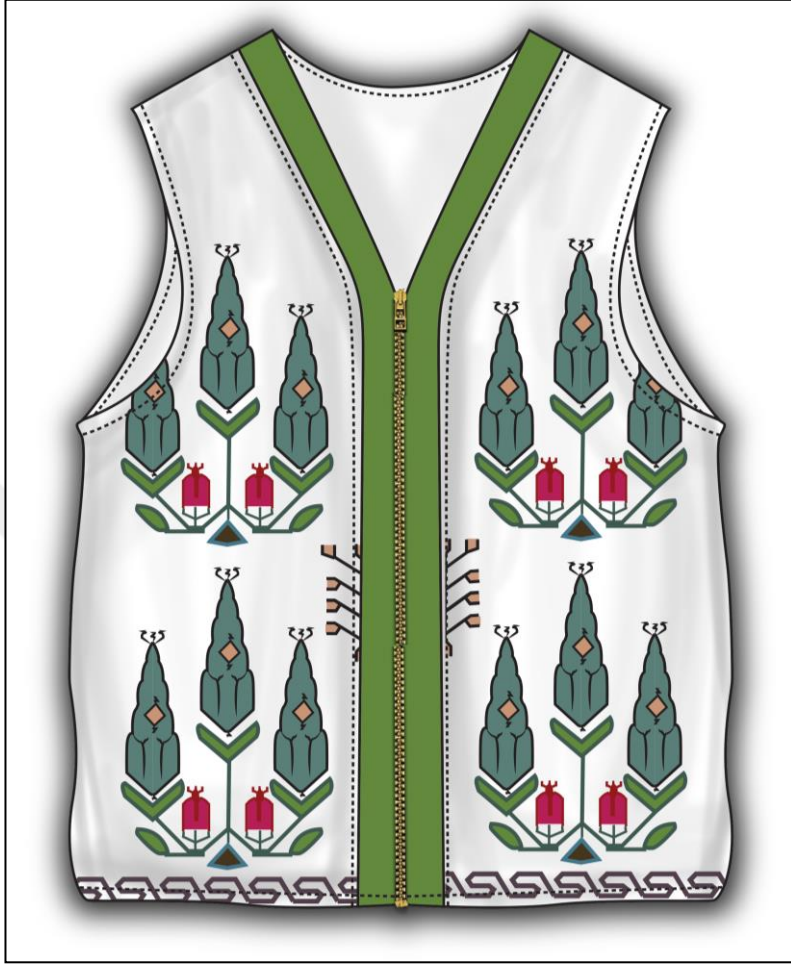
Çizim 4.14. Yazmadan Pantolon Tasarımı

Tasarım 7

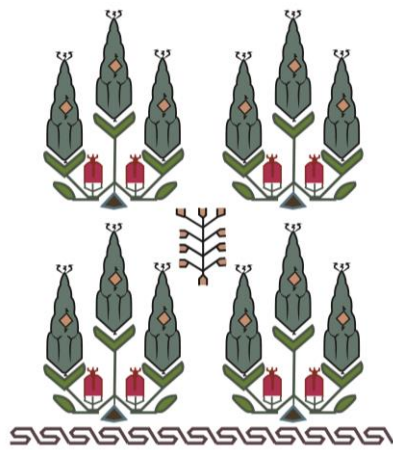
Çizim 4.15. Yağlıktan Sweat Tasarımı

Tasarım 8

Çizim 4.16. Uçkurdan Yelek Tasarımı

Tasarım 9

Çizim 4.17. Uçurdan Kupa Tasarımı

Uygulanan Tasarım 2

Çizim 4.18. Uçkurdan Uygulanan Kupa Tasarımı

Tasarım 10

Çizim 4.19. Yağlıktan Ceket Tasarımı

Uygulanan Tasarım 1

DMINOTE 8

Çizim 4.20. Yağlıktan Uygulanan Ceket Tasarımı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın bulguları ile elde edilen sonuçlar doğrultusunda Afyonkarahisar İli, Sinanpaşa İlçesi işlemeli el dokumalarının belgelenmesi, korunması, desen ve motif özelliğinin aslına uygun olarak özgün ve güncel tasarımlar yeni ürünlere dönüştürülerek bölge halkına katkı sağlaması, yeni nesillere aktarılmasında yararlı olacağı düşünülen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

El sanatları, sanat değerinin yanı sıra halkın sosyal yapısını yansıtması bakımından büyük önem taşımaktadır. Her biri halkın dilini, inançlarını, adetlerini, felsefesini ve köklü bir sanat geleneğini ifade eder, bunlardan biride Afyonkarahisar iline ait işlemeli el dokumaları ürünlerdir.

Türk kültür ürünlerinden kaybolmak üzere olan, Afyonkarahisar ili, Sinanpaşa ilçesi ve çevresine ait geleneksel el işlemleri ile süslenmiş el dokuması ürünler ele alınarak; teknikler, yüzey süslemeleri, kullanılan araç-gereç, renk ve kompozisyon özellikleri ile ürün çeşitlerinin geleneksel ve kültürel açıdan değerlendirilerek bilimsel bir doküman oluşturulması amacı ile hazırlanmıştır.

Merkez ve ilçe kasabası olan Ahmetpaşa Kasabasında yer alan 40 adet işlemeli el dokumalarının teknik özellikleri, boyutları, kullanılan araç ve gereçler, renk ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Yörede dokumacılıkla uğraşan bireye bulunmadığı için görüşme yöntemiyle anket uygulanmamış olup ürünlere yönelik bilgi formlarından elde edilen verilerle sonuçlara ulaşılmıştır.

Yörede eskiden kadınlar tarafından dokunan el dokuması kumaşların üzerine işleme yapılarak giysiden günlük kullanım eşyalarına kadar çeşitli ürünler yapıldığı söylenebilir. İncelenen ürünler arasında en fazla %30 oranı ile önlük, en az %2.50 oranı ile yazma ve seccade işlemeli el dokumalar oluşturmaktadır.

Yörede ulaşılan ürünlerden elde edilen verilere göre dokumada kullanılan tekniğin bez ayağı dokuma tekniği olduğu saptanmıştır.

İncelenen ürünlerin hammaddesi ise ürünlerde farklılık göstermekle birlikte en fazla çözgüde keten ipliği, atkıda ve işlemlerde pamuk iplik kullanılmıştır. İşleme teknikleri olarak en fazla %52.50'sinde hesap işi iğnesi ve %12.50'sinde Türk işi ve sim sarma tekniği kullanılmış olduğu görülmektedir. Önlük dokumalarda kullanılan teknik olarak %5.00 oranı ile kanaviçe tekniği karşımıza çıkmaktadır. Yörede incelenen işlemeli el dokumalarının motiflerin isimlerinin bilinmemektedir.

Afyonkarahisar İli, Sinanpaşa İlçesi işlemeli el dokumalarının renk dağılımı incelendiğinde dokumaların çözgü iplerinde en fazla beyaz ve krem, atkı iplerinde ise krem ve bordo renklerine rastlanmıştır. İşlemlerde ise en fazla pembe ve en az kahverengi ve tonları, kırmızı ve tonları kullanılmış olduğu görülmektedir.

Ürünlerin boyları 60-700 cm arasında, enleri 20- 149 cm arasında değişmekte olup 1 cm' deki en fazla çözgü sıklığı; %62.50 oranı ile 10-19 cm, en fazla atkı sıklığı; %55 oranı ile 10-19 cm arasında gözlemlenmiştir. Dokumaların yüzeyinde bulunan işleminin boyu en fazla %27.50 oranı ile 10-19 cm olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamında Afyonkarahisar İli, Sinanpaşa İlçesi incelenen, unutulmaya yüz tutmuş işlemeli el dokumaları kayıt altına alınarak gelecek nesillere miras olarak aktarılacaktır. Yeni yapılan tasarımlar ile farkındalık yaratacaktır.

Araştırma sonucunda yörede incelenen ürünlerden esinlenerek on adet tasarım yapılmış olup, iki tane tasarım ise yöredeki ürünlerden yararlanarak ürün haline getirilmiştir.

5.2. Öneriler

Afyonkarahisar İli, Sinanpaşa İlçesi işlemeli el dokumaları unutulmaktadır. Yörede bulunan dokuma ürünler zamanla yıpranmıştır. İşlemlerin sağlam kalan kısımları kesilerek yeni bir kumaşa aktarılmaktadır. Bu şekilde var olan yörenin kültür özellikleri ve el sanatları yok olmaktadır. Parçalanan dokumadan sadece işlemlerini almak yerine var olan bir sanatı korumamız için müzelerde konservasyon üniteleri kurulmalı ve bu ürünlere sahip kişiler ürünlerinin koruma altına alınmasına teşvik edilmelidir.

Dokuma ve işleme atölyelerinin kurulması ve farklı projeler kapsamında Afyonkarahisara ait işlemeli el dokumalarının devam ettirilmesi ile yaygınlaştırılması için maddi ve manevi destek verilmesi gerekmektedir. Yörede yapılan ürünler ile orijinali bozulmadan günümüz modasına ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yeni tasarımlar ve bu tasarımlardan ürünler yapılmalıdır. Böylece yöre kadınlarına da istihdam sağlanmış olacaktır.

Geleneksel olarak düzenlenen şenlikler mahiyetinde yerli ve yabancı turistlere tanıtılmalı ve ticareti yapılmalıdır. Fuarlar ve sergiler yaygınlaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Afyon İl Yıllığı (2001). *Afyon Valiliği Yayınları* (16), İl Özel İdare Müdürlüğü, Ankara: Mina Ajans.
- Afyon Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi I, (1990).
- Afyonkarahisar Kent Rehberi, (2013).
- Akça, H. (1994). *Afyonkarahisar'da Geleneksel El Sanatları*, Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi, (Afyonkarahisar Özel Sayısı), Sayı:21, s.51.
- Akpınarlı, H. F. (1996). *Şanlıurfa Çulha Dokumacılığı*, Şanlıurfa: ŞURKAV Yayınları,13.
- Akpınarlı, H. F., Develioğlu Y., Ortaç, H. S., Özder, L., Yalçınkaya, T., Büyükyazıcı, M., Tozun, H., Kurt, G., Develioğlu, G. (2008). *Çankırı El Sanatları*, Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi (08/2005-05), Ankara: Hazar Reklam Matbaa.
- Akpınarlı, H., F., Balkanal, Z. (2012). 16-18. Yüzyıllarda İstanbul'da Üretilen Kumaşlarda Bitkisel Bezemelerin İncelenmesi, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, Balkan Özel Sayısı-I, Ocak-Haziran, s. 179-209.
- Alıcı, F. (2014). *Afyonkarahisar Müzesinde Bulunan Geleneksel Cepken ve Şalvar Örnekleri İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alparslan, S. A. (2003). *Tasarım Mesleki Resim*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.
- Alpaslan, S.A. (1981). *İşleme Deseni Tasarımı*, İstanbul, Ya-Pa Yayınları.
- Altun, G. (2004). Konya Meram İlçesi Karadiğın Kasabası'nda Kanaviçe İşlemeler, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 11, s. 56-66.
- Anmaç, E. (2004). *Tekstilde Kullanılan Lifler, Özellikleri ve Kullanım Alanları*, Dokuz Eylül Yayınları.
- Arlı, M. (1990). *Köy El Sanatları*, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Arsoy, N. (2004). *Türk Egemenliğinde Afyon'da Sanat-Afyon El Sanatları*, Anadolu'nun Kilidi Afyon, T.C. Afyon Valiliği Yayınları, No:21.
- Aslanapa, O., Diez, E. (1955). *Türk Sanatı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Atabek, Ö. F. (1997). *Afyon Vilayeti Tarihçesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları (Yayına Hazırlayan: Turan Akkoyun), Afyon.

- Atalayer, G. (2007, 01-02 Kasım). *Anadolu'da Yaşayan Geleneksel Dokumacılık, 'Bir Kumaş-Bir Teknik'*, I. Uluslararası Türk el Dokumaları Kongresi, Konya.
- Atay, A. (1987). *Örücülük*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Aytaç, Ç. (1980-1982). *El Dokumacılığı*, İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi.
- Aytaç, Ç. (1981). *Sanat ve Uygarlık*, Ankara: Bizim Büro Dizgi Baskı.
- Bakır, G. (2019). *Sinop İli Durağan İlçesi Mahrama Dokumaları ve Yeni Tasarımlar*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Barışta, H. Ö. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Halk İşlemeciliği Desen ve Terminolojisinden Örnekler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara.
- Barışta, H. Ö. (1995). *Türk İşleme Sanatı Tarihi*, 2. Baskı, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Barışta, H. Ö. (1997). *Türk İşlemelerinden Örnekler*, Ankara.
- Barışta, H. Ö. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemeleri*, 1. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Barışta, H. Ö. (2001). *Cumhuriyet Dönemi Türk İşlemeleri Desen ve Terminolojisinden Örnekler*, Ankara.
- Başer, G. (1983). *Kumaş Tasarımı ve Analizi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Başer, İ. (2002). *Elyaf Bilgisi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.
- Bilgiç, B. (2016). *Ankara İli Beypazarı İlçesinde Bulunan Hesap İşi İşlemeli Ürünlerin Özellikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Çenet, E. (2009). *Osmaniye İli Toprakkale ve Düziçi Yöresinde Kirkitli Dokuma Geleneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dalsar, F (1960). *Bursa'da İpekçilik*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Deniz, B. (1998). *Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (kilim-cicimzili)*, Ankara: A.K.T.Y.K. Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Deniz, B. (2000). *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını 215.
- Erguvanlı, K., Yüzer, E. (1985). *Afyon ve Marmara Adası Mermer Yataklarının Mühendislik Jeolojisi*, İstanbul Mermerciler Derneği, Sayı:1, 21 Nisan, s.74.

- Ersoy, A. (1995). *Tanzimat Merceğinden Osmanlı Ahalisinin Resmi: Elbise-i Osmaniyye*, 1873 Yılında Türkiye’de Halk Giysileri Elbise-i Osmaniyye, Viyana Uluslararası Fuarı için Kurulan Osmanlı İmparatorluğu Komisyonu’nun yardımıyla yayımlanan eser, Çev: Erol Üyepazarcı, Sabancı Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Gönül, M. (1973). *Türk El İşleri Sanatı XVI-XIX Yüzyıl*, 1. Baskı, Ankara: Tisa Matbaacılık.
- Güler, M. (2010). *Hemşin Çamlıhemşin El Örgüsü Çoraplar*, Ankara: Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Kitabı.
- Gürsu, N. (1988). *Türk Dokumacılık Sanatı Çağlar Boyu Desenler*, İstanbul: Redhouse Yayınevi.
- Harmancıoğlu, M. (1974). *Lif Teknolojisi*, İzmir: Ege Üniversitesi Matbaacı.
- İlter, N. (2006). *Erzincan Yöresi Geleneksel El İşlemeleri Teknikleriyle Yapılmış Salta, Çevre, Uçkur İşlemelerinin Desen, Renk, Kompozisyon Özellikleri ve İşlem Analizleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İmer, Z. (1997). *Dokuma Tekniği-I* (Üçüncü Baskı) Ankara: Cem Ofset.
- İnalçık, H. (2008). *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- İnan, A. (1948). *Türkistan’da ve Altaylar ’da Son Yıllarda Yapılan Arkeoloji Araştırmaları*, Ankara: Belleten, Cilt: XII, Sayı 45.
- Karabük, N. (2019). *Amasya Yassıçal Yöresi Mekikli Dokumaları ve Güncel Tasarımlar*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Karakelle, A. (2012). Erzurum’un Kültürel Mirası (Ehram), *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, C.1, S.1.
- Kaya, F., Ergenekon, C. (1989). *Mekikli El Dokumacılığı*, Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayın No: 25
- Koçkan, P. (2012). *Tasarım Araştırmaları Bağlamında Tasarımcı Düşünme ve Tasarım Süreci*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkusuz, S. (1992). *Nakış Temel Bilgileri Tekniği Uygulamaları ve Örnekleri*, Ankara: Tisa Matbaacılık Sanayi.
- Köklü, H. (2002). *El işlemleri*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları,
- Küçük Kurt, Ü. (2005). Afyonkarahisar Dazkırı Yöresi Kilimleri, *Taşpınar*, Sayı:55, Şubat, s.10.

- Nasrattınoğlu Ünver, İ. (3-4 Mayıs 1991). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Afyonkarahisar ve Düşündürdükleri*, 2.Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Afyon Belediyesi Yayınları:5, Afyon.
- Okan, N. (1979). *Nakış*, Ankara.
- Onuk, T. (1988). *İğne Oyaları*, Ankara: İş Bankası Kültür, Doğu Matbaacılık ve Tic. Ltd. Şti.
- Onuk, T. Akpınarlı, H. F., Ortaç H.S., Alp, K.Ö. (1998). *İçel El Sanatları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Onuk, T., Akpınarlı, H. F. Ayda, D., Köklü, H., Küçükkömürler, S., Ortaç H.S. (2005). “*Ankara İli El Sanatları ve Beslenme Kültürü*”, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları (Birinci Baskı), Ankara.
- Ortaç, H.S. (2007). Tığ Örücülüğünün Günümüzdeki Kullanım Alanları ve Çağdaş Tasarımların Medyada Tanıtılmasının Önemi, *Motif Dergisi*, 13(50).
- Ortaç, H.S. (2007, 10-15 Eylül). *Ankara İli Nallihan İlçesi Örtme Dokumaları*, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara.
- Oyman Büken, R. (2005). El Dokumacılığının ve El Dokuma Tezgâhının Tarihçesi, El Dokuma Tezgâhi Çeşitleri, *Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, (8), 63-84.
- Ögel, B. (1962). *İslamiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi*, Ankara: T.T.K.
- Önge, E. (2000, 13-14 Nisan). *Afyon Düğün Adetleri İçinde Bakır Kap Geleneği*, V. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (Hazırlayan: Mehmet Sarlık), Afyon Belediyesi Yayınları:9, Afyonkarahisar.
- Önlü, N. (1994). *Geleneksel Dokumacılığımızda Çizgi Desenli Kumaşlar ve Günümüzdeki Durumu*, Kamu ve Özel Kuruluşlar ile Orta Öğretimde ve Üniversitede El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, İzmir.
- Özbel, K. (1945). *El Sanatları*, Ankara: Kılavuz Kitapları.
- Özcan, F. (1994). *Türk Nakışları Öğretim Yaprakları*, Ankara.
- Özergin, M.K. (1966). *Afyon'da Keçecilik*, Türk Folklor Araştırmaları, Yıl:18, Cilt:10, Sayı:207, Ekim.
- Özergin, M.K. (1968). *Afyon'da Döğme Bakırcılık*, Türk Folklor Araştırmaları, Yıl:19, C:11, Sayı:224, Mart.
- Özpuat, F. (1987). *Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de El Dokumacılığından Tekstil Endüstrisine Geçiş*, Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri, Ankara.

- Özsarı, E. (2014). *Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesinde Bulunan Türk İşi ve Hesap İşi İşlemeli Ürünler*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, İ. (2007). *Dokumaya Giriş*, Ankara: Mor Fil Yayınları.
- Pakır, F. (2015). *Amasya İli Arkeoloji Müzesinde Bulunan El İşlemeli Peşkirler ve Yeni Tasarımlar*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Parker, J. (2015). *All About Silk Fabric Reference Series*, (çev. D. Yıldız) Volume III, USA, (Eserin orijinali 1997’de yayımlandı).
- Sain, B. (1995). *Türk İşi*, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Salman, F. (2002). *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara: Semih Ofset.
- Sipahioğlu, O. (1994). *On yedinci Yüzyıl Saray Kumaşlarında Yozlaşma*, El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, Ankara.
- Soysaldı, A. (2009). *Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları 379.
- Sönmez, T. D. (1995). *El Dokumacılığı ve Çarpana Dokuma*, Ankara: T.H.K. Basımevi.
- Sügertin, Ş. (1987). *Ayaş İlçesinde Çorap Örucülüğü*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sürür, A. (1976). *Türk İşleme Sanatı*, İstanbul: Ak Yayınları Süsleme Sanatı Serisi.
- Tapırlı, N. (2019). *Keçiören Belediyesi Etnografya Müzesinde Bulunan Türk İşi İşlemeli Uçkur ve Peşkirlerin İncelenmesi ve Yeni Tasarımlara Uygulanması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- TC. Afyon Valiliği İl Turizm Müdürlüğü, Afyon Tatil Danışma Rehberi, (t.y.).
- TC. Afyonkarahisar Ticaret ve Sanayi Odası Tarafından 10. Cumhuriyet Bayramı Münasebetiyle Çıkarılan Broşür, (1933). s.41.
- Tercüman, (1989). *Okul Kültür Ansiklopedisi*, IV. Cilt, İstanbul.
- Tezcan, H. (1984). *Eski Türk Kumaşlarından Örnekler*, İstanbul: Sanat Dünyamız Özel Sayısı.
- Topbaş, A. (1991, 3-4 Mayıs). *Afyonkarahisar Yemenciliği*, 2.Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Afyon Belediyesi Yayınları:5, Afyon.
- Tunalı, H. (2015). *Burdur Müzesi Envanterinde Bulunan El İşlemeli Peşkirler*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Tuncay, E., İlker,C., Işık, Ş., (1994). *Hesap İşi, Antep İşi, Suzeni, Ders Notları*, Konya: S.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesini Yaşatma ve Geliştirme Vakfı, Yayın No: 12.

Türkmenoğlu, M. (2005). *İğnenin Dili Türk El Nakışları*. İstanbul: TATAV Yayınları.

Yağan, Ş. Y. (1978-1998). *Türk El Dokumacılığı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul: Apa Ofset Basımevi.

Yandımata, F. (1984). *Halı Teknolojisi*, I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu, İzmir.

Yasak, N. (1991). *Mutaflık*, Beldemiz, Yıl:7, Sayı:25.

Yetim, F. (2004). *Kastamonu El Dokumacılığı ve Üretilen Dokumaların Bazı Özellikleri ile İşleme Teknikleri Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yetim, F. (2017). Beypazarı Yöresi geleneksel Kadın Giyiminde İşlemeli Çevre Hırka Örnekleri, *İdil Dergisi*, 6(29), s.401-422.

Yetkin, Ş. (1993), *Türk Kumaş Sanatı*, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı, Ankara.

Yılmazkurt, G. (2002). *Makine Nakışı*, Ankara: Kazan Ofset Matbaacılık.

Yüksel, İ. (1983). *Afyon El Sanatları*, Tarih İçinde Afyon, Afyon: Özen Matbaası.

Yüksel, İ., Yaşayacak, R. (2003). *Afyonkarahisar Halk Bilimi*, Ankara: Afyon. Kocatepe Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Vakfı Yayın No:14.

İnternet Kaynaklar

İnternet 1: <http://investinafyon.gov.tr/assets/upload/dosyalar/afyonkarahisar-kent-rehberi.pdf> , (Erişim Tarihi 12.01.2020).

İnternet 2:<https://afyon.ktb.gov.tr/TR-63456/geleneksel-el-sanatlari.html>, (Erişim Tarihi 12.01.2020).

İnternet 3: <http://sinanpasa.gov.tr/doga> , (Erişim Tarihi 18.10.2020).

İnternet 4: <https://www.aimsaddergisi.com/anadolunun-kilidi-zaferin-adi-afyonkarahisar/>, (Erişim Tarihi 12.01.2020).

EKLER

EK-1. Bilgi Formu

BİLGİ FORMU

Fotoğraf No:

Ürünün Türü:

İnceleme Tarihi:

Bulunduğu Yer:

Yöresel Adı:

Boyutları

En:

Boy:

Dokuma Sıklığı (1 cm'de)

Atkı Sıklığı:

Çözümlü Sıklığı:

Kullanılan Gereçler

Atkıda:

Çözümlüde:

İşlemede:

Uygulanan Teknik

Dokuma:

İşleme:

Kullanılan Renkler:

Atkıda:

Çözümlüde:

İşlemede:

Kompozisyon:

Kaynak Kişi ve Künyesi

Adı ve Soyadı:

Doğum Yeri ve Yılı:

Öğrenimi:

Mesleği:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : GÜRBÜZER, Sultan

Uyruğu : TC. Vatandaşı

Doğum tarihi ve yeri : 04.11.1993

Medeni hali : Bekar

Telefon : 05434682432

e-mail : ozlmgrbzz@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi	Devam ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi	2015
Lise	İzmir-Çiğli İMKB Kız Meslek Lisesi	2011

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2020-	Gölbaşı Belediyesi- Umutlu Yaşam Uygulama Merkezi	Usta Öğretici
2019-2020	Gölbaşı Halk Eğitim Merkezi	Usta Öğretici
2015-2016	Afyonkarahisar Halk Eğitim Merkezi ASO.	Usta Öğretici

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

Gürbüzler, S. (2018) 10.Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi /Sanat Etkinlikleri, 24-29 Nisan, Kazan-Tataristan.

“Afyonkarahisar Geleneksel Kadın Giysilerinde El Dokuması Önlükler” Ortaç, S.H., Gürbüzler, S. (2018) 8.Uluslararası Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumuna, 5-7 Nisan, Afyonkarahisar.

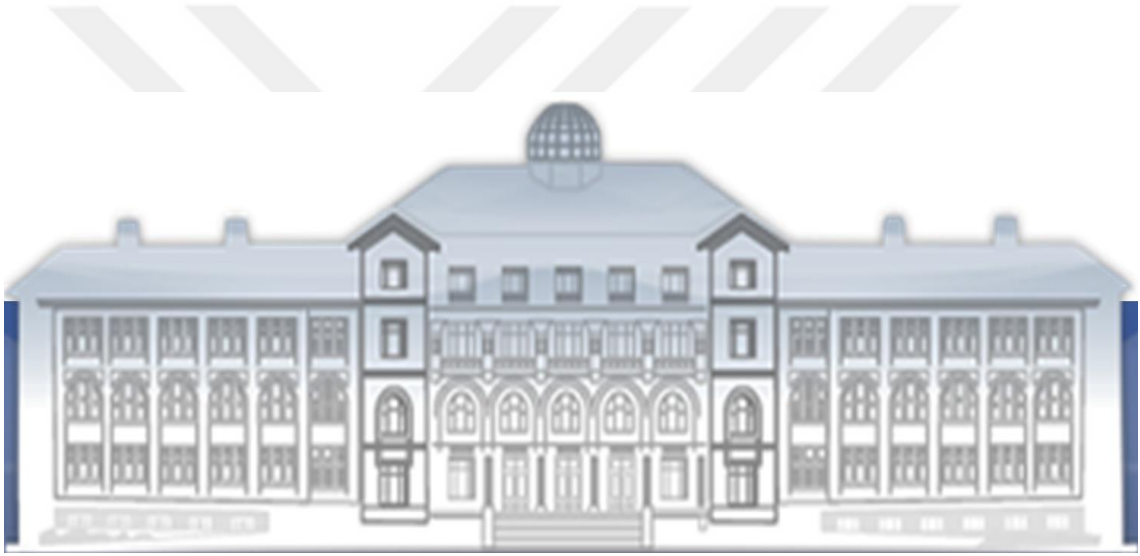
Yarışmalar

İstanbul Halı İhracatçıları Birliği (İHİB) tarafından 2019 yılında 13'üncüsü düzenlenen Türkiye'nin en kapsamlı Halı Tasarım Yarışması'nda 1. Jüri Değerlendirmesinde yarı finale kalan 21 katılımcı arasından 2. Jüri Değerlendirmesi sonucunda da ilk sekiz de yer alarak finale katılma hakkı kazandı. Finalde dokunan DÖNÜŐÜM isimli tasarımının değerlendirilmesi sonucunda üçüncü oldu. Dokunan halı, yurtiçi ve yurtdışı tasarım fuarları kapsamında sergilenmiştir.

Sergiler

2020, Domotex Hannover Halı Fuarı, Hannover, Almanya

2019, Desing Week Turkey, İstanbul Haliç Kongre Merkezi, İstanbul, Türkiye

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

